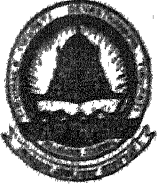

సప్తగిరి

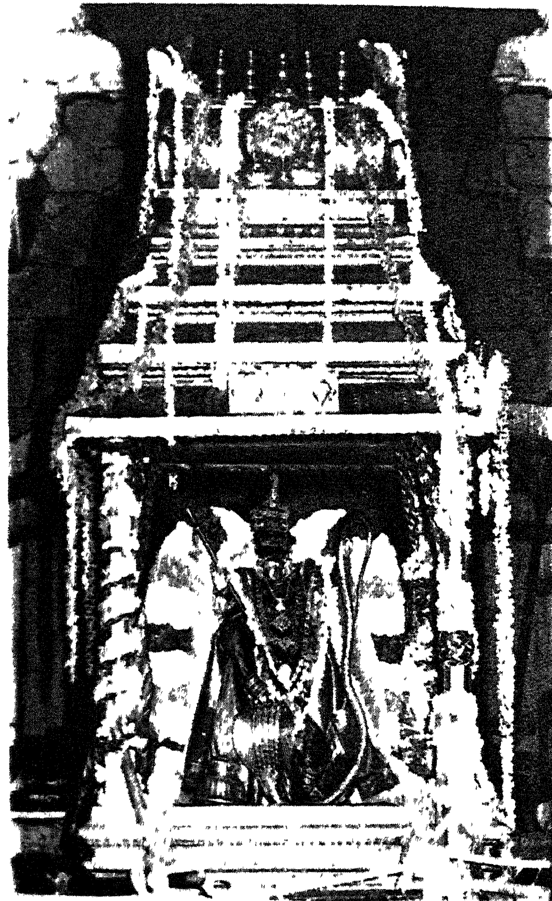
మే 1983

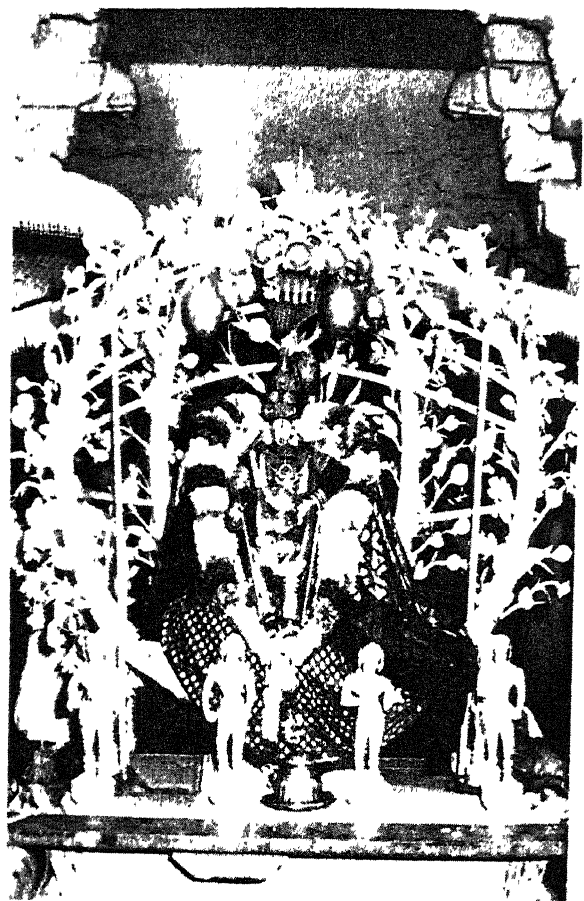

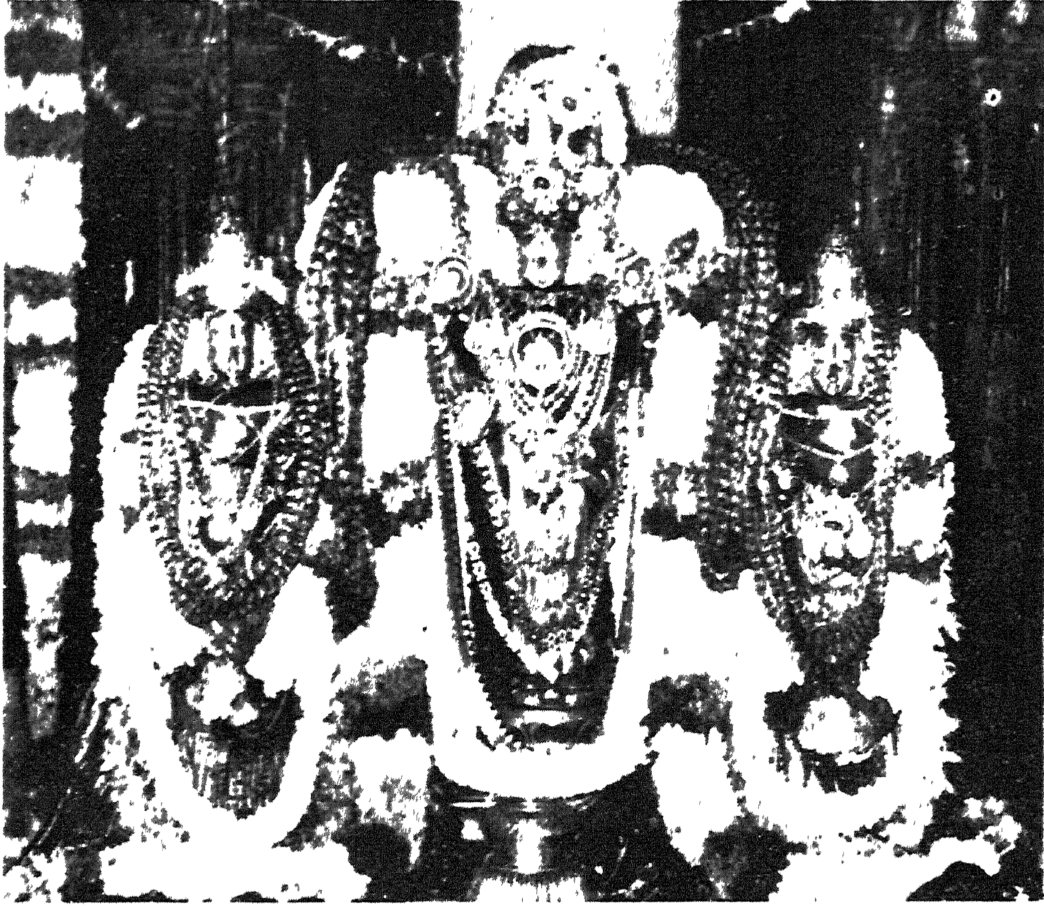
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల సచిత్ర మాసపత్రిక

భూపాళం

వాఁడె వేంకటేశుఁడనేవాఁడె వీఁడు
వాఁడిచుట్టుఁగై దువవలచేతివాఁడు

కారిమారసుతునిచక్కనిమాటలకుఁ జొక్కి
చూరగా వేదాలగుట్టు చూపినవాఁడు
తీరని వేడుకతో తిరుమంగయాళువారి-
ఆరడిముచ్చిమికూటి కాసపడ్డవాఁడు

పెరియాళువారిబిడ్డ పిసికి పైవేసిన-
విరులదండల మెడవేసినవాఁడు
తరుణి చేయివేసిన దగ్గరి బుజముచాఁచి
పరవశమై చొక్కి పాయలేనివాఁడు

పామరులఁ దనమీఁదిపాటలెల్లాఁ బాడుమంటా
భూమికెల్లా నోర నూరిపోసినవాఁడు
మామకూఁతురలమేలుమంగనాచారియుఁ దాను
గీముగానే వేంకటగిరి నుండేవాఁడు

— అన్నమాచార్య సంకీర్తన

యాత్రికులూ - రైలుబళ్ళూ!

ఏనుగుచుట్టూ పదిమంది మూగారట. పదినిమిషాల తర్వాత 'ఓస్ ఇంతేనా!' అనుకున్నార్ట. ప్రజాసౌకర్యం కోసమే తాము న్నట్లు చెప్తుంటే నిజమేననుకుని, తిరుపతికి కొత్తబళ్ళొస్తాయని, యాత్రికులకు కొన్ని సమస్యలు తీరగలవనీ కలగని, కలగని కొత్త ట్రైండేబుళ్ళు వచ్చేదాకా వేచివేచి చూస్తే ఏముంది? ఆ ఏనుగు సామెతే అనిపిస్తుంది.

అడిగిన వాటికి కాదనకుండా దేవస్థానం సహాయం చేస్తున్నా, యాత్రికుల సంఖ్య వేలల్లో పెరుగుతున్నా, యాత్రికుల ప్రయాణసౌకర్యాలు బహుళజన ప్రయోజనకరంగా మాత్రం పెరగటంలేదు. మన అభివృద్ధి, ముందుచూపు, చంద్రమండలం చేరే వేగపు రైలుబళ్ళు వేసేదిగా వుండగా సామాన్యుల కందుబాటు సౌకర్యాలుమాత్రం ఏర్పడనేలేదు. తిరుపతి నుండి వున్నవన్నీ ఎక్స్‌ప్రెస్ బళ్ళేకాని, దూరప్రాంతానికి ప్యాసింజరుబళ్ళు పెద్దగా లేవనేచెప్పాలి. ఇది ఇలావుండగా వున్నవి చాలవన్నట్లు 'ఢిల్లీ ఛలో' అని మొగ్గుకూడా ఎక్స్‌ప్రెస్, ఫాస్టుఎక్స్‌ప్రెస్, సూపర్‌ఫాస్టుల దాకా, పడకల దగ్గర్నుండి ఎయిర్‌కండిషన్ల వరకు పెరుగుతున్నదేకాని, దేశంలో మిగిలిన బడుగు జనాన్నిగూర్చి ఎవరికీ పడుతున్నట్టులేదు. ఇంకా కొత్తరైళ్ళు కావాలని తిరుపతి వక్షాన రైల్వే ఉద్యోగులే ఆమధ్య పత్రికలద్వారా కోరారు. కాని సూపర్ ఫాస్టు నాడి, వాళ్ళ సాధారణ అవగాహనకు అందినట్టులేదు. చివరకు వచ్చే సమాధానం పెట్టెలు చాలవనో, ఇంజన్లులేవనో, పట్టాలకు రెస్టు లేకుండా బళ్ళున్నాయనో, ఇవేవీ కాకపోతే కొత్తబళ్ళకు చాలినంతగా జనం వస్తారనే నమ్మకం లేదనో- మొత్తంమీద ఎదురైయ్యేది వామహస్తం మాత్రమే.

అందువల్ల ఈ క్రింది ప్రతిపాదనలు కొద్దిమార్పులతో సాధ్యమౌతాయేమో రైల్వే ఉద్యోగులూ, అధికారులూ, పరిశీలిస్తే బాగుంటుంది.

మద్రాసుకు చాలా ప్రాంతాలనుండి చాలా రైలుబళ్ళున్నై. కనుక కాకినాడ-మద్రాసు సర్కార్ ఎక్స్‌ప్రెస్‌లో ఒకటి రెండు పెట్టెలు కాకినాడకు కేటాయించి ఆ బండిని తిరుపతి-వాల్తేరు నడుమ సింహాద్రి ఎక్స్‌ప్రెస్‌గా తిరుమల ఎక్స్‌ప్రెస్ వేళలలో, సాయంత్రం 4 గం॥ ప్రాంతంలో వాల్తేరు చేరి, అక్కడ నుండి ఉదయం 9 గంటలకు బయల్దేరి తిరుపతికి ఉదయం 6 గంటలకు చేరేటట్లు నడపవచ్చు. దీనివల్ల తిరుపతికి అదనంగా ఒకబండివేసినట్లవుతుంది. 'తిరుమల'ను గుంటూరు మీదుగా నడపాల్సిన అవసరం తప్పుతుంది.

తిరుపతి నుండి హైదరాబాదుకు విజయవాడ మీదుగా బళ్ళులేవు గనుక తిరుమల ఎక్స్‌ప్రెస్‌ను రాత్రి 9 గంటలకు తిరుపతిలో బయల్దేరి 6 గంటలకు విజయవాడ చేరే విధంగా నడిపితే అక్కడ పెద్దకాలహరణం లేకుండా గోల్కొండకు జోడించవచ్చు. హైదరాబాద్‌కు ఇప్పుడున్న వేళలలో చేరేటట్లు చేయవచ్చు, పైగా ఈ మార్గంలో రెండు బళ్ళుంటాయి కనుక పెట్టెల సంఖ్య కూడా తగ్గించుకోవచ్చు. ఈ పద్ధతులవల్ల వున్నబళ్ళే కొద్దిమార్పులతో ఎంతో ప్రయోజనకారులు కాగల అవకాశం వుంది.

మీ మాట

తిరుపతి నుంచి ఢిల్లీకి సరాసరి బండి కావాలనే ప్రతిపాదన విషయంలో జయంతి జనతా ఎక్స్‌ప్రెస్‌ను తిరుపతికి మళ్ళించి గాని, లేదా రేణిగుంట నిజాముద్దీన్ పెట్టెతో పాటు జనరల్ కంపార్టుమెంట్‌ను, తిరుపతి నుండి రేణిగుంటకు చేర్చి ఈ బండితో కలిపితే సరాసరి ఢిల్లీ వరకు సౌకర్యం ఏర్పడుతుంది. తిరుపతి నుండి ఋషికేష్‌కు ఒకపెట్టె వేస్తే ఎంతో లాభకరంగా వుంటుందని చాలా కాలంగా సప్తగిరి ద్వారా సూచించటం జరిగింది కూడా. దీనివల్ల తిరుపతినుండి ఢిల్లీదాకా ఒకటి, ఋషికేశ్‌కు ఒకటి మొత్తం రెండు పెట్టెలు అదనపు సౌకర్యాన్ని కలిగిస్తాయి. దీన్ని గుంటూరు మార్గంగా (గుంటూరు 6-00 ని॥లకు విజయవాడ 7-20 కు చేరేట్లు) మళ్ళించ గలిగితే చాలా ప్రయోజనాలు సిద్ధిస్తాయి. ఈ బళ్ళ బాగోగులను బట్టి ప్రత్యేక ఎక్స్‌ప్రెస్‌ల విషయం అప్పుడాలోచించుకోవచ్చు.

ఇక ప్యాసింజర్ బళ్ళ విషయంలో, యాత్రికుల అవస్థలు ఎంతచెప్పినా తీరదు. కాకినాడ ప్యాసింజరు తప్ప, దూరప్రాంతానికి ఆ మార్గంలో వెళ్ళేబండి తిరుపతి నుంచి లేదు. అందువల్ల అదనంగా ఇంకొక బండి విధిగా నడపవలసి వుంటుంది.

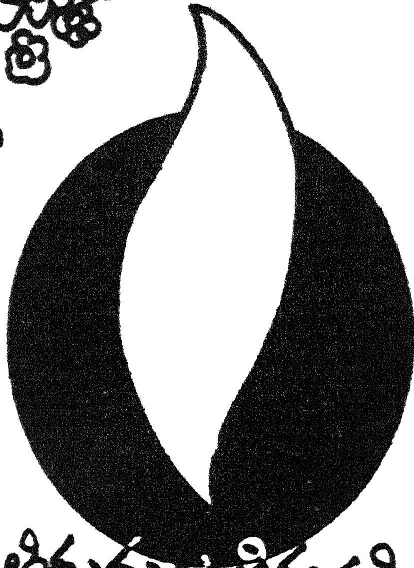
తిరుపతి విజయవాడల నడుమ 447, 439, 441, విజయవాడ తిరుపతుల నడుమ 442, 440, 446 పేర్లతో నడిచే ప్యాసింజరులను తిరుపతి-విజయవాడ, ప్యాసింజర్లుగా మార్చి ఒంగోలులో 30 నిమిషాలకు మించని వ్యవధి యిచ్చి నడిపితే సామాన్యయాత్రికులకు చాలా మేలు చేసినట్లవుతుంది. తిరుపతిలో మధ్యాహ్నం 1-30కు బయల్దేరి విజయవాడకు మరునాడు ఉదయం 6 గం॥లకు చేరేటట్లు, విజయవాడలో సాయంత్రం 5-45 కు, బయల్దేరి తిరుపతికి ఉదయం 10 గం॥లకు చేరేటట్లు ఏర్పాటు చేయవచ్చు దీనివల్ల యిప్పుడు తిరుమల ఎక్స్‌ప్రెస్‌కు వున్న రద్దీ (అంటే కమ్మీలు పట్టుకు వేలాడే స్థితి) చాలావరకు తప్పుతుంది.

ఇది జరిగితే తిరుపతి నుండి ఉదయం 10 గం॥లకు పూరి, మ. 1-30 కి పాసింజరు, 7 గం॥ వాల్తేర్, 9-00 లకు తిరుమల, 10-30 లకు ప్యాసింజర్- ఇలా దూరపు ప్రాంతం బళ్ళు ఏర్పాటు చేసుకోవచ్చు. ఇదేవిధంగా జమ్మూ-తావి-మద్రాస్ ఎక్స్‌ప్రెస్ గూడూరు వచ్చే వేళను 30 నిమిషాలు తగ్గించి గూడూరు తిరుపతి-(448) ప్యాసింజరు బండి కాలాన్ని కొద్దిగా పొడిగిస్తే ఈ రైలులో వచ్చే యాత్రికులు ఏ ఇబ్బందీ లేకుండా తిరుపతి చేరేందుకు వీలవుతుంది. చీరాల-మద్రాసుప్యాసింజరును విజయవాడ వరకు పొడిగిస్తే రైల్వేవారికి అన్నివిధాల అదనపు రాబడివుంటుంది.

ఇవన్నీకాక యిప్పుడున్న రైలుబళ్ళకు కేవలం ఒకటి రెండు అదనపు పెట్టెలతో హౌరా, ఢిల్లీలకు సరాసరి ప్రయాణ సౌకర్యం సంపాదించుకోవచ్చు. తిరుపతి నుంచి పూరీ ఎక్స్‌ప్రెస్, మద్రాసునుండి 51 (లింక్) గూడూరు — విజయవాడల నడుమ చేయి చేయి కలుపుకుని ప్రయాణం చేస్తాయి. అందువల్ల హౌరాకు ఒకటి, ఢిల్లీకి ఒకటి, రెండే రెండు పెట్టెలను 'పూరి'కి తగిలిస్తే ఢిల్లీకి హౌరాకు సుఖంగా ప్రయాణం చేయవచ్చు.

ముఖ్యమైన విషయం ఇంకొకటి వుంది. కాట్పాడి-తిరుపతి మధ్య పెద్దలైను వేసే కార్యక్రమం ప్రారంభమైనట్లుంది. ఇప్పుడు

(45 వ పేజీలో)

సప్తగిరి

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన సచిత్ర మాస పత్రిక...

గౌరవసంపాదకులు :
శ్రీ జి. కుమారస్వామిరెడ్డి,
ఐ. ఏ. ఎస్.

కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు,
తిరుపతి.

ప్రచురణకర్త - సంపాదకుడు :
కొత్రపాటి సుబ్బారావు,
ఎమ్. ఎ.

ఉపసంపాదకుడు :
తిరుమూరు సుధాకర్ రెడ్డి,
ఎమ్. ఎ. బి. ఇడి.,

ముద్రాపకుడు :
ఎమ్. విజయకుమార్ రెడ్డి.

విడిప్రతి-రు. 1-00
సం॥ చందా-రు. 12-00

ప్రతులకు :
వెల్ ఫేర్ ఆఫీసర్,
టి. టి. డి., తిరుపతి.

ఈ సంచికలో....

మే 1983
సంపుటి 13 సంచిక 12

ఈ సంచికలోని రచయితల అభిప్రాయాలు వ్యక్తిగతమైనవి. సంపాదకులుగాని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంగాని వాటికి బాధ్యత వహించజాలరు. సం॥

ముఖచిత్రం: అలిపిరివద్దగల గరుడాళ్వారుల విగ్రహం

సంపాదకీయం

'మనిషి బుద్ధి మహామర్కటం
మత్తెక్కితే మరీసంకటం'

ఈ భావాన్ని మనకందించిన పూర్వీకులు ఏ మాటలలో అన్నా చాలా గొప్పగా చెప్పారనే ఒప్పుకోవాలి. నరుడు వానరాంశజుడు అనే మాట ఎలావున్నా వానరత్వంలో ఒక వైశిష్ట్యం వుంది. దానిలో అనుకరణ శీలం ఎంత ప్రస్ఫుటంగా వుందో భావతీవ్రత, నిరంతర సంచలనతత్త్వం అంత విస్తృతంగావున్నై. ఒకటి భావవికాసానికి చిహ్నమైతే రెండోది పరిశోధక తత్త్వానికి నాంది. మూడవది పరార్థం హరించుకోవాలనే దుర్గుణం. ఇందులో అంతా ఒకటే.

ఇవన్నీ ఎలావున్నా మత్తెక్కిన కోతి చేయలేని ఆగడమంటూలేదు. ఎంతటి విశిష్టవస్తువైనా ధ్వంసం కావలసిందే! ఆంజనేయస్వామి ఒక విశిష్ట కార్యం కోసం లంకాదహనం చేస్తే మిగిలిన కోతిమూక తమరాజైన సుగ్రీవుని మధువనాన్ని నిష్కారణంగా ధ్వంసంచేసి, వద్దన్న దధిముఖుడికి 'ఘన' సన్మానం చేసిన విషయం ఆదికావ్యంలో అభివర్ణితం.

మనం అపర ఆంజనేయులం కాలేకపోయినా మనలో మాత్రం మార్కట్యమే నాట్యం చేస్తుంది. మనం రోజురోజుకీ సూత్రాలనూ శాస్త్రాలనూ వల్లెవేయటంలోనే మోజు పెంచుకుంటున్నాంతప్ప లభించిన విజ్ఞానాన్ని సమాజ వికాసానికి ఉపయోగించే శక్తివున్నా బుద్ధిని మాత్రం కోల్పోతున్నాం. నిజానికి మనం వల్లించేదానికీ, ఆచరణకూ ఎక్కడా పొంతన కన్పించటంలేదు. కోతికి కల్లుమాదిరిగానే మానవుడు అధికార, కీర్తి, కాంతా, కనక వ్యామోహమత్తుడై తన మాట చెల్లుబడికోసం వర్గ వర్ణ ధర్మ వ్యత్యాసాలు ఆధారంగా దుర్బలులపై విరుచుకుపడుతున్నాడు. దీని ఫలం వ్యవస్థావిచ్ఛేదకమైన ప్రతిఘటన. వ్యక్తుల దోషాలకు వ్యవస్థలు బలౌతున్నాయన్నమాట!

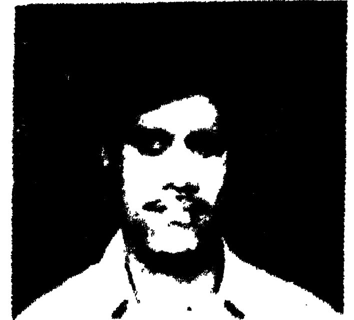
శ్రీరాముడు శబరి ఎంగిలిఫలాలను తిన్నాడని రామాయణంలో వుంది. క్షత్రియుడైన శ్రీకృష్ణుడు పెరిగింది గోకులంలో! 'చాతుర్వర్ణ్యం మయా సృష్టం గుణకర్మ విభాగశః' అన్న ఆ పరమాత్మ, ఆ గీతలోనే ఆత్మవత్సర్వ భూతాని అనీ, శుని చైవ శ్వపాకే చ పండితాః సమదర్శినః అనీ జ్ఞాని ఐనవాడు జీవజాలాన్ని దృష్టిభేదం లేకుండా ఆత్మతత్త్వాన్ని గుర్తించి ప్రవర్తించాలని సెలవిచ్చారు. భారతంలోని ధర్మవ్యాధోపాఖ్యానం, హరిశ్చంద్రుడు వీరబాహువువద్ద సేవచేయటంలాంటి ఇతర కథలు కులంకన్న గుణంమిన్న అనే ధర్మాన్ని బోధించేవే! ఇక పురాణ సాహిత్యంలో కూడా ఇంతే! అద్వైతాచార్యులు శంకరాచార్యులకు సమవర్తి 'చండాల' రూపంలో సమత్వం బోధించటంలో అంతరార్థం, విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతంలోని మునివాహన భోగం, బ్రహ్మరాక్షసత్వాన్ని పోగొట్టిన మాలదాసరి కథ, కన్నప్పకథ, నందనార్‌కథ ఈ ధర్మాన్ని భంగ్యంతరంగా నిరూపించేవే! ఇక రాజకీయంగా చూచినా భారతకాలంలో వైవాహిక విషయాలలో వర్ణ ప్రాధాన్యం లేదనేందుకు ఆధారాలున్నాయి. మన చరిత్రలో కులాలు కులాలుగా పోట్లాడుకున్న సందర్భాలెన్ని? నిజానికి మన గ్రామవ్యవస్థలో అందరు అన్న, అక్క, మామ, బాబాయి అనే అనుబంధాలతో బ్రతికినవాళ్ళే. కాని సహజీవన, సమజీవన, సదవగాహన సిద్ధాంతాలలో ఏర్పడిన మన సమాజ వ్యవస్థకు నేడు మనం విచిత్రమైన రంగులు పులుముతున్నాం.

కలకన్నా నిజం కఠోరమైంది. కోతికైనా కొంత నిలకడవుందేమోగానీ మనిషి బుద్ధికి మాత్రం లేదు. మానవ విజ్ఞానం సూర్యమండలం దాటుతున్నా మనసు మాత్రం ఏ మాత్రం ఎదగటంలేదు. వ్యక్తిగతమైన అవసరాలు తీర్చుకునేందుకు, సాధించలేని కసితో, తాను జరిపే అత్యాచారాలకు రక్షణగా పదిమందిని రెచ్చగొట్టేందుకు వాడుకొంటున్న ఆయుధాలేతప్ప నిజానికి మన వ్యవస్థలలో దోషం ఎక్కడా కన్పించదు. వ్యక్తుల దోషాలకు వాళ్ళను శిక్షించటంమాని వ్యవస్థాభక్షణకు పూనుకొంటే అది 'కంచెచేను మేత'కన్నా వేరేకాదు. శిక్షణ, సంస్కారం, శిక్ష కావలసింది వ్యక్తికి. అప్పుడు వ్యవస్థలుకూడా మారటం సహజం. పరస్పర నిందారోపణలవల్ల సామూహిక దండప్రయోగంవల్ల సాధించగలిగేది ఏమీలేదు. పొరుగింటి నిప్పుతో మన చుట్ట కాల్చుకోవాలనుకున్నంతకాలం ఇంటికొక వివేకానందుడుపుట్టినా ఇంతే! అద్వైతం బోధించిన శంకరులు, దాన్ని విశిష్టం చేసిన రామానుజులు ఒకే మాసంలో జన్మించిన ఈ పుణ్యభూమిలో మనం నేర్చుకోవలసింది సమతాధర్మాన్ని గురించే! ఇంతేగాక ఈ ఏడు ఆ ఇద్దరి జన్మ తిథులు ఒకే రోజున వస్తున్నవి— ఇలా 251 సంవత్సరాల కొకమారు జరుగుతుందట. భంగ్యంతరంగా ఈ ఇరువురూ ఒకే సందేశాన్ని అందిస్తున్న సంకేతమైన ఈ మహత్తర దినాన మనం మననం చేసుకొని నేర్చుకోవలసింది ఎంతైనా వుంది. కానీ మనం ఎంత మారగలిగాం? ఏదో పాతపాట జ్ఞాపకం వస్తున్నది.

'మనుషుల బుద్ధులు కోతులకుంటే — కోతుల బుద్ధులు కొందరివి'

మొదటిది ఆంజనేయుల వారిది. రెండవది మనది. అంతే!!

పుట్టుకతోడనే కంటిచూపు కరువై తనకు ప్రపంచం అంధకారకూపమైనా, అంతర్నేత్రాలతో తనకంటూ ఓ సాహిత్య లోకాన్ని సృష్టించుకొని అందులో విశృంఖల విహారం చేసే ఈ రచయిత శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం నుండి తెలుగు సాహిత్యంలో ప్రథమశ్రేణిలో ఎమ్. ఏ. పట్టా అందుకొని తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం వారి ఉపకారవేతనంతో 'అన్నమయ్య ఆళ్వారుల తులనాత్మక' పరిశీలన అనే అంశంపై పరిశోధన సాగిస్తున్నారు — విద్యార్థి దశనుండే ఈయన రచయితగా రాణిస్తున్నారు.

తిరుమల విష్ణువు - శ్రీ వైష్ణవులు

— శ్రీ జె. మునిరత్నం

తిరుమల జగద్విఖ్యాత పుణ్యక్షేత్రం. క్షేత్రాధీశ్వరుడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు. ధన జనాకర్షణోపేతుడు. సర్వలోక సుప్రసిద్ధుడు.

ఆర్తులు, జిజ్ఞాసువులు, అర్థార్థులు, జ్ఞానులు, అన్ని కోవలకు చెందినవారు వచ్చి ఆస్వామిని సేవించి ఆశయ సాఫల్యాన్ని పొందినంత సంతోషంతో తిరిగిపోతుంటారు. తమ కలికల్మషాలు కడిగేసేందుకు, సుఖ శాంతులు ప్రసాదించేందుకు సాక్షాత్తు విష్ణువే విగ్రహరూపంగా యిక్కడ వెలిశాడని వారి అచంచల విశ్వాసం. పడకై, గొడుగై స్వామిని కాచుని శేషుడే శేషాచలాకృతి ధరించాడని భావిస్తారు.

విష్ణువే వేంకటేశ్వరుడనేందుకు బ్రహ్మాండ వరాహ పురాణాదుల్లో ఆధారాలు కనిపిస్తున్నాయి. భృగువు తన్నడంవల్ల అలిగి వెళ్ళిన అర్ధాంగి వియోగాన్ని సహించలేక ఆమెను వెదుక్కుంటూ వెళ్లి శ్రీనివాసుడు శేషాచలవాసుడు కావడము, పద్మావతీ పరిణయము, భక్తుల కలికల్మష హరణార్థము విగ్రహరూపము ధరించడము, ఇత్యాది అంశాలతో గూడిన పౌరాణిక గాథ బాగా ప్రచారంలోకి వచ్చింది.

పర, వ్యూహ, విభవ, అంతర్యామి, అర్చ అనే ఐదు స్థితులలో విష్ణువు భక్తుల ననుగ్రహిస్తూ ఉన్నాడని వైష్ణవం చెబుతుంది. విగ్రహరూపంలో ఉంటూ భక్తుల కోరికలీడేర్చే మూర్తిని అర్చావతారం అంటారు. ఇలాంటి అర్చామూర్తులలో నూట ఎనిమిది దివ్యదేశాలలో ఉన్న మూర్తులు వైష్ణవులకు చాలముఖ్యమైనవి. అందులో తిరుమల శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి అతిప్రధానమైన మూర్తి.

ఈ తిరుమల విష్ణువు ఎప్పుడు వెలిశాడో చెప్పడంచాలా కష్టం. క్రి. పూ. 3, 7 శతాబ్దాలమధ్య కాలంలో వెలసిన సుప్రసిద్ధ ప్రాచీన తమిళ లక్షణ గ్రంథమైన 'తొల్కాప్పియం'లో తిరుమల ప్రసక్తి ఉంది. తిరుమల, కన్యాకుమారి తమిళనాడుకు ఉత్తర దక్షిణ సరిహద్దులుగా అందులో పేర్కొనడం జరిగింది.

క్రీస్తుశకం ఒకటవ శతాబ్దంలో వెలసిన సంఘకావ్యాల్లో తిరుమల విష్ణుదేవుని శైలంగా కీర్తింపబడింది. "అగనానూరు" 149వ పాటలో "ఒడియావిళవిన్ నెడియోన్ కున్రమ్" పదబంధం యీ విషయాన్నే సూచిస్తుంది, 'ఇళంగో' రచించిన శిలప్పది కారంలో కూడా వేంకటాచలం విష్ణు నిలయమనే పేర్కొనబడి ఉంది.

అతిప్రాచీనకాలం నుంచి కవులు, గాయకులు, భక్తులు, పండితులు ఎందరెందరో ఎన్నెన్నో విధాలుగా తిరుమలనూ, తిరుమలరాయనీ కీర్తించారు. వారిలో ప్రధానంగా పేర్కొనదగినవారు తిరువైష్ణవులు.

తిరుశబ్దము శ్రీశబ్ద పర్యాయంగా తమిళంలో వాడబడుతూవుంది. ఇదేవిధంగానే వైష్ణవసాహిత్యంలోనూ చోటుచేసుకొని ఒక పారిభాషిక పదంగా స్థిరపడి ఆ సాహిత్యంతోబాటే అనేక భాషల్లోను ప్రవేశించింది. తెలుగులో కూడ వైష్ణవసాహిత్యంలో యీ తిరుశబ్దం కనిపిస్తుంది. అన్నమాచార్యాది శ్రీ వైష్ణవ రచయితలెందరో దాన్ని ప్రయోగించి ఉన్నారు. దీన్నిబట్టి శ్రీ వైష్ణవులే తిరువైష్ణవులని తెలుస్తుంది.

సర్వము విష్ణుమయమని, విష్ణువుకన్న మించిన దైవం లేదని భావించి దేవతాంతరాల జోలికి పోకుండ విష్ణువును విష్ణుభక్తులను సేవించేవారే తిరువైష్ణవులని చెప్పుకోవచ్చు.

ఈ తిరువైష్ణవ సాహిత్యానికంతటికీ ఆద్యుడూ, ఆధారభూతుడు నమ్మాళ్వారనే చెప్పుకోవచ్చు. ఈయన తక్కిన ఆళ్వారులు గానంచేసిన దివ్యప్రబంధాలను శ్రీమన్నాథమునులకు బోధించి ఆళ్వారులకూ, ఆచార్యులకూగూడా కేంద్రప్రాయుడై "ప్రపన్న జనకూటస్థుడు" నే ప్రశంస పొం

డారు. నమ్మాళ్వారునుండి గ్రహించి నాథ మునులు సంకలనం చేసిన నాలాయిర దివ్య ప్రబంధమువల్ల ఆళ్వారుల రచనల విశేషాలు తెలుస్తాయి. పన్నెండుగురు ఆళ్వారులలో 'తొండరడిప్పొడియాళ్వారు' (విప్రనారాయణ) మధురకవి ఆళ్వారు మినహా పదుగురు మాత్రమే వేంకటశైలాన్ని వేంకటేశ్వరుణ్ణి (213) పాశురాలలో కీర్తించి ఉన్నారు. క్షేత్రాధీశ్వరులనే గాక దివ్య దేశాలను సంస్మరిస్తే కూడా కలికల్మషాలు పోతాయని ఆళ్వారుల అచంచల విశ్వాసం. "తిరుమాలిరుంజోలైకొండా" అన్నంతనే విమాశ్చర్యము. శ్రీమహావిష్ణువువచ్చి నా మనసు నిండునట్లు ప్రవేశించాడు" అన్న నమ్మాళ్వారు సూక్తి ఆళ్వారుల విశ్వాసానికి తార్కాణం. అందుకే ఆళ్వారులు కొండల రాయణ్ణే గాక కొండనుగూడా కొనియాడారు. తిరుమలమీద తిరుమలేశుని మీద ఆళ్వారులు రచించిన పాశురాల సంఖ్యతో బాటు వాటిలోని భావాలు కూడా మచ్చుకు తెలుసుకొందాం-

పొయ్గై ఆళ్వార్

మొదటి ఆళ్వారైన ఈయన కాంచీపురం తిరువెగ్గా అనే ప్రదేశంలో ఒక కొలను తామరలో జన్మించారు. ఈయన స్వామి మీద 10 పాశురాలు పాడారు. ఈయన తిరుమల ప్రశస్తిని, తిరుమలరాయుని వైభవాన్ని కొనియాడిన తీరు పరికించండి. "కొండలరాయని అర్చించడంకోసం పుష్ప తీర్థ ధూపదీపాలతో నానాదిక్కులనుండి సూక్ష్మార్థశ్రుతి జ్ఞానులైన వైదికులు చేర వచ్చే తిరుమల పాంచజన్యధరునికిష్టమైన ప్రదేశము".

పూదత్తాళ్వార్

రెండవ ఆళ్వారైన ఈయన మహాబలి పురంలో జన్మించారు. ఈయన స్వామికి సంబంధించి 9 పాశురాలు చెప్పారు. తిరుమలలో నరులేగాక వానరాది జంతుజాలము కూడా స్వామిని భక్తితో సేవిస్తాయని ఆళ్వార్ భావించారు కాబట్టి "తిరుమలలోని కోతులు ప్రాతఃకాలాన్నే పూలతోనిండిన గుంటలలో స్నానంచేసి అక్కడ పుష్పించిన పూలు తెచ్చి స్వామినర్చిస్తాయి" అన్నారు.

పేయాళ్వార్

మూడవఆళ్వారైన ఈయన మైలాపూరు చెన్న కేశవస్వామి ఆలయప్రాంగణములోని కొలనులో ఒక పువ్వులో జన్మించారు. ఈయన పాశురాలు 19. పూదత్తాళ్వార్, వానరాలసేవను వర్ణిస్తే, పేయాళ్వార్ ఏనుగులు కూడ స్వామినర్చించడానికి సంసిద్ధమవుతున్నట్లు ఉత్ప్రేక్షించారు. "కుంభస్థలాలనుంచి, చెంపలనుంచి కారే మద జలంతో పుక్కిలించి సెలయేరులా కాళ్ళ దాకా ప్రవహించే ఆనీటితోనే కాళ్లు కడుగుకొని ఏనుగులుకూడ స్వామిని సేవిస్తాయని" పేయాళ్వార్ చమత్కరించారు—

తిరుమళిశై ఆళ్వార్

నాల్గవ ఆళ్వారైన ఈయన పూనమల్లి ప్రక్కనేఉన్న మహీసారక్షేత్రం అనే తిరుమళిశైలో జన్మించారు. ఎన్నో మతాలను చూచి ఎన్నెన్నో అద్భుతాలనుచేసి ఎందరినో మెప్పించారు. ఈయన పాశురాలు 15. "కొండఅని వెంకటాచలాన్ని పాడాను మోక్షసిద్ధుడనై ధ్యానిస్తున్నాను" "కారుణ్యంతో కల్మషాలను కడిగివేసే వేంకటాచలానికి వెళ్లి సేవించండి అది. స్వర్గమర్త్యవాసులకు పెన్నిధి"—అని శేషాచలాన్ని శ్లాఘించారు.

కులశేఖరాళ్వార్

ఈయన కేరళదేశపు రాజు. పరమభాగవతులు. భాగవత విధేయులు. రాజ్య పరిత్యాగంచేసి రంగనాథ కైంకర్యంలోనే కాలాన్ని గడపినవారు. ఈయన పాశురాలు 11. తిరుమలలో జీవితం పరమోత్కృష్టమని, స్వర్గాధికతమమని భావించారు. తన కోరికనిలా వెల్లడించారు. తిరుమలలో పక్షిగా, చేపగా, చంపకవృక్షంగా, ఓషధిగా అడవియేరుగా, కొండలో ఒకభాగంగా, స్వామిసేవకుడుగా, గర్భగృహసోపానంగా అది ఇది యేల మాధవుని మహీధరం మీద యేదైనా అవుతాను"

పెరియాళ్వార్

భట్టనాథుడు అనే ఇతను శ్రీవిల్లిపుత్తూరు నివాసి. స్థానిక వైష్ణవాలయంలో పుష్ప మాలికా కైంకర్యముచేసి పునీతులయ్యారు. పాండ్యరాజును స్వామి అనుగ్రహంతో వైష్ణవుణ్ని చేశారు. ఈయన పాశురాలు 11. "వేదతత్వమా, విద్వన్మణీ, ఉత్తుంగ శేఖరసమోపేత వేంకటాధినాయకా, ప్రపంచ క్షేమార్థమై నడుముకట్టిన స్వామీ, దామోదరా, నా వేంకటేశ్వరా"—అని స్వామిని నోరార కీర్తించి, ఆయనపై తనకున్న భక్తిప్రపత్తులను ప్రకటించారు.

ఆండాళ్

గోదాదేవి అనే ఈమె పెరియాళ్వారుగా పెంపుగాంచిన విష్ణుచిత్తుని పెంపుడు కూతురు. పుష్పవనంలో అయోనిజగా లభించిన సాధ్వీపారిజాతము. తను ధరించిన పుష్పమాలికలను స్వామికి పంపి సంతోష పరచిన సౌశీల్యవతి. ఈమె పాశురములు 16. వేంకటేశ్వరునికి మేఘ సందేశాన్ని పంపింది. తనలో ప్రవేశించి నిస్సారవతిగా చేసిన నారాయణునికి తన వృత్తాంతాన్ని తెలియచేయుమని వేంకట శైలంమీద నివసించే మేఘాలను కోరింది.

తిరుప్పాణాళ్వారు

వీరు అస్పృశ్యులుగా పరిగణింపబడి రంగని అనుగ్రహానికి పాత్రులైనవారు. బ్రాహ్మణోత్తముని భుజాలమీద శ్రీరంగాలయం ప్రవేశించి రంగనికీర్తించి ఆయనలో ఐక్యమయినవారు. ఈయన పాశురములు, (2) అమలుడు, ఆద్యుడు ప్రభువు. నన్ను దాసులసేవకు వినియోగించిన విమలుడు, దేవసార్వభౌముడు, అందమైన తోటలతో నిండిన వేంకటాచలాధీశుడు-అని స్వామిని కొనియాడాడు.

తిరుమంగై ఆళ్వారు

పరకాలుడని వ్యవహరింపబడేవారు. దండనాథులుగా, సామంతులుగా చోళాధీశ్వరుని కుడిభుజంగావుండి వైష్ణవులై, వైష్ణవ క్షేత్రాలు కొన్ని సందర్శించినవారు. ప్రతి నిత్యం వేయిమందికి తక్కువ కాకుండ భాగవతులకు అన్నసంతర్పణం చేసేవారట. శ్రీమన్నారాయణునివల్ల, స్వయంగా మంత్రోపదేశం పొందినవారు. ఈయన పాశురాలు 62. శ్రీ కృష్ణావతారములోనేకాక తక్కిన అవతారాలలోని భగవల్లీలలనుకూడ వేంకటేశ్వరుని లీలలుగానే భావించి కొనియాడారు. భగవంతుడు తన భావముతో ప్రవేశించి అనుగ్రహించిన విషయాన్ని ప్రస్తావించి ఆర్ద్రచేతస్కులై ఆయనను వినుతించారు. తిరుమలవాసా నిరాధారుడై పాపినై ఉపాయమెరుగనివాడైన నేను నిన్నే ఆశ్రయించాను. దాసుడ్ని అనుగ్రహించు, అని వేడుకొన్నారు.

నమ్మాళ్వార్

పరాంకుశులనే ఈయన తిరుక్కురుకూరులో జన్మించి ఒక చింతచెట్టుక్రింద యోగసమాధిలోవుండి విష్వక్సేనుని వల్ల విష్ణుతత్వాన్ని ఎరిగినవారు. వేదతుల్య ప్రబంధాలను రచించడమేగాక, ఆళ్వారుల దివ్యప్రబంధాలను నాథమునులకు బోధించి, శ్రీవైష్ణవమునుజ్జీవింప చేశారు. ఈయన పాశురాలు 62. ఈయన వేంకటేశ్వరుని శరణు జొచ్చినతీరు గమనించదగివుంది. అనుపమ కీర్తివంతుడా త్రిలోకేశ్వరుడా నన్నేలువాడా, సాటిలేని దేవతలు ప్రీతితో ఆరాధించే వేంకటేశ్వరుడా "అన్యథా శరణములేని నేను నీ చరణము నాశ్రయించి శరణుజొచ్చితిని" అని ప్రపత్తి చేశారు.

తిరుమలనంబి

ఆళ్వారుల తర్వాత ఆ వరుసలో పేర్కొనదగిన తిరుమలేశుని సన్నిహితులు తిరుమలనంబి. శ్రీరంగంలో యామునాచార్యులు ప్రసంగవశాత్తు చెప్పిన నమ్మాళ్వార్ పాశుర భావానికి ముగ్ధులై తిరుమలకు వచ్చి స్వామిని సేవించాలని స్థిరనిశ్చయము చేసికొన్నారు. తిరుమలలో స్వామి కైంకర్యము చేస్తూ రామానుజులకు రామాయణము బోధించి వైష్ణవాచార్యునిగ తీర్చిదిద్దారు. స్వామికి నిత్యం స్నానానికి పాపవినాశంనుండి తర్వాత ఆకాశగంగనుండి నీళ్లు తెచ్చేవారట. ఈ సంప్రదాయం నేటికీ తిరుమలలో సాగుతున్నది. ఆ కైంకర్యం, తిరుమలనంబి వంశస్థులే నిర్వహిస్తున్నారు. తిరుమలనంబి రచనలేవీ చేయకపోయినా స్వామిసన్నిధిలో మానసపూజా కుసుమంగా ప్రకాశించారు.

తిరుక్కచ్చినంబి

కాంచీపూర్ణులని పిలువబడే తిరుక్కచ్చినంబి పూనమల్లినివాసి. నిరంతర భగవత్సహవాసి. తిరుమల, కంచి, శ్రీరంగానికివెళ్ళి అక్కడి స్వాములతో స్వయంగా మాట్లాడిన ఘనత ఈయనదే. రామానుజుల సందేహాలను సైతం కంచీవరదునడిగి తీర్చినదిట్ట. ఈయన శోళింగపురములో నుండగా శ్రీ వేంకటేశ్వర భగవానుడు ఆశ్వాధిరూఢుడై కనిపించి ఆకర్షించి దారెల్లాపూలు వేసుకొంటూ వెళ్ళి తిరుమలచేరి అదృశ్యుడయ్యాడు. వెన్నంటి వెళ్ళిన తిరుక్కచ్చినంబి తిరుమలలో స్వామిని సేవిస్తూ కొన్నాళ్ళుండి ఆలవట్ట కైంకర్యముచేయగా తిరుమలేశుడు తనకా కైంకర్యము అనవసరమని సంభాషించి సంతోషపరిచి తిరిగి కంచికి పంపినట్లు సంప్రదాయ కథనం.

రామానుజాచార్యులు

శ్రీ పెరంబుదూరు జన్మస్థలము. విశిష్టాద్వైత ప్రవర్తకులు. విష్ణుతత్త్వప్రచారకులు. వీరు తిరుమలకు మూడుసార్లు వచ్చినట్లు తెలుస్తోంది. ఇప్పటి పూజావద్ధతులను ఏర్పరచినది కూడా వీరేనని చెబుతారు. అర్చకులను వారికి నివాసవసతులను కూడ ఏర్పాటు చేశారట. ఈయన తన శ్రీభాష్య మంగళాచరణ శ్లోకములోనే వేంకటేశ్వరుని స్తుతించారు. తమ సర్వశక్తులు వేంకటేశ్వర ప్రసాదితాలేనని విశ్వసించి వినుతించారు.

ఆనందాళ్వార్

ఈయన కన్నడ దేశస్థులు. రామానుజులవారిచే ప్రార్థింపబడి స్వామికర్చనాది కైంకర్యాలు చేయడంకోసం యాత్రికులకు వసింప వీలుకాని తిరుమలకు వచ్చారు. కొలను, పుష్పవనము, నిర్మించి స్వామి నర్చిస్తూ వచ్చారు. తమ యీ కైంకర్యములో భగవంతుడుకూడ సహాయపడినట్లు తెలుస్తూ వుంది. వెంకటేశ్వరునితో స్వయముగా సంభాషింపగలిగిన ఈయన, వేంకటేశ్వర ఇతిహాసమాల అనే చక్కటి సంస్కృత గ్రంథం రచించారు. సర్పదష్టులైన ఈయన స్వామిని సమీపించి భిషగ్వరునిగా కీర్తించారు.

వేదాంతదేశికులు

కాంచీపుర సమీపంలోని తూప్పిల్ గ్రామములో వేంకటనాథుని అనుగ్రహంవల్ల జన్మించిన ఈయన వేంకటనాథుడనే పేరుతో ప్రసిద్ధులయ్యారు. బహుగ్రంథకర్త. కవి. తార్కిక సింహ, సర్వతంత్ర స్వతంత్ర, ఉభయ వేదాంతాచార్యాది బిరుదులెన్నో పొందారు. వేదాంతదేశిక బిరుదాన్ని వేంకటేశ్వరుడే తనకు ప్రసాదించాడని తన దయాశతకంలో పేర్కొన్నారు. వేంకటేశ్వరుని పట్ల ఈయనకుగల భక్తి ప్రపత్తులు అపారం.

మణవాళమామునులు

వీరు "పిళ్లైలోకాచారియార్" రచనలకు వ్యాఖ్యాన ప్రాయాలైన పలురచనలుచేశారు. తన స్వీయరచనలలోగూడ వేంకటేశ్వర విభవాన్ని కొనియాడారు. తిరుమలకువచ్చి కొన్నాళ్లుండి స్వామిని సేవించి ఒక మఠమును స్థాపించి తనకు మారుగా వేరొకరిని కైంకర్యానికి నియమించి వెళ్లారు. తిరుమలేశునిపట్ల వీరికున్న భక్తి అనంతం.

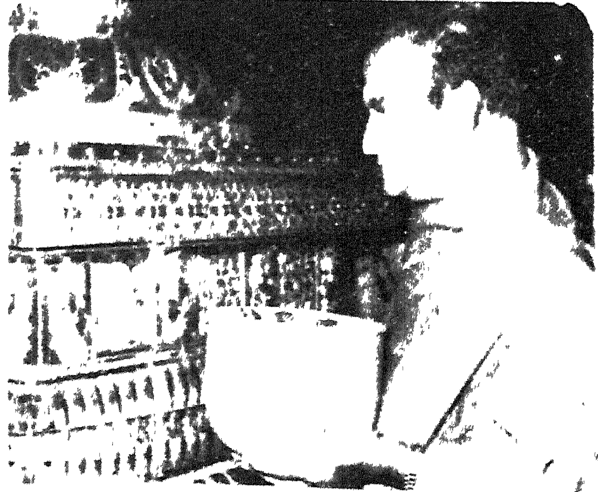
తిరుమల విష్ణువుతో పలువిధాలా సంబంధము పెట్టుకొని తరించిన తిరువైష్ణవుల నాదర్శంగా వుంచుకొని ఆస్వామితో సన్నిహిత సంబంధాన్ని గలిగి శాశ్వత ఆనందాన్ని పొందడం సర్వజన సముచిత కర్తవ్యంగా గుర్తించవలసి వుంది.

"కైవల్యమునకంటె కైంకర్యమెక్కుడు" (అన్నమాచార్యులు)

*

పూర్ణకుంభ స్వాగతం

అభిషేక సేవలో

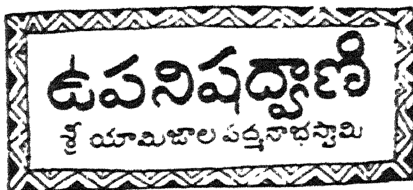

శ్రీవారి ప్రసాద స్వీకారం

తిరుమలలో ముఖ్యమంత్రి

(15—4—83)

ప్రశ్నోపనిషత్

(గతసంచిక తరువాయి)

పంచమ ప్రశ్నము

అథ హైనం శైబ్యస్సత్యకామః పప్రచ్ఛ.
స యో హ వై తద్ భగవన్ ! మనుష్యేషు
ప్రాయణాంత మోంకార మభిధ్యాయీత.
కతమం వావ స తేన లోకం జయతీతి.

తరువాత శిబికొడుకు సత్యకాముడు అనే ముని పిప్పలాదుణ్ణి ఇలా ప్రశ్నించాడు.

భగవన్ ! మనుష్యులలో ఎవడు బ్రతికి ఉన్నంతవరకు ఓంకారం జపిస్తాడు? ఆ జపంమూలాన అతడు ఏలోకానికి వెళ్లుతాడు?

2

తస్మై స హోవాచ ఏతద్వై సత్యకామ ! పరం
చాపరం చ బ్రహ్మ యదోంకారః
తస్మాద్ విద్వానేతేనైవాయతనే నైకతరమన్వేతి.

ఆ ప్రశ్నకి పిప్పలాదుడు ఇలా చెప్పాడు.

సత్యకామా ! పరమనీ, అపరమనీ ఆత్మ వేత్తలు చెప్పే బ్రహ్మమే ఓంకారం. ఆ రహస్యం తెలిసిన బుద్ధిమంతుడు ఆ ఓంకార ధ్యానమనే మార్గాన పరమూ, అపరమూ అని రెండు విధాలుగా ఉన్న బ్రహ్మపదార్థములో ఏదో ఒక దానిని చేరుతాడు.

3

స యద్యేకమాత్ర మభిధ్యాయీత,
స తేనైవ సంవేదిత స్తూర్ణమేవ
జగత్యా మభిసంపద్యతే. తం ఋచో
మనుష్యలోక ముపనయంతే
స తత్ర తపసా బ్రహ్మచర్యేణ శ్రద్ధయా
సంపన్నో మహిమాన మనుభవతి.

బ్రహ్మచర్యం, స్థిరసంకల్పం, శ్రద్ధ-యీ మూడూ ఆధారంగా బ్రహ్మోపాసన ఏక మాత్రముగా-అంటే అతి సామాన్య పద్ధతిగా చేసినా అతడికి ఆత్మజ్ఞానం కలుగుతుంది. ఋక్కులు ఆ వ్యక్తిని మనుష్యలోకములో సమృద్ధిగా సంపద కలవానినిగా, సలుగురిలో మాననీయునిగాను చేస్తాయి.

('ఏకమాత్ర - ఉపాసన' అంటే :

ప్రణవములో ఉన్న మూడక్షరాలలో వరుసగా ఋక్, యజుర్, సామవేదాలున్నాయని గ్రహించాలి. వాటిలో ప్రార్థన రూపములై జ్ఞానం కలిగించేవి ఋగ్వేదసూక్తులు. వాటిని అధ్యయనం చేసినా జ్ఞానం, సంపద, లోకమాన్యత, ఐహికసుఖజీవనం కలుగుతాయి.)

4

అథ యది ద్విమాత్రేణ మనసి సంపద్యతే
సోఽంతరిక్షం యజుర్భిరున్నీయతే
సోమలోకం, స సోమలోకే విభూతి
మనుభూయ పునరావర్తతే.

ద్విమాత్రలచే ధ్యానించేవాడు సుస్థిరమైన మనస్సు కలవాడౌతాడు. వానిని యజుర్వేద సంబంధములైన పుణ్యకర్మలు చంద్రలోకానికి చేర్చుతాయి. అతడు అక్కడ సర్వసంపదలను (సుఖాలను) అనుభవించి తిరిగి యిక్కడకు వస్తాడు.

(ద్విమాత్రలంటే ఋగ్వేదం, యజుర్వేదం. ఋగ్వేదమువల్ల జ్ఞానం, యజుర్వేదంవల్ల వైదిక కర్మాచరణం కలుగుతాయి. వాటిని తెలిసి సక్రమంగా చేసినవాడు చంద్రలోకములో సుఖిస్తాడు.)

5

యః పున రేతత్త్రిమాత్రేణో మిత్యనేనైవాక్షరేణ
పరం పురుష మభిధ్యాయీత, స తేజసి సూర్యే
సంపన్నః. యథా పాదోదర స్త్వచా వినిర్ముచ్యతే
ఏవం హ వై స పాప్మనా వినిర్ముక్తః స సామభిరున్నీ
యతే బ్రహ్మలోకం. స ఏతస్మా జ్జీవఘనా త్ప
రాత్పరం పురి శయం పురుష మీక్షతే తదేతౌ
శ్లోకా భవతః.

ఓం అనే అక్షరముతో త్రిమాత్రమైన సామముతోసహా పరమపురుషుణ్ణి సర్వదా ధ్యానించినవాడు సూర్యతేజస్కుడై పొర విడిచిన పాములాగా పాపవిముక్తి పొందుతాడు. సజీవశక్తితో బ్రహ్మపదం చేరుతాడు. ఈ శరీరములో ఆత్మగా ఉన్న బ్రహ్మను చూడగలుగుతాడు. దీనికి ఈ క్రింది శ్లోకాలు ప్రమాణం.

6

తిస్రో మాత్రా మృత్యుమత్యః ప్రయుక్తా
అన్యోన్యసక్తా అనవిప్రయుక్తాః.
క్రియాసు బాహ్యాభ్యంతర మధ్యమాసు
సమ్యక్ప్రయుక్తాసు న కంపతే జ్ఞః.

ఒకదానితో ఒకటి సంబంధముకలవై, ఒకదానినొకటి విడిచి ఉండనివి, వశించే స్వభావముగలవిన్నీ, ధ్యానమునందు ఉపకరించేవిన్నీ అయిన మూడు మాత్రలున్నూ బాహ్యములు (వెలుపలివి) అభ్యంతరములు (లోపలివి) మధ్యమములు అయిన క్రియలయందు లెస్సగా ప్రయోగింప బడినపుడు ఆత్మతత్వం, అక్షరతత్వం తెలిసిన బుద్ధిమంతుడు కదలడు. (ఏలాటి చలనమును పొందడు.)

(అ, ఉ, మ్-అనే మూడున్నూ పరబ్రహ్మోపాసనకు ఆధారమైన అక్షరాలు. వాటి సమ్మేళనమే ఓంకారం. ప్రళయ సమయంలో అదికూడా పరబ్రహ్మమందు కలిసిపోతుంది. అంటే అదే పరమపదసోపానం అని భావం. దానిని గురించి శారీరకమైన మానసికమైన క్రియాకలాపములో ప్రవర్తించే జ్ఞాని ప్రళయ సమయములో (చివరి గడియలో) దానిద్వారా పరమపదాన్ని చేరుతాడుగాని ఏలాటి సంకల్ప వికల్పాలకున్నూ లోబడడని భావం.)

7

ఋగ్భిరేతం, యజుర్భిరంతరిక్షం, స సామభి
ర్యత్తత్కవయో వేదయంతే. తమోంకారేణై
వాయతనే నాన్వేతి. విద్వాన్‌యత్తచ్ఛాంత
మజర మమృత మభయం పరంచేతి.

ఆత్మయోగంకల పురుషుడు ఋక్కులచే ఈ మానవలోకమున పదార్థవిజ్ఞానముకలవాడై సుఖంగా జీవిస్తాడు. యజుస్సులచే విహితకర్మలు చేసి వానిఫలితముగా చంద్రలోకాన్ని చేరి అక్కడ పుణ్యఫలం అనుభవిస్తాడు. ఇక్కడ ఉన్నంతవరకూ సౌజన్యమూర్తిగా అందరికీ ఆదరణీయుడౌతాడు. సామోపాసనతో ఓంకారం ఊతగా విద్వాంసులు గ్రహించే పరమపదాన్ని పొందుతాడు.

పరమపదం శాంతమైనది, శిథిలంకానిది, నాశంలేనిది, ఆశ్రయించినవారికి అభయప్రదం, సర్వోత్తమం - అని గ్రహించేది.

షష్ఠ ప్రశ్న

అథ హైనం సుకేశా భారద్వాజః పప్రచ్ఛ.
భగవన్! హిరణ్యనాభః కౌసల్యో రాజపుత్రః
మాముపేత్యైతం ప్రశ్నమపృచ్ఛత. షోడశకలం
భారద్వాజ! పురుషం వేత్థ? తమహం కుమార
మబ్రువం నాహ మిమం వేద. యద్యహమిమ మవే
దిషంకథం తే నావక్ష్యమితి సమూలో వా ఏష పరిశు
ష్యతియోఽ నృత మభివదతి, తస్మాన్నార్హా
మ్యనృతం వక్తుం. స తూష్ణీం రథమారుహ్య
ప్రవవ్రాజ తం త్వాం పృచ్ఛామి క్వాసౌ పురుష ఇతి.

తదుపరి భరద్వాజుని వంశంలో పుట్టిన వాడు సుకేశుడు అనే ముని పిప్పలాదమహా మునిని ఇలా ప్రశ్నించాడు.

భగవన్! కోసలదేశ రాజనందనుడు హిరణ్యనాభుడనే యువకుడు ఒకనాడు నా వద్దకు వచ్చి భరద్వాజా! పదారు కళలుగల పురుషుణ్ణి నువ్వు ఎరుగుదువా? అని ప్రశ్నించాడు.

నే నెరగనని–నేను సమాధానంచెప్పాను.

నాకు తెలిసేవుంటే నీకు చెప్పనా? తెలియని దానిని తెలుసుననిగాని, తెలిసిన దానిని తెలియదనిగాని అబద్ధమాడితే సమూలంగా చెడిపోతాడు. కనుక నేను అసత్యమాడడానికి అంగీకరించను'– ఆ మాటకు ఆ రాకుమారుడు కిమ్మనకుండా రథమెక్కి వెళ్లిపోయాడు. ఆ ప్రశ్నే నేను వేస్తున్నాను, ఆ షోడశ కళాపురుషుడు ఎక్కడ ఉంటాడు?

2

తస్మై స హోవాచ. ఇహైవాంతశ్శరీరే
సోమ్య! స పురుషో యస్మిన్నేతాః
షోడశకలాః ప్రభవంతీతి.

సుకేశుని ప్రశ్నకి పిప్పలాదు డిలాగు బదులుపలికాడు. సౌమ్యుడా! నీ వడిగిన ఆ పురుషుడు ఈ శరీరంలోపలనే ఉన్నాడు. పదారు కళలున్ను అతనినుంచే పుట్టుతున్నవి.

(అన్ని జీవుల హృదయమందు ఈశ్వరుడున్నాడు. ఆ హృదయానికే దహరాకాశం అని పేరు. దానియందు జ్యోతీరూపాన వెలుగుతూన్న ఈశ్వరుడే 'ఆత్మ'–)

(ఈ మాటనే గీతాచార్యుడు అర్జునునకు చెప్పాడు.)

3

స ఈక్షాం చక్రే. కస్మిన్నహముత్క్రాంత ఉ
త్క్రాంతో భవిష్యామి? కస్మిన్ వా ప్రతిష్ఠితే
ప్రతిష్ఠాస్యామీతి–

ఈ శరీరం నుంచి నేను వెళ్లిపోవడం, తిరిగి ఈ శరీరంలోకి వచ్చి ఉండడం అనేవి జరగడానికి ఎవరు మూలం? – అని లోపల ఉన్న జీవుడికి ఒక శంక కలిగింది–

4

స ప్రాణమసృజత, ప్రాణాత్ శ్రద్ధాం, ఖం, వా
యుర్జ్యోతిరాపః పృథివీంద్రియం మనోఽన్నమ్
అన్నాద్వీర్యం తపో మంత్రాః కర్మ లోకాః
లోకేషు చ నామ చ.

ఈశ్వరుడు ముందుగా ప్రాణం సృజించాడు. ఆ ప్రాణం నుంచి శ్రద్ధ, ఆకాశం, వాయువు, అగ్ని, జలం, భూమి, ఇంద్రియ సముదాయం, మనస్సు, అన్నమూ రూపొందాయి. ఆ అన్నము నుంచి వీర్యమూ, తపస్సు, మంత్రాలూ, కర్మలూ, లోకాలూ, పేర్లూ పుట్టాయి. ఇవే షోడశ (పదారు) కళలు.

(ఇంద్రియాలను అదుపులో ఉంచుకొనడం తపస్సు. తనకూ – ఎదుటివానికీ మంచిని కలిగించే ఆలోచన మంత్రం. ఈ లోకానికి పైలోకానికీ సంబంధించి ఋషులు చెప్పిన చెయ్యవలసిన మంచిపనులు కర్మలు.)

5

స యథేమా నద్యః స్యందమానాః సముద్రాయణాః
సముద్రం ప్రాప్య అస్తం గచ్ఛంతి,
భిద్యేతే తాసాం నామరూపే సముద్ర ఇత్యేవం
ప్రోచ్యతే.
ఏవమేవాస్య పరిద్రష్టు రిమాః షోడశకలాః
పురుషాయణాః పురుషం ప్రాప్య అస్తం
గచ్ఛంతి, భిద్యేతే తాసాం నామరూపే పురుష
ఇత్యేవం ప్రోచ్యతే స ఏషోఽ
కలోఽమృతో భవతి తదేష శ్లోకః.

ఈ నదులు స్వేచ్ఛగా ప్రవహించేవే అయినా చివరకు సముద్రాన్ని చేరేవే. సముద్రమును చేరగానే నామరూపాలు లేకుండా అయిపోతున్నాయి. ఆ జలరాశి సముద్రము అనే పేరుతో ప్రసిద్ధమై ఉంటూంది. అలాగే యీ పదారుకళలూ సర్వేశ్వరుని వంకకే వెళ్లి అతనిని చేరగానే నామరూపాలు లేకుండా అతనిలో అణగి పోంటాయి. పదారుకళలూ తనలోవున్నా పేరు ఆ పురుషునిదే (ఈశ్వరునిదే). ఈ తత్త్వం తెలిసిన తరువాత జీవాత్మ కళామయమయిన యీ శరీరాన్ని విడిచి అమృతస్థితి పొందుతాడు. దీనికి క్రింది శ్లోకం ప్రమాణం.

6

అరా ఇవ రథనాభౌ కలా యస్మిన్ ప్రతిష్ఠితాః,
తం వేద్యం పురుషం వేద యథా మా
వో మృత్యుః పరివ్యథా ఇతి

బండికుంచమునందు రేకులు ఉన్నట్టు ఏ దేవునియందు ప్రాణము మొదలైన పదారు కళలున్ను ఉంటున్నాయో ఆ ఈశ్వరుడే తెలుసుకోదగినవాడు. ఆ ఈశ్వరుణ్ణి తెలుసుకున్న వారిని (మిమ్ము) మృత్యువు బాధించకుండుగాక! (బాధించదు.)

(విశ్వవిభుణ్ణి తెలుసుకున్న విజ్ఞానికి మృత్యుభయం ఉండదు.)

7

తాన్ హోవాచైతావదేవాహమేతత్
పరంబ్రహ్మ వేద నాతః పరమస్తీతి.

ఈ విధంగా మునుల ప్రశ్నలకు సమాధానాలు చెప్పి మునులారా! పరమాత్మను గురించి నాకింతే తెలుసును. ఇంతకంటే తెలియవలసేదిలేదు – అని పిప్పలాదుడు అన్నాడు.

8

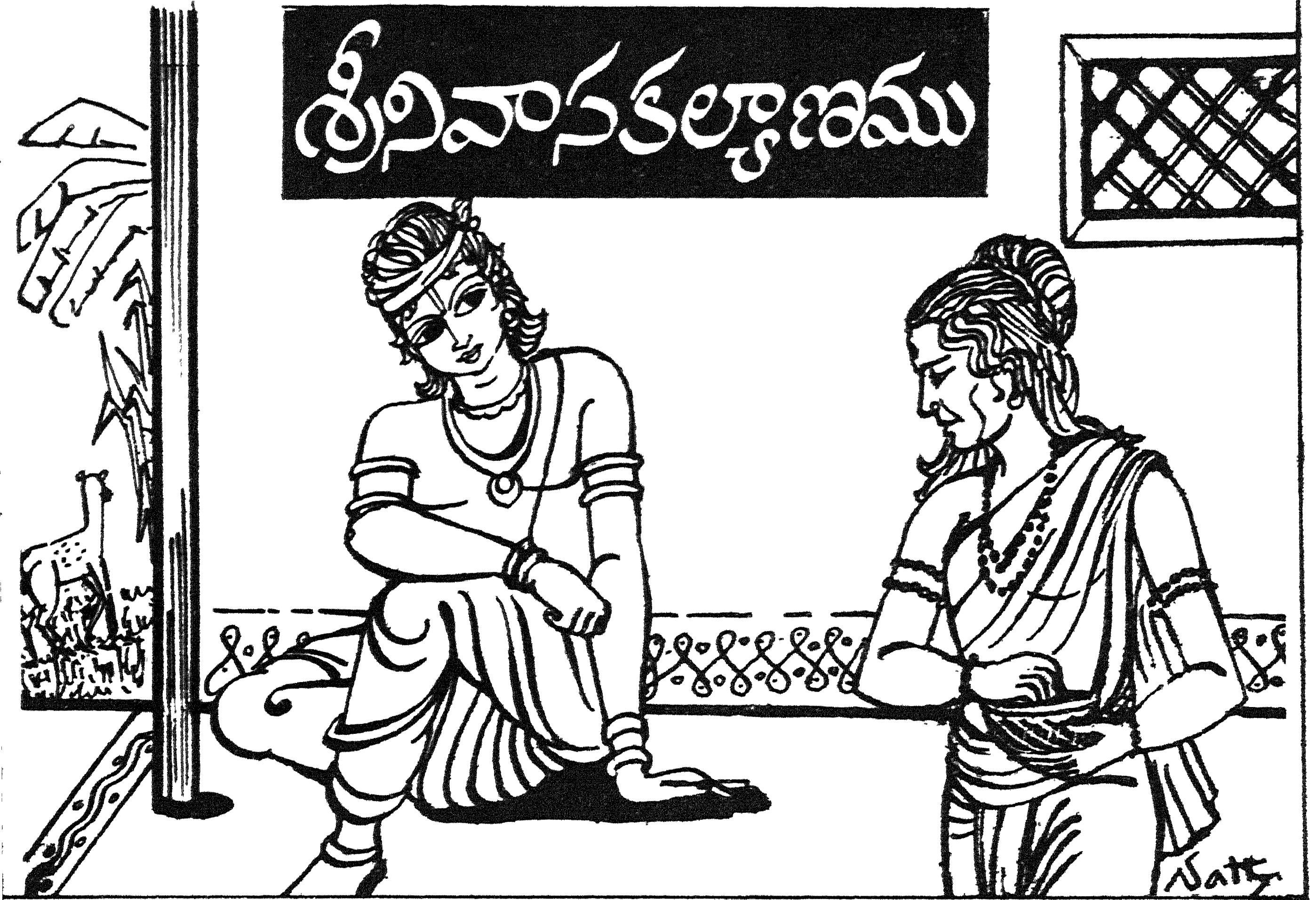
తే తమర్చయంతస్త్వం నహి పితా
యోఽస్మాక మవిద్యాయాః పరం పారం
తారయసీతి.
నమః పరమఋషిభ్యో
నమః పరమఋషిభ్యః.

ఆ సుకేశాదులు తమ ప్రశ్నలకు తగిన సమాధానాలిచ్చి ఆత్మజ్ఞానం కలిగించిన పిప్పలాదునకు సవినయంగా నమస్కరించి మహాత్మా! మా అజ్ఞానాన్ని పోగొట్టి అవలి గట్టుకి చేర్చిన ఉద్ధారకుడవు. నివు మా తండ్రివని భావించి పూజిస్తున్నాము.

పరమ ఋషులకు నమస్కారం....

అని సెలవుతీసుకుని వెళ్లిపోయారు.

ఇది ప్రశ్నోపనిషత్తు సమాప్తం)

(గతసంచిక తరువాయి)

కేశవ:

(సౌరాష్ట్రి—మిశ్రగతి)

జలజపత్ర విశాలలోచన
చాల బడలితి వేటకతమున
పలుకు తేనియ లొలికి
నా దగ తొలగ ద్రోయగదే ॥ జలజ ॥

సూత్ర: ఆఁ ఆఁ! తల్లిదండ్రుల చాటు పిల్లను ఎంతమాట న్నాడూ!

కథక: అపుడు చెలికత్తెలన్నారు కదా—

చెలిక: ఎంతసాహస మెవ్వడవు
నీ వేది నీకుల మేది గోత్రము
ఇంతకును ఊరేది పేరే
దింత యాగడమా ॥ ఎంత ॥

కేశవ: కలువరాయని కొలము, దేవకి
గన్నవాడ వసిష్ఠగోత్రుడ
తెలియవో వసుదేవ తనయుని
హలధరానుజుని ॥ జలజ ॥

చెలిక: ఎట్టెటూ! కలరొకో చుట్టపక్కాల్ నీకు?

కేశవ: బావ లౌదురు నాకు పాండుసుతులు

చెలిక: ఔనా! బలారె! నీ మేనెల్లి నలుపేమి?

కేశవ: జననమ్ము కృష్ణపక్షాన నాకు.

చెలిక: ఆయెబో, ఏటికీ బోయవేసము?

కేశవ: రాచకన్నెను వలవేసి పట్టనెంచి.

చెలి: ఎంతకులేవు! నీవేలు రాజ్యమదేద?

కేశవ: చెల్లు నా యేల్బడి ఎల్లదెసల.

సూత్ర: భేషుభేషు-మాటకుమాట బాగానే అందించాడుగాని, పద్మావతీదేవి ఇంతకు ఏమన్నదో-

కథక: పద్మావతీదేవి చెలులతో ఏమనుచున్నది.

ఏలనే మీకు వీనితో మేలమాట?
కంచి వరదుండు లేడొ రంగపతిలేడొ,
వేంకటాద్రీశ్వరుడు లేడొ, వెత్తిగాక
ఎరిగెరిగి తండ్రి నను బోయ కిచ్చునటవె?

సూత్ర: ఊఁహూ! అంత్రవరకు దిగిందికద?

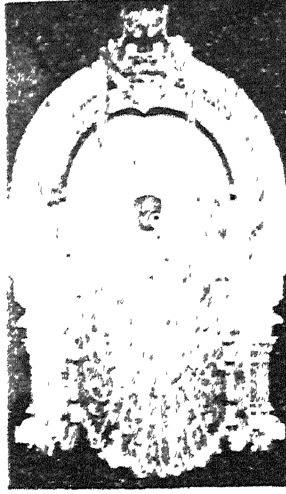
కథక: పద్మావతి ఇట్లుపల్కి, పెడమొగ మ్మగుటయు చెలికత్తెలు ఏమని మేల మాడుచున్నారు....

చెలికత్తెలు:—

(ఆనందభైరవి—మిశ్రగతి)

ఇంతమేటియు నింతపోటరి
ఇంతవల్లని మేని సొబగుం

(37 వ పేజీలో)

శ్రీ పద్మావతీ అమ్మవారి ఆలయం, తిరుచానూరు

నిత్యపూజా నివేదనలు

సుప్రభాతం — ఉ. 5.00 గం॥ నుండి 5-30 గం॥ వరకు
సహస్రనామార్చన — ఉ. 5-30 గం॥ నుండి 6-00 గం॥ వరకు
(రు. 6-50 టిక్కెట్‌తో నలుగురు వ్యక్తుల్ని అనుమతిస్తారు.)
నిత్యఅర్చన — ఉ. 6-00 గంటలకు
(ఏడాదికి రు 150/- లు చెల్లించిన గృహస్థులకు మాత్రమే.)
శుద్ధి, మొదటి గంట — ఉ. 6-15 గం॥ నుండి 6-45 గం॥ వరకు
సర్వదర్శనం — ఉ. 6-45 గం॥ నుండి మధ్యాహ్నం 1-00 గం॥ వరకు
శుద్ధి, రెండవగంట — మ. 1-00 గం॥ నుండి 1-30 గం॥ వరకు
సర్వదర్శనం — మ. 1-30 గం॥ నుండి రాత్రి 7-00 గం॥ వరకు
శుద్ధి, రాత్రికైంకర్యము — రా. 7-00 గం॥ నుండి 7-30 గం॥ వరకు
సర్వదర్శనం — రా. 7-30 గం॥ నుండి 8-30 గం॥ వరకు
ఏకాంతసేవ — రా. 8-30 గం॥ నుండి 9-00 గం॥ వరకు

శుక్రవారాలలో....

సుప్రభాతం — ఉ. 4-00 గం॥ నుండి 4-30 గం॥ వరకు
సహస్రనామార్చన — ఉ. 4-30 గం॥ నుండి 5-00 గం॥ వరకు
(రు. 6-50 టిక్కెట్‌తో నలుగురు వ్యక్తుల్ని అనుమతిస్తారు)
నిత్యఅర్చన — ఉ. 5-00 గం॥ నుండి 5-15 గం॥ వరకు
శుద్ధి, మొదటిగంట — ఉ. 5-15గం॥ నుండి 5-45 గం॥ వరకు
సర్వదర్శనం — ఉ. 5-45 గం॥ నుండి 7-00 గం॥ వరకు
సళ్ళింపు — ఉ. 7-00 గం॥ నుండి 7-30 గం॥ వరకు
మూలవర్లుకు అభిషేకం — ఉ. 7-30 గం॥ నుండి 9-00 గం॥ వరకు
(100 రూ. టిక్కెట్‌తో ఇద్దరు వ్యక్తులకు మాత్రమే.)
అలంకారము, రెండవగంట — ఉ. 9-00 గం॥ నుండి 10-00 గం॥ వరకు
సర్వదర్శనం — ఉ. 10.00గం॥ నుండి రాత్రి 8-00గం॥ వరకు
ఊంజల్ సేవ — రా. 7-00 గం॥ నుండి 8-00 గం॥ వరకు
(అద్దాలమండపంలో రు. 150 టిక్కెట్‌తో జరుపుకోవచ్చును. గృహస్థుకు 5 గ్రాముల వెండి డాలర్ బహూకరిస్తారు.)
రాత్రిగంట — రా. 8-00 గం॥ నుండి 8-30 గం॥ వరకు
ఏకాంతసేవ — రా. 8-30 గం॥ నుండి 9-00 గం॥ వరకు

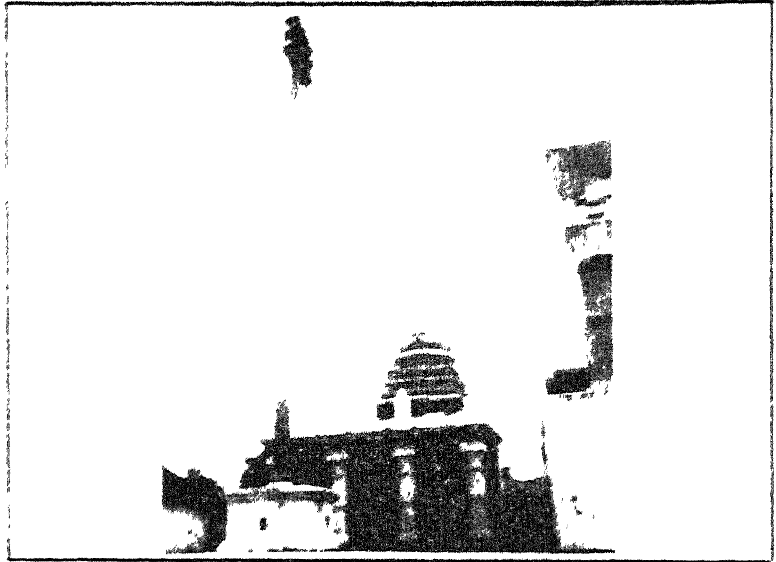
ఆర్జితం వివరాలు :

ప్రత్యేక దర్శనం: రూ. 2_00
సహస్రనామార్చన: రూ 6_50
నిత్యఅర్చన: రూ. 150_00 (ఏడాదికి)
అర్చన: రూ. 1_00
హారతి · రూ. 0_50
పూలాభిషేకం (శుక్రవారాలలో) రూ. 100_00
ఊంజల్ సేవ (శుక్రవారాలలో) రూ. 150_00
తిరుచ్చి ఉత్సవం: రూ. 63_00
గజవాహనం: రూ. 32_00

కళావని

కూచిపూడి - పరిసర కళాక్షేత్రాలు

— డా॥ చింతారామనాథం

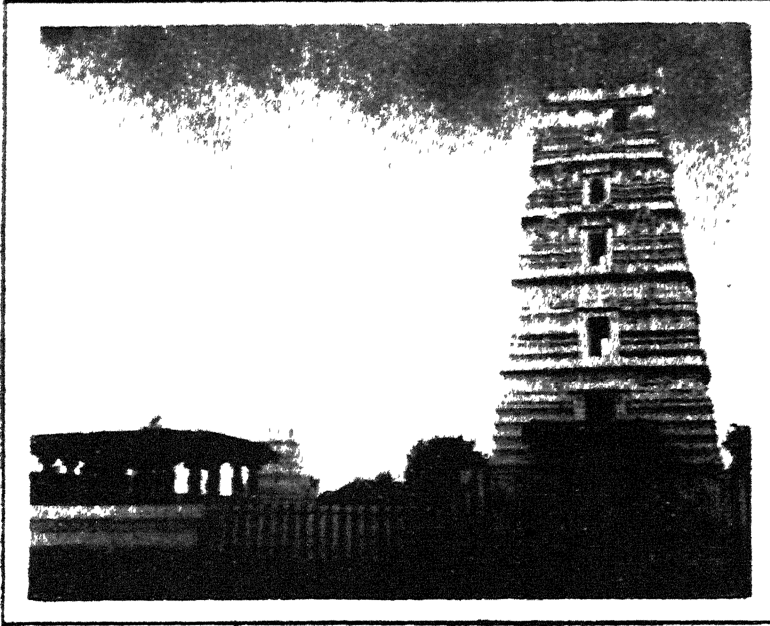

క్షేత్రయ్య ఇష్టదైవం - మొవ్వవేణుగోపాలస్వామి ఆలయం.

ఎన్నో శతాబ్దముల నుండి నాట్యకళో పాసనకు; నాట్యకళాపోషణకు దాక్షిణాత్యులు పేరెన్నికగనినారు. దాక్షిణాత్యుల నాట్యకళా ప్రియత్వ మీనాటిదికాదు. ఆంధ్రులు దాక్షిణాత్య ప్రవృత్తిగలవారనియు, బహు నృత్త, గీత వాద్య ప్రియులనియు భరతుని వక్కణ. అంతేకాదు. తిక్కన-విరాటపర్వము; ఎఱ్ఱన - నృసింహపురాణము; నాచన సోముడు - ఉత్తరహరివంశము; శ్రీనాథ మహాకవి కృతులు, అష్టదిగ్గజముల ప్రబంధములు పరికించిన ఆయా మహాకవుల నాట్య వర్ణనలందు ఆనాటి యాంధ్రుల నాట్యకళా వైభవము నాట్యకళా ప్రభావము ప్రస్ఫుటమగును. అంతేకాదు దక్షిణదేశమున బౌద్ధ శిల్పములను; రామప్ప దేవాలయములోని నాట్య భంగిమలను హంపీలోని అపురూప శిల్పములను, చిదంబరమునందలి నటరాజస్వామి ఆలయగోపురముల గోడలలో నిబిడీకృతమైన శిల్పములను పరిశీలించిన దక్షిణ దేశమున నాట్యశైలి ఊపిరి వేసిన వాలకములు అవలోకలని విదితమగును. అసలు దాక్షిణాత్యుల నాట్యములో శిల్పకళ అంతర్వాహినియై సంగీత సాహిత్యములతో కలిసి త్రివేణీ సంగమమై రస సముద్రమున తరంగిణియై సమీహితమగును. శిల్పములేని నాట్యము శిల్పానికి నోచుకొనని శిలవంటిది. జీవితములేని జీవివంటిది. నాట్యానికి శిల్పము జీవమైన రసము. ఆత్మయగును. అందువలననే దాక్షిణాత్యుల నాట్యశైలి అపూర్వమైనదని; నిత్యనూతనత్వముతో నిసర్గ రసస్యందినియైనదని హృదయానంద దాయినియని ప్రశస్తి నొందుచున్నది.

కూచిపూడి నాట్యకళ_ శ్రీ సిద్ధేంద్రయోగి

దాక్షిణాత్యుల నాట్యశైలులలో ఆంధ్రులకు గర్వకారణముగ నిలిచినది కూచిపూడి నాట్యకళ. ఇది ఆంధ్రుల జాతీయ నృత్యకళ. దక్షిణదేశమున నున్న ప్రాచీన శాస్త్రీయ నాట్య శైలులన్నింటియందు ప్రాచీనమై శాస్త్రీయమై విరాజిల్లుచున్న నాట్యకళ కూచిపూడి నాట్యకళ. సుమారు ఏడెనిమిది దశాబ్దముల ప్రాచీనతను, చారిత్రక ప్రాధాన్యతను; సశాస్త్రీయతను; సంప్రదాయ చోదితమును కలిగినది కూచిపూడి నాట్యకళ. నేడు కూచిపూడి నాట్యకళ ఖండాంతరఖ్యాతితో ప్రపంచమునందంతటను నీరాజనముల నొందుచున్నది. కూచిపూడి నాట్యకళాక్షేత్రమున జన్మించిన నాట్యాచార్యులెందరో తమ జీవితములను ఆ నాట్య కళాధిదేవతకు నైవేద్య మొనర్చినారు. అందరికి నా వందనములు. అందరిలో అందమైన మలుపు త్రిప్పి అటు ఆంధ్ర వాఙ్మయమునకు ఇటు కర్ణాటక సంగీతమునకే గాక నాట్యంలో నవరసము లొలికించి, పలికించి పులకింపజేసిన కలాప ప్రక్రియాప్రబంధ సృష్టి ప్రతిష్ఠా మహిమాన్వితుడు, యోగిపుంగవుడు సిద్ధేంద్రయోగి. సిద్ధేంద్రుని మానసపుత్రిక - సిరిసిరిమువ్వ- సత్యభామ - భామాకలాపము. ఈ యోగి పుంగవునిచే ప్రభావితుడుగాని నాట్యవేత్త; రసజ్ఞుడు; సాహితీవేత్త దక్షిణ దేశముననే లేదు. ఆంధ్రవాఙ్మయమున కలాప, యక్ష గాన వాఙ్మయమునకు శ్రీకారము చుట్టిన శ్రీ సిద్ధేంద్రుని మార్గమున పయనించని కవి ఆంధ్రకలాప యక్షగాన వాఙ్మయ చరిత్రమున కానరాడు. అంతేకాదు. 'హరికథా పితామహుడై'న ఆదిభట్ల నారాయణదాసు సహితము శ్రీ సిద్ధేంద్రుని సృష్టిపై చిత్రికి స్పందించెను. ప్రణతిల్లెను. అనుసరించెను. అసలు సిద్ధేంద్రునిచే ప్రభావితముగాని ప్రతిభాసంపన్నులైన సంగీత సాహిత్య నాట్య స్రష్టలు లేరనవచ్చును. అందులకు హేతువు శ్రీసిద్ధేంద్రుని భామాకలాపమొక అపూర్వ అలంకార భరతశాస్త్ర లక్ష్యము. కావుననే సిద్ధేంద్రుని భామాకలాపము వడగట్టిన అలంకార భరతశాస్త్రముగ భాసిల్లుచున్నదని శ్రీ విశ్వనాథవారి వక్కణ. సిద్ధేంద్రుడు తన స్వగ్రామమైన కూచిపూడిలో తనకు పూర్వమే తిష్ఠవేసియున్న నాట్యకళాజ్యోతిని ప్రజ్వరిల్లజేసెను. తరువాతి తరమువారు వారసత్వముగ వచ్చుచున్న ఆజ్యోతిని యారనీయక

ఆంధ్రవిష్ణు ఆలయం — శ్రీకాకుళం

వెలుగులను తగ్గనీయక; నేటివరకు కాపాడు కొనుచు విస్తృతప్రచారము చేయుచుండిరి.

కూచిపూడికి దక్షిణముగ క్షేత్రయ్య మొవ్వ; బౌద్ధారామము వాణిజ్య కేంద్రము అయిన ఘంటసాల, దేవదాసీ నృత్య సంప్రదాయమున పీఠమైన శ్రీకాకుళము; పశ్చిమముగ బహురూపక కళకు సుప్రసిద్ధమైన గడ్డిపాడు (హనుమంతరాయపురము) లు సుమారొక పదిమైళ్ల పరిధిలో నేర్పడి కూచిపూడి పరిసరక కళాక్షేత్రములుగ చరిత్ర ప్రసిద్ధములైనవి. వీటి చారిత్రక ప్రాశస్త్యమును తెలుపుటే ఈ వ్యాసరచనోద్దేశము.

మొవ్వ :

మొవ్వ గ్రామమున ఒక శివాలయము, ఒక విష్ణ్వాలయము రెండును కలవు. ఈ యూరుకీ నామమెట్లు వచ్చినదని విచారించగ శ్రీ మంత్రాల నారాయణమూర్తిగారిట్లు చెప్పిరి. "మౌద్గల్య మహర్షిచే శివలింగ ప్రతిష్ఠ చేయబడిన గ్రామమగుటచే మొవ్వ అను నామమేర్పడినది." ఇంతేకాదు వేరొక ఐతిహ్యముకలదు. నటరాజు ఆనందాతిరేకమున తాండవము చేయు సమయమున ఆస్వామి చరణ కింకిణులలో నొక మువ్వ ఇట నిపతితమగుటచే ఈ పవిత్రస్థలమునకు 'మువ్వ' అను నామమేర్పడినదందురు.

ఈ మొవ్వ గ్రామమున సుమారేడెనిమిది వందల సంవత్సరముల ప్రాచీనతగల ఆలయము శ్రీ వేణుగోపాలస్వామి ఆలయము. ఈ స్వామిని సేవించి, పదములు రచించి, అంకితము గావించి తరించిన వాగ్గేయకారుడు: పదకర్త క్షేత్రయ్య.

క్షేత్రయ్య ఆరాధ్య దైవమైన వేణుగోపాలస్వామి ఉత్సవ విగ్రహములందు 'మవ్వ' అని లిఖింపబడియున్నది. కనుక ఈ గ్రామము

మవ్వ→మువ్వ→మొవ్వ గ మార్పుచెంది యుండవచ్చును. ఏదిఏమైన నేడీగ్రామము 'మొవ్వ' గనే వ్యవహృత మగుచున్నది.

శ్రీ వేణుగోపాలస్వామి విరాట్ స్వరూపమును ఉత్సవ విగ్రహములను పరిక్షించిన పిమ్మట ఆస్వామిని వేణుగోపాలస్వామి యనుట కంటే మువ్వగోపాలస్వామి యనుటయే ఉచితముగ కన్పట్టును. క్షేత్రయ్యయు 'మువ్వగోపాల' 'మవ్వగోపాల' అనియే సంబోధించెను; ప్రయోగించెను. వ్యవహరించెను. ఉదాహరించెను. అనగా క్షేత్రయ్య మువ్వలు ధరించి నర్తించు బాలగోపాలుని-మువ్వగోపాలుని ఆరాధించి యుండును.

క్షేత్రయ్య పదములు :

ప్రపంచమున సాహిత్య ప్రక్రియ లన్నింటికి ప్రథమమైనది పదకవిత. చరిత్ర కందినంత వరకు తెలుగు సాహిత్యమున ఈ పదకవితకు పితామహుడు ప్రథమాంధ్ర సంకీర్తనాచార్యుడు అన్నమయ్య. అన్నమయ్య రచనలు సంకీర్తనలుగ ప్రసిద్ధి నొందగ క్షేత్రయ్య రచనలు పదములుగ ప్రఖ్యాతి నొందుచున్నవి. ఏది యేమైన అసలైన సిసలైన పదకర్త క్షేత్రయ్యఅనుట నిర్వివాదాంశము. ఇక క్షేత్రయ్య పూర్వాశ్రమజీవితమును గుఱించి క్లుప్తముగ తెలిపెదను.

వేంకట రమణమ్మ వేంకటాచలం అను పుణ్య దంపతుల గర్భశుక్తిముక్తాఫలం వరదయ్య. ఈతడు మొవ్వ వంశస్థుడు. ఇంత కాలం వరదయ్య 'వరద' గ వ్యవహృతుడయ్యెను. ఈతడు క్రి. శ. 1600-1700 కాలమునందు మొవ్వ గ్రామమునందుద యించెను. ఈతని జీవిత చరిత్ర విద్యాభ్యాస విషయములందు చిత్ర విచిత్ర రీతుల భిన్న విభిన్న వాణులు విన్పించుచున్నవి. ఏది ఏమైన వరదయ్య పదకర్త అగుటకు పూర్వము సంగీత సాహిత్యములతో పాటు నాట్యమునుకూడ నభ్యసించి యుండవలయును. ఆ తరువాత అతనికి భగవదనుగ్రహముకూడ తోడైయుండును. ఈతనికి పూర్వమే కూచిపూడివారు నాట్యకళతోపాటు సంగీత, సాహిత్య, మంత్రశాస్త్రములందు లబ్ధప్రతిష్ఠులైనట్లు చారిత్రకాధారముల వలన తెలియుచున్నది. ఇట్టితరి వరదయ్యను కూచిపూడి భాగవతులు అయస్కాంతమువలె నాకర్షించి యుందురు. అదియును గాక కూచిపూడి, మొవ్వలు భౌగోళికముగ ప్రక్కప్రక్కలనే ఏర్పడియున్నవి. తన కాలమునకే భరత విద్యాధురంధరులుగ పరమ భాగవతోత్తములుగ ఖ్యాతి గాంచిన కూచిపూడి భాగవతుల శుశ్రూషించి క్షేత్రయ్య అభినయ విద్యనభ్యసించి యుండును.

వరదయ్య సంగీత నాట్యములభ్యసించి ప్రావీణ్యము సముపార్జించనిచో పదమును అభినయమున కంత అనువుగ రచించి యుండెడివాడు కాడు. అందువలననే

క్షేత్రయ్యను కేవలము పదకర్తగనే గాక ఉత్తమ అభినయాచార్యునిగ సంగీత కళానిధిగ శ్రీ ఆదుర్తి గారు 'మహాకవి క్షేత్రయ్య' చలన చిత్రమునందు చిత్రీకరించిరి. కాగా క్షేత్రయ్యను సిద్ధేంద్రయోగి శిష్యునిగ చిత్రీకరించుట చరిత్రకు పొసగని విషయము.

వరదయ్య మువ్వగోపాలుని కరుణా కటాక్ష వీక్షణమునగాని మరే యితర ప్రేరణము వలనగాని పదములు వ్రాయ నారంభించెను. ఈతడు తేటతెలుగున తేనెలు జాలువారునట్లుగ మృదు మధురములుగ, మధురభక్తి ప్రతిపాదితములుగ శృంగార రస సుధా కలశములుగ: మువ్వగోపాలునికి అంకితముగ పదసహస్రములను వెలయించెను. వరదయ్య అంతటితో తృప్తిచెందలేదు. నానావిధ దేశాటనము: బుధవర్గముతో సంభాషణము పుణ్యక్షేత్రముల సందర్శనము చేయదలచెను. తొలుత నానా రాజ సందర్శనము గావింప దలంచి మధుర కేతెంచెను. కాని రాజాస్థానముల ప్రవేశమంత సులభముకాదని గ్రహించెను. అంతటితో నిరాశ నిస్పృహలను జెందక దక్షిణాపథమునగల పుణ్య క్షేత్రములను తీర్థములను సేవింప దలంచెను. నానా క్షేత్రములను సందర్శించి వరదయ్య క్షేత్రజ్ఞుడుగ క్షేత్రయ్యగ అన్వర్థ నామధేయుడయ్యెను. తాను దర్శించిన సేవించిన ప్రతి స్వామిమీద పదములు చెప్పెను. ఎట్టకేలకు రాజాస్థానములో స్థానము సంపాదించెను. ఈ సందర్భమున క్షేత్రయ్య చెప్పిన ఈ చాటువు చూడుడు.

"తముదా మెవత్తు రర్థులు
క్రమ మెరిగిన దాత కడకు రమ్మన్నారా
కమలంబులున్న చోటికి
భ్రమరంబుల నచ్యుతేంద్ర రఘునాథనృపా:

ఈ విధముగ క్షేత్రయ్య తిరుమల నాయకుని రఘునాథ నాయకుని విజయరాఘవ నాయకుని గొల్కొండనవాబు అబ్దుల్లా కుతుబ్‌షాలను దర్శించి వారి యాస్థానము సంపాదించి దివినుండి భువికి దిగివచ్చిన గాంధర్వ సార్వభౌముడా! అభినవ అభినయ భరతాచార్యుడా! అనునట్లు తన పద రచనతో గాన నృత్యాభినయములతో దక్షిణాపథమునుయ్యాల జంపాల లూగించి అసంఖ్యాక పురస్కారములందొంది పద కర్తృత్వ, పదాలాప, పదాభినయ విషయమున తదనంతర తరమువారికి మార్గదర్శి యయ్యెను.

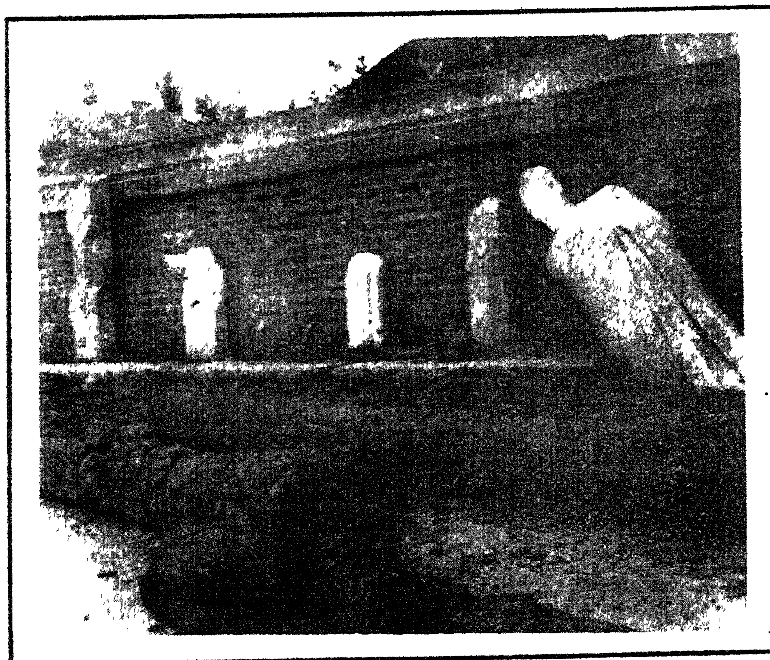
క్షేత్రయ్య తన పదరచనతో ఇటు ఆంధ్ర వాఙ్మయమునకు, అటు కర్ణాట సంగీతమునకు ఇటు కూచిపూడి నాట్యమునకు పుష్టిని తుష్టిని చేకూర్చెను. ఇటువంటి పరమ భాగవతోత్తముని; మహాకవిని అభినయాచార్యుని, మహావక్తను ఆంధ్రుల కొసంగిన మొవ్వగ్రామము సదా శ్లాఘనీయమై నదిగదా!

ఘంటసాల

అపురూపములైన బౌద్ధశిల్పములకు కాణాచి ఘంటసాల. ఆంధ్ర దేశమునందు ఒకనాడు ఓడరేవు ప్రాంతమై ప్రముఖ వాణిజ్య కేంద్రముగ ప్రసిద్ధి పొందినది ఘంటసాల. అంతేకాదు. ఆంధ్రదేశ చరిత్ర కాధారముల నొసంగుచున్నది ఘంటసాల. ఘంటసాలలో లభించు బౌద్ధమతావశేషములకు ఓడరేవునకు అవినాభావ సంబంధము కలదు. నాడు ఘంటసాల ప్రముఖ విదేశ వాణిజ్య కేంద్రమగుటచేతను, బౌద్ధ మతము విదేశములలో ప్రచారము చేయుటకు రాకపోకలకు అనువగు స్థానమగుటచేతను, బౌద్ధులు ఘంటసాలను తమ ప్రధాన ప్రచార కేంద్రముగ నెన్నుకొని యుందురు. ఆనాటికే విదేశీయులను బౌద్ధమత మధికముగ నాకర్షించుచు పునాదులు వేసికొనుచున్నది.

ఇక ఘంటసాల బౌద్ధుల కాశ్రయ మిచ్చుటను గూర్చి ఆలోచించిన బౌద్ధమతమునకు జన్మనిచ్చినది ఉత్తర హిందూస్థానమైనను పెంచి పెద్దజేసినది దక్షిణ దేశమే. అందువలననే ఘంటసాల, గుడివాడ, జగ్గయ్యపేట, అమరావతి, భట్టిప్రోలు యిత్యాది ప్రాంతములు బౌద్ధకాలమునాటి శిల్పముల అవశేషముల కాకరములై నాటి చరిత్రకు నేడు ఆధారముల నొసంగుచున్నవి. సాక్షాత్తు బుద్ధ భగవానుని పాదస్పర్శచే పావిత్ర్యమును పొందినదో లేదో కాని బౌద్ధ స్వీకారమున అందరికంటే ముందడుగువేసి 'బుద్ధం శరణం గచ్ఛామి' అన్నది ఆంధ్రులు అందులో ఘంటసాల. ఇందులకు కారణ మూహింపవచ్చును. ఆంధ్రులు ఎల్లపుడు వైవిధ్యమును నిత్యనూతనత్వమును కోరు వారగుటచేతను, జీవకారుణ్యము, విశ్వ

(35 వ పేజీలో)

ఘంటసాలలోని బుద్ధుని శిథిల విగ్రహం.

తిరుమల యాత్రికులకు సదుపాయములు

* * *

* అన్ని వర్గాలవారికి అందుబాటులో ఉండేటట్లు ఉచిత, పరిశుభ్రమైన సత్రాలు, లేదా సరసమైన రేట్లకు కాటేజీలలో ఆవాస సౌకర్యం.
* శ్రీవారిని దర్శించు యాత్రికుల క్యూషెడ్లలో గాలి, వెలుతురుగల విశాలమైన ఏర్పాటులు.
* క్యూ షెడ్లలోనే కాఫీబోర్డువారి అల్పాహార సదుపాయం.
* సరసమైన ధరలకు అన్నపుపొట్లాల అమ్మకం.
* యాత్రికులు వెలుపలకు రానక్కరలేకుండా క్యూలదగ్గరే మరుగుదొడ్డి సౌకర్యం.
* ఆంధ్రప్రదేశ్ పాలసరఫరా సంస్థచే స్వచ్ఛమైన పాలవిక్రయం.
* యాత్రికులు చదువుకునేందుకు దేవస్థాన ముద్రిత గ్రంథాలు. స్వామివారి, అమ్మవారి చిత్రపటాల అమ్మకం.
* క్యూలోని యాత్రికులకు విసుగు లేకుండా ఉండేందుకు టెలివిజన్ ప్రదర్శనం, భక్తిసంగీత ప్రసారం.
* క్యూషెడ్లలోను, తిరుమలకుపోవు కాలిబాట 7 వ మైలువద్ద వైద్యసదుపాయం.
* సామానులు, పాదరక్షలు భద్రపరచుకొనేందుకు ప్రత్యేక సౌకర్యం.
* తిరుమలలో సెంట్రల్ రిసెప్షన్ ఆఫీసునుండి వివిధప్రాంతాలకు ఆటో సౌకర్యం.

ఉచిత బస్సుసదుపాయం

* దళారీలనుండి వంచకులనుండి తప్పించేందుకు ముఖద్వారంలో పేష్కారుస్థాయి అధికారి సిబ్బంది.
* క్యూషెడ్లలోని యాత్రికుల ఫిర్యాదులు విచారించేందుకు కావలసిన సౌకర్యములకుగాను పేష్కారు స్థాయిలో మరొక అధికారి, సిబ్బంది.
* యాత్రికుల సామానులను భద్రంగా తిరుమలకుచేర్చే సౌకర్యం ఏర్పాటైంది. తిరుపతిలో ఏ సత్రములో నైనాగాని, టోల్ గేట్ వద్దగాని తమసామాగ్రి అప్పగించి రసీదుపొంది ఆ రసీదు తిరుమలసెంట్రల్ రిసెప్షన్ ఆఫీస్ దగ్గర కౌంటర్ లో ఇచ్చి సామాగ్రి పొందవచ్చును.
* దుండగులనుండి యాత్రికులను కాపాడేందుకు, తిరుమలకు వెళ్ళే దోవపొడుగువా రాత్రింబవళ్ళూ పోలీసు గస్తీ ఏర్పాటుచేయబడింది.
* దారిపొడుగునా మంచినీటి సదుపాయం ఉన్నది.
* రాత్రిపూటగాని, తెల్లవారుఝామునగాని కొండకు వెళ్ళదల్చుకొన్న వారికి వీలుగా మంచికాంతి శక్తిగల దీపాలు ఏర్పాటైనవి.
* వివిధప్రాంతాలనుండి వచ్చేయాత్రికులకు బోధపడేందుకుగాను తిరుమల సెంట్రల్ రిసెప్షన్ ఆఫీసులో, దేశంలోని ముఖ్యభాషలలో విచారణ కార్యాలయాలు.
* ప్రత్యేక కాటేజీలలోవి అదనపు సౌకర్యాలు అంజనాద్రినగర్. శేషాద్రి, గరుడాద్రి, శంకుమిట్ట కాటేజీలలో కూడ ఏర్పాటైనవి.

రెండవ అధ్యాయం — సాంఖ్యయోగం

[గతసంచిక తరువాయి]

సంజయ ఉవాచ:

తం తథా కృపయాఽఽవిష్టం అశ్రుపూర్ణాకులేక్షణమ్।
విషీదంత మిదం వాక్యం ఉవాచ మధుసూదనః॥

శ్రీ భగవానువాచ:

కుత స్త్వా కశ్మల మిదం విషమే సముపస్థితమ్।
అనార్యజుష్ట మస్వర్గ్యం అకీర్తికర మర్జున॥

క్లైబ్యం మా స్మ గమః పార్థ! నైతత్త్వ య్యుపపద్యతే।
క్షుద్రం హృదయదౌర్బల్యం త్యక్త్వోత్తిష్ఠ పరంతప॥

సంజయుడు: దయామయుడైన అర్జునుడు కన్నీరు కారుస్తుండగా శ్రీ కృష్ణపరమాత్మ ఇలా అన్నాడు.

అర్జునా! ఈ సంక్లిష్ట సమయంలో ఆర్యధర్మ విరుద్ధమూ అపకీర్తిదాయకమూ, నరకప్రాప్తి హేతువూ అయిన ఈ పాడుబుద్ధి నీ కెందుకు పుట్టింది? నపుంసకుడిలాగ అధైర్యం పొందకు. ఇది నీకు పనికిరాదు, మనోదౌర్బల్యము నీచం. దాన్ని విడిచిపెట్టు. నీవు శత్రుమర్దనుడవు కదా! యుద్ధం ప్రారంభించు.

అర్జున ఉవాచ:

కథం భీష్మ మహం సంఖ్యే ద్రోణం చ మధుసూదన।
ఇషుభిః ప్రతియోత్స్యామి పూజార్హా వరిసూదన॥

అర్జునుడు: మధుసూదనా! పూజార్హులైన భీష్మ ద్రోణాదులను బాణాలతో నేనెలా కొట్టగలను?

గురూనహత్వా హి మహానుభావాన్
శ్రేయో భోక్తుం భైక్ష్య మపీహ లోకే।
హత్వార్థకామాంస్తు గురూ నిహైవ
భుంజీయ భోగాన్ రుధిరప్రదిగ్ధాన్॥

మహానుభావులైన గురువులను చంపడం శ్రేయస్కరం కాదు. వారిని సంహరించి రక్తసిక్తాలైన రాజ్యభోగాలు అనుభవించడం కంటే బిచ్చమెత్తుకోవడం మేలు.

న చైత ద్విద్మః కతరన్నో గరీయో
యద్వా జయేమ యది వా నో జయేయుః।

యానేవ హత్వా న జిజీవిషామః
తే౽వస్థితాః ప్రముఖే ధార్తరాష్ట్రాః॥

యుద్ధం చేయడం మంచిదో కాదో తెలియడంలేదు. మనం జయిస్తామో వారు జయిస్తారో చెప్పలేము. ఎవరిని చంపితే మనకు జీవితం మీద విరక్తి కలుగుతుందో ఆ ధార్త రాష్ట్రాదులే ఎదురుగా వున్నారు.

కార్పణ్య దోషోపహతస్వభావః
పృచ్ఛామి త్వాం ధర్మ సమ్మూఢచేతాః।
యచ్ఛ్రేయస్స్యాన్నిశ్చితం బ్రూహి తన్మే
శిష్యస్తే౽హం శాధి మాం త్వాం ప్రపన్నమ్॥

గురువులూ బంధువులూ అనే మమకార దోషంవల్ల నా బుద్ధి నశించింది. మంచి ఏదో చెడు ఏదో తెలియడం లేదు. శిష్యుడిగా నిన్ను ఆశ్రయించిన నాకు ఏది శ్రేయోమార్గమో దాన్ని ఆదేశించు.

న హి ప్రపశ్యామి మమాపనుద్యాత్
య చ్ఛోక ముచ్ఛోషణ మింద్రియాణామ్।
అవాప్య భూమా వసపత్న మృద్ధం
రాజ్యం సురాణా మపి చాధిపత్యమ్॥

భూలోకాధిపత్యం లభించినా, స్వర్గాధిపత్యం సిద్ధించినా నా శోకం తగ్గుతుందనుకోను.

సంజయ ఉవాచ:

ఏవ ముక్త్వా హృషీకేశం గుడాకేశః పరంతపః।
న యోత్స్య ఇతి గోవిందం ఉక్త్వా తూష్ణీం బభూవ హ॥

సంజయుడు: అర్జునుడు శ్రీ కృష్ణుడితో అలాచెప్పి యుద్ధం చేయనని ఊరకున్నాడు.

త మువాచ హృషీకేశః ప్రహస న్నివ భారత।
సేనయో రుభయో ర్మధ్యే విషీద న్తమిదం వచః॥

రెండు సేనల మధ్య విషాదవశుడైవున్న అర్జునుణ్ని చూసి శ్రీ కృష్ణపరమాత్ముడు పరిహాసంగా ఇలా అన్నాడు.

శ్రీ భగవానువాచ:

అశోచ్యా నన్వశోచ స్త్వం ప్రజ్ఞావాదాంశ్చ భాషసే।
గతాసూ నగతాసూంశ్చ నానుశోచ న్తి పణ్డితాః॥

అర్జునా! దుఃఖించనవసరంలేనివాళ్ల కోసం దుఃఖిస్తున్నావు. పైగా మహాවివేకిలాగ మాట్లాడుతున్నావు. చని పోయినవాళ్ల గురించికాని, బ్రతికున్నవాళ్ల గురించికాని వివేకులు శోకించరు.

నత్వే వాహం జాతు నాసం న త్వం నేమే జనాధిపాః।
న చైవ న భవిష్యామః సర్వే వయ మతః పరమ్॥

నీవూ నేనూ వీళ్లంతా గతంలోనూ వున్నాము. భవిష్యత్తులో కూడ వుంటాము.

దేహినో౽స్మిన్ యథా దేహే కౌమారం యౌవనం జరా।
తథా దేహాన్తర ప్రాప్తిః ధీర స్తత్ర న ముహ్యతి॥

జీవుడికి ఈ శరీరంలో కౌమారం, యౌవనం, వార్ధక్యం వచ్చినట్లే మరణానంతరం మరో శరీరం వస్తుంది. ఇందుకు ధీరుడు దుఃఖించడు.

మాత్రాస్పర్శాస్తు కౌన్తేయ! శీతోష్ణ సుఖదుఃఖదాః।
ఆగమాపాయినో౽ నిత్యాః తాం స్తితిక్షస్వ భారత!

కుంతీ పుత్రా! విషయాలకు వశమైన ఇంద్రియాలవల్ల శీతోష్ణాది గుణాలు, సుఖదుఃఖాలూ కలుగుతుంటాయి. కోరికలకూ ఇంద్రియాలకూ కలయిక అశాశ్వతం. కనుక ఓ భరత వీరా! ఆ బాధలను సహించు.

యం హి నవ్యథయ న్త్యేతే పురుషం పురుషర్షభ।
సమదుఃఖ సుఖం ధీరం సో౽మృతత్త్వాయ కల్పతే॥

పురుషవర్యా! శీతోష్ణసుఖదుఃఖాదులు ఎవరిని బాధించవో అలాంటి ధీరుడే ముక్తికి అర్హుడు.

నాసతో విద్యతే భావో నాభావో విద్యతే సతః
ఉభయోరపి దృష్టో౽న్తః త్వనయో స్తత్త్వదర్శిభిః॥

లేనిది ఎప్పటికి వుండదు. ఉన్నది ఎప్పటికి లేకపోదు ఈ రెండింటి నిర్ణయం తత్వజ్ఞులకే తెలుస్తుంది.

అవినాశి తు తద్విద్ధి యేన సర్వ మిదం తతమ్।
వినాశ మవ్యయ స్యాస్య న కశ్చిత్కర్తుమర్హతి॥

ఈ విశ్వమంతటా వ్యాపించివున్న ఆత్మవస్తువు నాశనం లేనిది. దాని నెవరూ అంతం చేయలేరు.

అన్తవన్త ఇమే దేహా నిత్య స్యోక్తా శ్శరీరిణః।
అనాశినో౽ప్రమేయస్య తస్మా ద్యుద్ధ్యస్వ భారత॥

నాశనం లేని ఆత్మకు ఈ శరీరాలు శాశ్వతాలు కావు. ఒక్కటే నిత్యం. కనుక ఓ భారతవీరా! యుద్ధం వదలిపెట్టు.

య ఏనం వేత్తి హన్తారం యశ్చైనం మన్యతే హతమ్
ఉభౌ తౌ న విజానీతో నాయం హన్తి న హన్యతే॥

ఈ ఆత్మ చంపుతుందని కాని, చంపబడుతుందని కాని వాళ్లిద్దరూ అజ్ఞానులే. ఆత్మ చంపేది కాని, చచ్చేది కాదు.

న జాయతే మ్రియతే వా కదాచిత్
నాయం భూత్వా భవితా వా న భూయః।
అజో నిత్య శ్శాశ్వతోఽయం పురాణో
న హన్యతే హన్యమానే శరీరే॥

ఆత్మకు పుట్టడం చావడం అనేవి లేవు. అది ఒకప్పుడు , మరొకప్పుడు లేకపోవడం జరుగదు. జన్మరహితమూ, శ్వతమూ, అనాది సిద్ధమూ అయిన ఆత్మ నిత్యం. అందు ల్ల శరీరాన్ని నాశనం చేసినా అందులోని ఆత్మమాత్రం వదు.

వేదవినాశినం నిత్యం య ఏన మజ మవ్యయమ్।
కథం స పురుషః పార్థ! కం ఘాతయతి హన్తికమ్॥

పార్థా! ఆత్మ నాశనరహితమనీ, చావు పుట్టుకలు లేనిదనీ శ్వత మైనదనీ తెలుసుకున్నవాడు ఎవరినైనా ఎలా చంపు డు? ఎలా చంపిస్తాడు?

వాసాంసి జీర్ణాని యథా విహాయ నవాని గృహ్ణాతి నరోఽపరాణి।
తథా శరీరాణి విహాయ జీర్ణాన్యన్యాని సంయాతి నవాని దేహీ॥

మానవుడు చిరిగిపోయిన పాతబట్టలను విడిచిపెట్టేసి బట్టలు వేసుకున్నట్లే ఆత్మ కృశించిన శరీరాలను వదలి క్రొత్త దేహాలు పొందుతుంది.

నైనం ఛిన్దన్తి శస్త్రాణి నైనం దహతి పావకః।
న చైనం క్లేదయ న్త్యాపో న శోషయతి మారుతః॥

ఈ ఆత్మను ఆయుధాలు నరకలేవు; అగ్ని కాల్చలేదు; తడుపలేదు; గాలి ఎండబెట్టలేదు.

అచ్ఛేద్యోఽయ మదాహ్యోఽయ మక్లేద్యోఽశోష్య ఏవ చ।
నిత్య స్సర్వగతః స్థాణుః అచలోఽయం సనాతనః॥

ఆత్మ ఖండించరానిది, కాలనిది, తడవనిది, ఎండనిది; అదినిత్యం. సర్వవ్యాప్తం, శాశ్వతం, చలనరహితం, సనాతనం.

అవ్యక్తోఽయ మచింత్యోఽయం అవికార్యోఽయ ముచ్యతే।
తస్మాదేవం విదిత్వైనం నానుశోచితు మర్హసి॥

ఆత్మ జ్ఞానేంద్రియాలకు గోచరించదు. మనస్సుకు అందదు. వికారాలకు గురికాదు. ఈ ఆత్మతత్త్వం తెలుసుకొని నీవు విచారించడం మాను.

అథ చైనం నిత్యజాతం నిత్యం వా మన్యసే మృతమ్।
తథాపి త్వం మహాబాహో! నైనం శోచితు మర్హసి॥

అర్జునా! శరీరంతోపాటు ఆత్మకు కూడా సదా చావు పుట్టుకలుంటాయని భావిస్తున్నప్పటికీ నీవిలా శోకించవలసిన పనిలేదు.

జాతస్య హి ధ్రువో మృత్యుః ధ్రువం జన్మ మృతస్య చ।
తస్మా దపరిహార్యేఽర్థే న త్వం శోచితు మర్హసి॥

పుట్టినవాడికి చావు తప్పదు. చచ్చినవాడికి పుట్టుక తప్పదు. తప్పించరాని ఈ విషయంలో తపించ నవసరంలేదు.

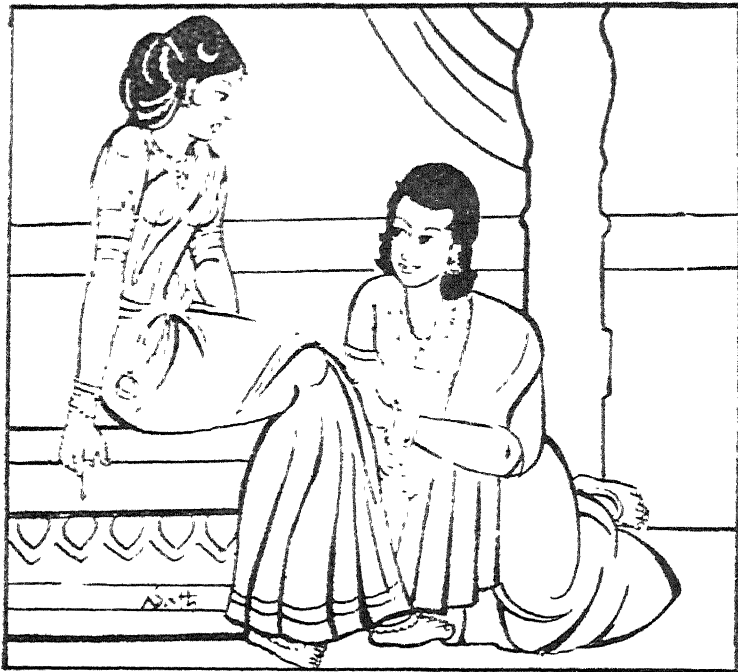
అవ్యక్తా దీని భూతాని వ్యక్తమధ్యాని భారత!।
అవ్యక్త నిధనా న్యేవ తత్ర కా పరిదేవనా?

జీవులు పుట్టుటకు పూర్వం కాని, మరణానంతరం కాని ఏ రూపంలో వుంటాయో తెలియదు. మధ్యకాలంలో మాత్రమే కనబడుతాయి. అర్జునా! అలాంటప్పుడు విచారమెందుకు?

ఆశ్చర్యవ త్పశ్యతి కశ్చిదేనం ఆశ్చర్యవ ద్వదతి తథైవ చాన్యః।
ఆశ్చర్యవచ్చైన మన్యః శృణోతి శ్రుత్వా ప్యేనం వేద న చైవ కశ్చిత్॥

ఒకడు ఈ ఆత్మను ఆశ్చర్యంగా చూస్తున్నాడు. ఇంకొకడు దీన్ని గురించి విచిత్రంగా మాట్లాడుతున్నాడు. మరొకడు వింతగా వింటున్నాడు. అయితే ఈ ఆత్మ స్వరూప స్వభావాలు తెలుసుకున్న వాడు ఒక్కడూలేడు.

(20 వ పేజీలో)

జనార్దనాష్టకమ్

— శ్రీ పచ్చిపులుసు వేంకటేశ్వర్లు

'మధుర కవితలు' అనడంతోటే మధురాష్టకమ్ జ్ఞప్తికి వస్తుంది.

"అధరం మధురం, వదనం మధురం,
నయనం మధురం, హసితం మధురమ్,
హృదయం మధురం, గమనం మధురం,
మధురాధిపతే రఖిలం మధురమ్"

'మధురాపతి'ని గూర్చిన
పలుకులెల్ల మధురమే కదా!

భక్తి మార్గంలో సర్వశ్రేష్ఠమైనది మధుర భక్తి.

మధురభక్తి అనేసరికి మధుర మధుర మూర్తి గోకులమాధవుడే కనుల ఎదుట నిలుస్తాడు.

ఆ మువ్వ గోపాలుడు మురళిని చేబూని మందహాస రోచిస్సుల వెలార్చుతూ, కస్తూరి తిలకంతో, వక్షాన కౌస్తుభంతో, నాసాగ్రాన నవమౌక్తికంతో, స్వర్ణకంకణ కరాలతో ముగ్ధమోహనంగా సాక్షాత్కరించి, మనల్ని ఆనందలోకాలకు తీసుకవెళ్లుతాడు.

'కృష్ణ' అన్న పేరులో ఎంత మధు వుందో! ఎంత వలపుందో! ఎంత మత్తుందో! ఎంత మైమరపు వుందో!

ఆ జనార్దనుణ్ణి తలచుకుంటేనే మధురకవిత జాలువారుతుంది.

ఆ మందర కవితాజలధిలో మునకలిడిన కవులెందరో! హృదయాన్ని ఆనందార్ణవం చేసుకొన్న పుణ్యపురుషులెందరో!

అందులో రెండవ కందుకూరి రుద్రకవి ఒకడు. అతడు నిరంకుశోపాఖ్యానం, సుగ్రీవ విజయం, జనార్దనాష్టకమ్ వ్రాశాడు.

తన నిరంకుశోపాఖ్యానంలో కందుకూరిలోని జనార్దనుణ్ణి ఇలా ప్రార్థిస్తాడు.

పక్కిరా తేజిపై నెక్కి యభ్యాసి
చాబూరు ద్రుంచిన సత్వరాశి
సిరి మనోధనము గ్రుచ్చిలిన కన్నపుదొంగ
గొల్ల చేడెలతోడు కోడెకాడు
భువన మంతయు గన్న పుత్రుగాంచిన తండ్రి
స్వర్ణాంబరము గట్టు వన్నెబెట్టు
పౌరస్త్య భోగిపై బవళించు సుఖవాహ
వరమ పదంబేలు పాదుషాహి

మానవులకెల్ల నిజపద స్మరణమాత్ర
నైహికాముష్మికము లిచ్చునట్టి దాత
కందపుర జనార్దనుడు భీకర విరోధి
మర్దనుడు భక్తలోకంబు మనుచుగాత!

ఆ జనార్దనుడు నిజపదముల స్మరించినంత మాత్రమున ఐహికము, ఆముష్మికము నిచ్చునట్టి దాతయట. ఆ పేరు తలచినంత ఆనంద సామ్రాజ్యాభిషిక్తుడౌతాడు గదా సామాన్యుడు.

మధురభక్తిలో పరదైవమొకడే పురుషుడు. సకల జీవరాశులు స్త్రీ మూర్తులు. స్త్రీ హృదయం నవనీతం. అది రసార్ణవం. రసప్లావితమైన హృదయం, భక్తిభావపేశల మౌతుంది.

అలా భావించే కవి హృదయం పరవశించి కవితల పందిరిపెట్టుతుంది. అమృతత్వ సిద్ధిని పొందుతుంది.

అలా తెలుగులో కవితలల్లిన కవితల్లజులెందరో!

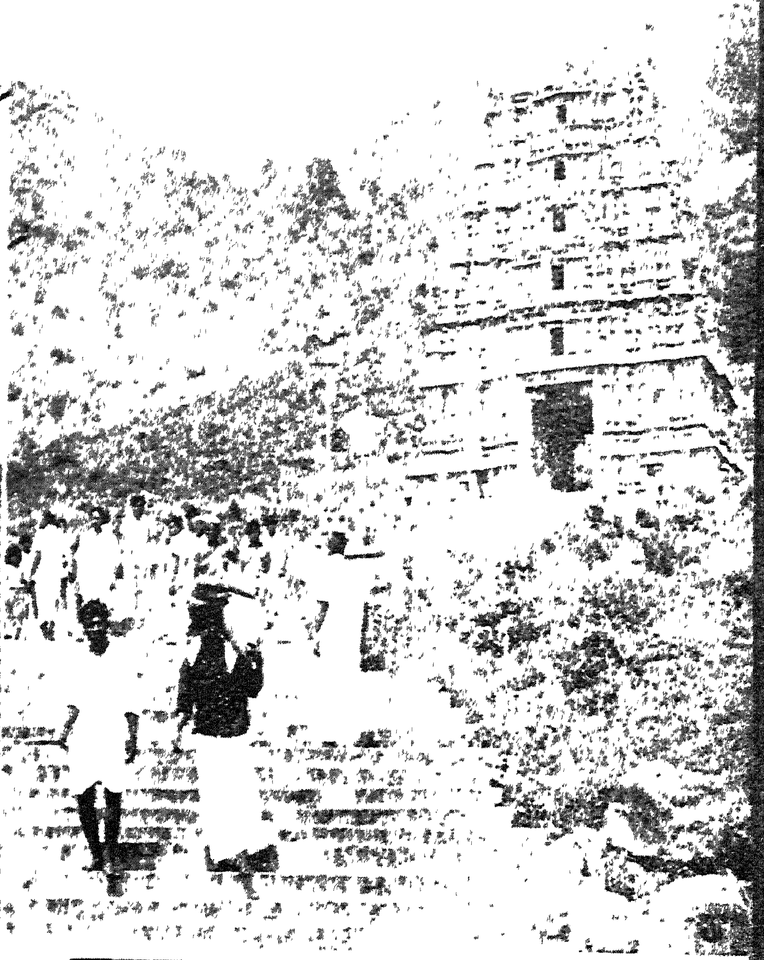
'రసోవైసః'! రసమేదైవస్వరూపము.

గోపాలుడు గోపకాంత మందిరానికి వచ్చాడు. ఆ ముగ్ధమోహన రూపాన్ని మనోహరంగా వర్ణిస్తుంది.

సిరులుమించిన పసిడిబంగరు
జిలుగుదుప్పటిజారగా
చరణ పద్మముమీద దేహము
చంద్రకాంతులు దేరగా
మురువు చూపుచు వచ్చినావో
మోహనాకృతి మీరగా
గరుడవాహన!, దనుజమర్దన!
కందుకూరి జనార్దనా!

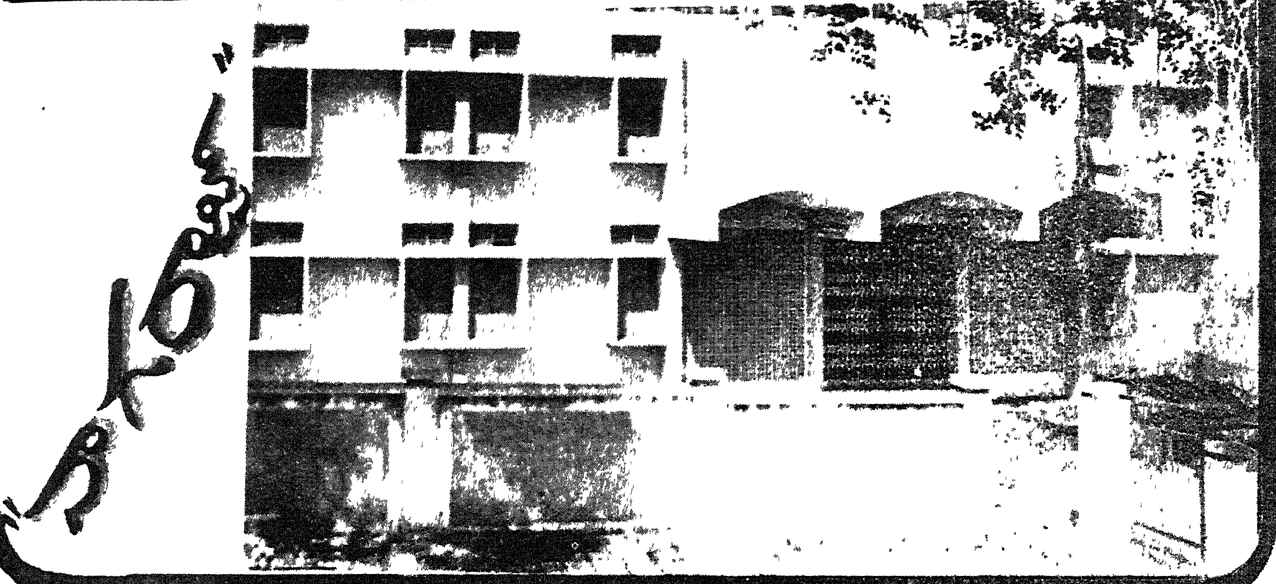
అంత మురువుచూపే రూపమది.

(30 వ పేజీలో)

మరో మలుపు

'తెంకబండిన తంగేటి జున్ను గృహమేధి
యజమానుడఖిలార్థకోటికెల్ల'

అని ప్రారంభించేసి-

'ఇతరవర్ణాశ్రమంబులకింక బ్రహ్మచారి
ఖలిం కాపాలికాద్యనాథులకుగావ
భూసురోత్తమ గార్హస్థ్యమునకు సరియె'

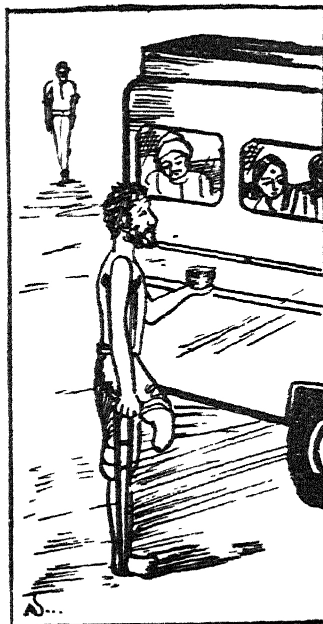
అని దీనదళితజనులకు గృహస్థజీవనం ఎలా ఆశ్రయకారకమైందో, సమాజంలో ఎవరెవరిని నిరాశ్రయులుగా భావించి, ఎద సిరి కలవారు పాలించి, లాలించాలో- ఆ విషయాన్ని పెద్దనమహాకవి తన 'మను చరిత్ర'లో గృహమేధియైన ప్రవరుడికి 'యతి' చేత చెప్పించారు. అది నిజమే నని మొన్న మొన్నటిదాకా మనం కూడా ఒప్పుకున్నాం.

కాని.... కాలం మారింది. గృహస్థధర్మా లకు కానికాలం వచ్చింది.

మనం హడావిడిగా బస్సెక్కబోతుంటాం. రైళ్ళల్లో మందితో కలిసి రాజకీయరామాయ ణంలోనూ, 'చతుర్ముఖ' పారాయణంలోనూ మునిగి తేలుతుంటాం. ఇంతలో మన కార్య క్రమాలకు అడ్డుగోడగా, ఈ ఉపశ్రుతికి అపశ్రుతిగా ఏదో విన్పిస్తుంది.

'కాళ్ళు కళ్ళు లేవు నారాయణా
కదల మెదలలేను నారాయణా
కరుణించి కాపాడు నారాయణా!
కడుపునబుడతాను నారాయణా'-

చెక్కకాళ్ళ మీదనో, చేతులతోనో, దేకు తూనో, పాకుతూనో, చేతిసహాయంలేక నోటితో పాత్రపట్టుకునో, కర్రతాటింపుతో కాళ్ళుతొక్కుతూనో మన ముందు వెళ్ళే దృశ్యం కన్పిస్తుంది. గుండె గుభేలు మంటుంది. తనవారిలో ఇది కలవారి జ్ఞాప కాలు తలుక్కుమంటై. మనలోని మాన వత్వం వరదలై పారుతుంది. చేయి చటు క్కున జేబులోకి వెళ్తుంది. కనికరంకోసం ఎదురుచూచే హృదయం మన ఎదురుగానే వుంటుంది. జేబులో చెయ్యి అందులోనే వ్రేళ్ళు తిప్పుతుంది. ఐదు, రెండు, ఒకటి యాభై, ఇరవై ఐదు, పది, ఐదు. ఆఖరికి ఆ ఆఖరి ఐదుమీద ఆగుతుంది. ఆ ఐదన్నా వస్తే ఆర్తులకు అదృష్టమే. 'అర్థంలోని పర మార్థం' మనకు అప్పుడే జ్ఞాపకానికి వస్తుంది. చివరకు మిగిలేది వీళ్ళంతా 'న్యూసెన్స్' 'అసలు రానీయకూడదు' అనే నిరసన మాత్రమే. ఇంతవరకు ఆశతో నిలుచున్న జీవి నిశ్శబ్దంగా అలవోక చిరునవ్వుతో ఇంకొక తావుకు వెళ్తాడు, మళ్ళీ మళ్ళీ ఇవే వింటూ, తన చేదునవ్వులే ఫలాహారంగా తింటూ. మనకు మనసంటూ ఒకటుంటే, ఇంకా మాన వత్వం మిగిలుంటే, ఆ నవ్వులే రాళ్ళరువ్వుగా 'నీవింతే నీబ్రతుకింతే' అంటుంటే, మన లోని అహం మరింతసిగ్గుతో తలవంచుకుని పాతపారాయణలో తలదూర్చి తప్పు కుంటుంది.

ఈ కథ సమాజ బాధాసాగరంలో ఒక చిరుతరంగం మాత్రమే.

పూయనిపూవు, పండని కాయలాగా నిండుజీవితాలను నిస్పృహతో సాగిస్తున్న వారెందరో వున్నారు. పండంటి పసిపాపకు ప్రాకటం రాకపోతే ఏదోకాస్త ఆలస్యం, అదేవస్తుందిలే అని ఊరడిల్లారు తల్లి దండ్రులు. అనుకోని వ్యాధివల్ల ఆ బిడ్డ అవిటిబ్రతుకు. వెళ్ళదీయాలని తెలిసినప్పుడు ఆ గుండెల మంట ఎంత?; సాయంత్రం షికారుకో, సినిమాకో వెళ్దామని చెప్పి ఉత్సాహంగా బయల్దేరిన ఉద్యోగి ఆనాడు అలా ఇంటికిరాకపోగా, ఇక ఏనాడూ తాను తన అంగవైకల్యంవల్ల ఆర్జనపరుడు కాలే దన్న కఠోరసత్యం కట్టెదుటవుంటే, ఆ బ్రతుకుతీరు, ఆ యింటిదారి ఎవరి కెరుక? దైవికమైనవి, వైనిక సంబంధమైన, కార ణాలెన్నైనా, ఆ జీవితాలలో చెలగాటమాడి పరదనూజీవులుగా మార్చివేశాయి. "అమ్మా రావే! అక్కా రావే! చెల్లీ రావే! నాన్నా రండి! తమ్ముడూ రారా! అంటూ దయ నీయస్థితిలో వాళ్ళందరు వ్రేళ్ళు, వీళ్ళు లెక్కవేసుకుంటూ గడపవలసిందేనా? తమ అశక్తతకు, పరాధీనతకు చింతిస్తూ వుండ వలసిందేనా? కలిసివుంటే కలదు సుఖం అనుకునే ఆనాటి ఉమ్మడి కుటుంబాలలో ఈ భారాన్ని ఆ సంసారాలే భరించేవి. కాని అవన్నీ కలల్లాంటి రోజులు. మరి ఈనాడు.... కాదుగదా!

మనకు మనస్సు మానససరోవరమంత ఆర్థికపరిధులు ఆవగింజంత. ఐదుపైసలకన్న పెరగలేని మన ఔదార్యపు చేవ ఎంత? చేవగల సంస్థలు ముందుకురావాలి. ఆనాడు ఈ ప్రయత్నంలో నూతన శక్తి పుడుతుంది.

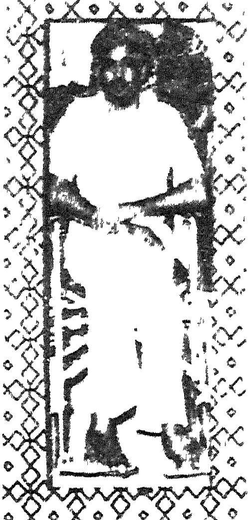

టి. టి. డి. ఉచితనేత్ర చికిత్సాశిబిరం

నడిచేది కాళ్ళతోనే ఐనా నడిపించేది "కన్ను" కనుకనే దాన్ని 'నయనం' అన్నారు. కన్నులేని నడక బ్రతుకుకే పెద్ద పడక. అనుకోని ఆఘాతంవల్ల అతనింటికీ దేశానికీ బరువని ఎవరన్నా అంటే అది అక్షర సత్యం.

మానవ ప్రయత్న సాధ్యమైనంత వరకు

అంధత్వనివారణలో విస్తృత ప్రయత్నాలు జరుగుతున్నాయి. ఈనాడు దేశంలో లెక్కకు మిక్కిలిగా 'సంచార నేత్ర చికిత్సా శిబిరాలు' నిర్వహింపబడుతున్నాయి. తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం కూడా ప్రతి సంవత్సరం నేత్రచికిత్సా శిబిరాలను నడిపి అంధత్వంవల్ల పరాధీనులుగావున్న వ్యక్తులను ఒకరకంగా స్వయంశక్తులుగా తయారయేందుకు, తోడ్పడుతోంది. నిజానికి దేని విలువైనా అదిపోగొట్టుకున్న వారికే తెలుస్తుందేమో! కాని అసలు చూపే రాదన్న వారి పరిస్థితి ఏమిటి?

టి.టి.డి. సహాయంతో కృత్రిమాంగం పొందిన ఒక యువకుడు.

ఇది ఇలావుండగా, లోగడే అనుకున్నట్లు దైవిక కారణాలవల్లనో, ఇతరత్రానో అంగ వైకల్యం పొంది లోకానికి తాము భార మన్నట్లు బ్రతుకుతున్న వారి పరిస్థితి ఏమిటి? వారికి ముందుగా 'తామెవరికీ భారం కామని' తగిన అవకాశాలు కల్పించి ఆదుకొని తాముకూడా జనజీవనంలో భాగస్వాములు కాగలమన్న ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ఏర్పరచాలి. తమ ఏయే అవయవాల బలహీనతవల్ల బ్రతుకు జీవచ్ఛవం కాకపోయిందో, ఆయా అవయవాలకు తగిన ఊత కల్పించి, తగిన శిక్షణ యిచ్చి ముందు మానసిక వైకల్యం పోగొట్టాలి. అప్పుడు మనస్థైర్యం కలుగుతుంది.

ఈ కార్యక్రమంలో దేవస్థానం ఇంత వరకు గణనీయమైన పరిశ్రమాత్మక విజయం సాధించిందనవచ్చు. కుష్ఠువ్యాధి నివారణ, బాధితుల పునరావాస శిక్షణలను

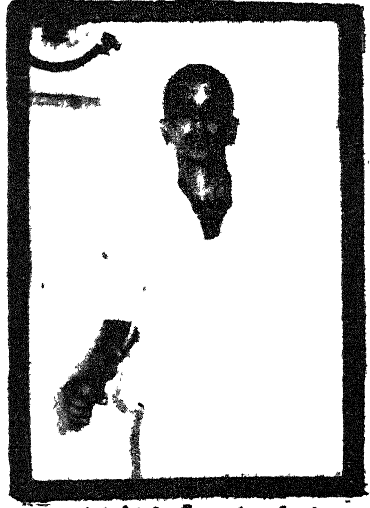

ప్రముఖులచే కృత్రిమావయవాల వితరణ.

కాక మూగబధిరాంధ పాఠశాలను కూడా ఈ వరకే నిర్వహిస్తున్న దేవస్థానం 1981లో కృత్రిమావయవ సరఫరా, శిక్షణాలయాన్ని స్థాపించింది. ఈ సంస్థ కృషివల్ల, సుమారు 250 మందికి వివిధ కృత్రిమావయవాలను వారి వారి అవసరాలకు తగినట్లు అమర్చి వాటిని ఉపయోగించటంలో శిక్షణ ఇవ్వటం జరిగింది. కేవలం నడవలేనివారికి చక్రాల కుర్చీలు (వీల్‌చైర్స్) కూడా ఇస్తున్నారు. ఇవన్నీకూడా ఉచితంగా ఇస్తున్నవే. కొందరు దాతలేర్పరచిన నిధులమీది రాబడితోకూడా ఇవి ఇవ్వటం జరుగుతోంది.

ఈ కార్యక్రమంవల్ల వారి ముఖాలలో చిరుదివ్వెలు వెలిగాయి. ఎప్పుడూ ఎండల కాలమే అనుకున్న వారి జీవితాలలో కొంకరి తొలిచినుకులు కురిశాయి. జీవనసారపు తొలిరసధారలు గ్రోలినవారి అనుభూతిని వారే చెప్పాలి.

"ఇప్పుడు నేనుకూడా నలుగురిలో ఒకణ్ణి! నన్నుచూసి నేను సిగ్గు పడటం లేదు, బాధపడటంలేదు" అంటూ ఆ వ్యక్తి తన చేయివైపు సగర్వంగా చూపు సారించాడు. చొక్కా మడతకింద వున్నంతవరకూ ఆ చేయి అన్ని చేతుల వంటిదిగానే వుంది- చొక్కాను పైకి మడిచినపుడు మాత్రం ఎదుటివారికి తెలుస్తుంది. అది అసలు చెయ్యికాదని! అయితే నేం? ఇప్పుడు ఆ చెయ్యికి చేతకాని తనంలేదు.

కొత్త 'చేతి'తో జయరామయ్య.

"మాది కడపజిల్లా, కేశవరంగ్రామం. నా పేరు జయరామయ్య. నేను ఒక పేదరైతుని ఎకరా పొలంపైన వచ్చే రెక్కల కష్టంతో

నేనూ నా భార్యా ముగ్గురు పిల్లలూ బ్రతుకుతున్నాం. నాకు తెలిసిన చదువల్లా అదును చూసి పదును ఎరిగి పంటపండించ డమే! ఒకరోజున ధాన్యం తీసుకొని దంప కానికి రైసుమిల్లుకు వెళ్ళాను. ఆ రోజు నా జీవితంలో ఒక దుర్దినం. ఆరోజు రైసు మిల్లులోని రాకాసి యంత్రంలో నా కుడిచెయ్యి నలిగిపోయింది.

జమ్మలమడుగు ఆసుపత్రిలో ఆపరేషన్ చేసి కుడిచెయ్యి తీసివేసిన నాటినుంచీ ఏడేళ్ళు అంగవైకల్యం తెచ్చిన ఆర్థిక దుస్థితిలో అంగలారుస్తూ వున్నాను. ఒంటి చేత్తోనే పంటపండించ గలిగిన పత్తావున్న వృటికీ అవిటివాణ్ణి అనే భావం నన్ను మానసికంగా దిగజారుస్తూ వచ్చింది.

'ఆరోజు మా లాయర్‌బాబు చెప్పే వరకూ నాకు తెలియదు. తిరుపతి వెళ్తే నాకు మళ్ళీ చేయి వస్తుందని, అదీ ఉచి తంగానే అనీ!" అంటూ సంబరపడిపోతూ చెప్పాడు జయరామయ్య. వాళ్ళ గ్రామం లోని ఒక మంచిమనిషి సలహాపై అతను కేతవరంనుంచి తిరుపతి వచ్చి టి. టి. డి. కృత్రిమావయవ కేంద్రం డాక్టర్లను కలుసు కొని తన బాధ చెప్పుకొన్నాడు. అతడికి వారివద్దనుంచి వెంటనే చల్లని ఓదార్పు దొరికింది. డాక్టర్లు అతడికి దేవస్థానం సత్రంలో ఉచితవసతిని కల్పించి పది రోజులపాటు రోజూ ఆసుపత్రికి రావలసిం దిగా కోరారు. జయరామయ్య సంతోషంతో అంగీకరించాడు - పదిరోజులు పూర్తయేసరికి జయరామయ్యకు కృత్రిమ హస్తం అమ ర్చడం, ఆ చేత్తో అతనిచేత పనులు చేయిం చడం జరిగిపోయింది. డాక్టర్లు ఇచ్చిన సలహాలను సూచనలను చెవిలో వేసుకొని రెండుచేతుల కొత్తరూపంతో కొత్త ఆశలతో ఇంటికి తిరిగి వెళ్ళాడు.

"నాకు జరిగిన మేలు నాలాంటి వారికి పదిమందికి జరగాలని కోరుకొంటున్నాను" అన్నాడు ఆ బక్క రైతు వెళ్తూ వెళ్తూ!

ఇది వారి తొలిమజిలీ. ఒక దృఢ విశ్వా సంతో "మోటువారదీ జీవితం, మొల కెత్తును ప్రతిక్షణం, తామెప్పుడూ సమాజ సేవ కనర్హులం అనే మాట విన్పించినా, బాట ఇంకా తేలలేని స్థితి ఏర్పడింది. కళ కళలాడే ముఖాల ఆనందప్రవంతిని ఏ పంటల కనువుగా మళ్ళించటమా అని సమాజం సందిగ్ధతలోవున్న తరుణంలో కాలంమార్పు కలిసివచ్చింది. శ్రావణ కారుణ్యమేఘాలు గ్రీష్మంలోనే కుండ పోతగా వర్షించాయి.

వ్యష్టి, సమష్టి, ఆర్థికోన్నతిలో భాగస్వాము లను చేసేందుకు తిరుపతి, విశాఖలలో వృత్తి విద్యాశిక్షణ, ఉపాధి కేంద్రాల నేర్పరచి, అంగవైకల్య బాధితులకు వారి వారి వైక ల్యాలవల్ల అభ్యంతరంరాని వృత్తిశిక్షణ గరిపి, భావిభారతంలో యోగ్యులైన పౌరు లుగా తీర్చిదిద్దాలని ఆయన సంకల్పిం చారు.

ఆయన కార్యదీక్ష, ప్రేరణ - ప్రభుత్వ,

వికలాంగుల కేంద్రం ప్రారంభోత్సవానికి విచ్చేస్తున్న ఆంధ్రప్రదేశ్ ముఖ్యమంత్రి శ్రీ నందమూరి తారకరామారావు.

మరొక మలుపు

తన కళా వైదగ్ధ్యంతో, శ్రీరాముడుగా, శ్రీకృష్ణుడుగా, పాత్రలలో జీవించి తెలుగు జనుల గుండెలలో గుడికట్టుకొన్న మహా నటుడు ముఖ్యమంత్రి కావటంతో, ఈ జీవు లలో తమకేదైనా మేలు జరుగదా అన్న ఆశలు మొసువేశాయి. అంతటి జనాభి మానికింతటి పట్టం వచ్చినప్పుడు జను లలో ఆపాటి ఆశలు కలగటం పరిపాటి.

నరరూప నారాయణ సేవలో అంది వచ్చిన ఈ అవకాశాన్ని ఆవగింజంతైనా వదులుకోకుండా ముఖ్యమంత్రి శ్రీ యన్. టి. రామారావు ముందుకు నడిచారు. ఆ ఆరాటం ఫలితమే ఈ శ్రీ వేంకటేశ్వర వికలాంగుల వృత్తి శిక్షణ, ఉపాధికేంద్రం.

'నిజాం శల్య చికిత్సాలయం' తీరు తెన్నులపై ఏర్పడిన అవగాహన ఆధారంగా తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల సహ యోగంతో 14-4-83న ఫలరూపం దాల్చింది. ఈ సంస్థకు ప్రారంభోత్సవం జరిపి ముఖ్య మంత్రి సంస్థలోని వివిధ విభాగాలను సంద ర్శించి ఆ తీరుపట్ల తమ ఆసక్తిని, సంతృ ప్తిని వ్యక్తం చేశారు.

ప్రప్రథమంగా 12 లక్షలు, తరువాత సాలీనా 6 లక్షలు వ్యయం కాగల ఈ నూతన శిక్షణాలయంలో ప్రతి సంవత్సరం 100 మందికి వారి వారి ఆసక్తి, శక్తియుక్తుల ననుసరించి, టర్నర్లు, ఫిట్టర్లు, ఎలక్ట్రానిక్ అసెంబ్లింగ్, శానిటరీ వస్తువుల తయారీ, టైప్‌రైటింగ్, రబ్బరుస్టాంపుల తయారీ, సైనుబోర్డులు వ్రాయటం, కుర్చీల అల్లకం, తేలికపాటి ఇంజనీరింగ్ పనులలో శిక్షణ యిస్తారు. ఒక్క తేలికపాటి ఇంజనీరింగ్ పనులలో తప్ప మిగిలిన శిక్షణలలో ఎప్పు డైనా చేరవచ్చు. శిక్షణకాలంలో వీరికి

ఒక అశక్తసోదరి పునరావాసంపై ముఖ్యమంత్రి ఆసక్తి:

ఒక వికలాంగ సోదరుడికి 'అన్న'గారి ఆలంబన:

ఉచిత భోజన వసతి ఏర్పాటు చేస్తారు. శిక్షణ పూర్తి అయిన తర్వాత ఇక్కడనే పని చేయదల్చుకున్న వారికి యోగ్యతలనుబట్టి భృతి ఇవ్వటం జరుగుతుంది. మిగిలిన వారికి బయటి పరిశ్రమలలో ఉపాధి కల్పించేందుకు ఈ సంస్థ తోడ్పడుతుంది.

ఈ బృహత్తర కార్యక్రమం సమర్థవంతంగా శాశ్వత ప్రాతిపదికపైన నిర్వహించాలనే దేవస్థాన సంకల్పం. అందుకు తగిన చర్యలు ప్రారంభమైనవికూడా. దూర ప్రాంతాలవారికనువుగా పడకలున్న వైద్యాలయాన్ని ఏర్పాటు చేయాలన్నది ముఖ్యమంత్రి సంకల్పం. ఈ ప్రయోగంలో దాతల సహకారం, ఆర్తులకొక అఖండ వరదానం.

కాని ఒకటిమాత్రం వాస్తవం. ఇప్పుడు సమాజంలో ఒక నూతన చైతన్యం వెల్లివిరుస్తోంది. ఏ వస్తువూ నిరసన పాత్రమైంది కాదన్న భావం ఇప్పుడిప్పుడే ఏర్పడుతోంది ఒకప్పుడు సమాజానికి తాము భారమనుకొన్న వ్యక్తులుమానసికంగా పరిణతిని పెంచుకుని అన్ని రంగాలలో ముందంజ వేస్తున్నారు. అవయవాలన్నీ సక్రమంగా వున్న అందరివలెనే వారికీ కష్టసహిష్ణుత, మిగిలిన వారికి లేని అవగాహన అలవడుతున్నవి.

కాని వైద్యులకన్నా, వృత్తి శిక్షకులకన్నా వికలాంగులను జీవన స్రవంతిలోకి తీసుకోవలసిన బాధ్యత సమాజానికే ఎక్కువగా వుంది. ఎంతటి సుశిక్షితుడైనా, అందరివలె తాను చేయలేనేమోనన్న దడుపు, బెరుకుతనం కొంత తప్పనిసరిగా వుంటుంది. దైహిక లోపాలు, ధైర్య, స్థైర్య, ప్రజ్ఞ లోపాలుగా కానక్కరలేదని, అర్థవంతమైన బ్రతుకు సాగించే హక్కు అందరివలెనే వారికీ వుందనీ, ఒక అవయవంలో లోపించినశక్తి, అణువణువు తేజోవంతంగా శేషాంగశ్రేణిలో పరివ్యాప్తమై వుంటుందనీ, దానివలన తన ప్రగతికే గాక జనప్రగతికి కూడా తోడ్పడగలరనే విశ్వాసం కల్గించి, ఉపాధి కల్పించగలిగినప్పుడు, ప్రతి వ్యవస్థా కేటాయింపు పద్ధతిన దీనికి కంకణం కట్టుకున్నప్పుడు, వారి జీవితనందనంలో ఆశా పారిజాత పరిమళం వెల్లివిరిస్తుంది. ఇంటింటా ఆనందజ్యోతులు వెలుగుతాయి.

ఏ వర్గానికైనా మనంఎంతైనా సాయం చేయవచ్చు-కానీ మరొక వర్గంనుండి గమనింపులేదనే వాదన ఎప్పుడూ తప్పదు. కాని ఈవర్గానికి చేసే సహాయం కుల, మత, జాతి, వయోలింగ భేదాలు లేకుండా అందరికీ అందించగలిగేది.

'ఆవేదనకూ, ఆనందానికీ కన్నీరే కడపటి భావం.' ఆశగా మోమెత్తి చూసే ఈవర్గపు ఆవేదనాశ్రువులను ఆనందబాష్పాలుగా మార్చగలిగితే ఇహంలోనే మనం ఇంపైన పరతత్త్వాన్ని చూడగలం.

'ఆనంద లీలే గోవిందరూపం
ఆమాట అంటే రారాదు కోపం—'

టి.టి.డి. కృత్రిమావయవ కేంద్ర సందర్శనానంతరం అందరికీ ముఖ్యమంత్రి వీడ్కోలు.

గ్రంథసమీక్ష

రామాయణసుధ

రచన : అచంట లక్ష్మీనరసింహం

మూల్యం : రు. 20-00

ప్రతులకు ;

రచయిత ; ఎస్. ఆర్. టి.

418, వసత్‌నగర్, హైదరాబాద్ 500018.

ఏ సుముహూర్తంలో ఆదికవి వాల్మీకి అమృతహస్తంనుంచి రామాయణంపుట్టిందోగాని–దానివెంట పరశ్శతంగా అన్నిభాషల్లోను సంగ్రహంగానో సమృద్ధిగానో రామాయణ గ్రంథాలు పుడుతూనే ఉన్నాయి. ముఖ్యంగా సంస్కృతాంధ్రాల్లో ఈరచనలు అనేకం.

సంస్కృతంలో చంపూనాటకాది ప్రక్రియలలో వదులుమీద ఉన్నాయి. తెలుగులో కూడ–పూర్వకవుల పదసాహిత్యంలో అయితేనేమి – గద్యసాహిత్యంలో అయితేనేమి – రామకథలను దొంతర పెట్టవచ్చు.

ఇదివరకే ఆధునికాంధ్ర సాహిత్యంలో చేయితిరిగిన ముగ్గురు రచయితలు వ్యవహారభాషలో వ్రాసి ప్రజలదగ్గరకు తెచ్చారు. పద్యగ్రంథాలు ప్రజాసామాన్యానికి అందుబాటులో లేనందువల్ల–పై వారి వచన రచనలు జనాదరణకు పాత్రములైనాయి.

మళ్లా 'రామాయణసుధ' పేరుతో ఈ బృహద్గ్రంథం ప్రజల ముందుకు వచ్చింది. ముచ్చటయిన ఆకృతి, బాపుగారు అందించిన సంప్రదాయబద్ధమైన ప్రాచీన రామాభిషేక చిత్రం ఒక చిరంతన సుగంధాన్ని అందిస్తున్నది. స్ఫుటమైన అచ్చు; కథాసందర్భాలు వెతుక్కోనక్కర లేకుండా ఎక్కడికక్కడ ఉపశీర్షికలు. ఏమాత్రం సాహిత్యసంపర్కం ఉన్న పాఠకులైనా చదివి అర్థం చేసుకోవచ్చు. యథార్థరామాయణ కథను తెలుసుకోవచ్చు.

తెలుగులో—ఆధునిక రీతిలో—అన్ని విధాలుగాను రామాయణాలు పుట్టి ఉండగా మళ్లా ఈ రచన పురుత్తిగడా–అనే ప్రశ్న సహజం. ఇక్కడ విశ్వనాథవారి మాట జ్ఞాపకం వస్తుంది.

'మరల నిదేల రామాయణంబన్న చో
నీ ప్రపంచకమెల్ల నెల్లవేళల
దినుచున్న యన్నమే తినుచున్నదిన్నాళ్లు
తనరుచి బ్రతుకులు తనవిగాన

....

....

తలచిన రామునే తలచెద నేమను
నాభక్తి రచనలు నావిగాన

ఎవరెన్ని రామాయణాలు వ్రాసినా వ్రాయబోయినా వారు పై ప్రశ్నకు చెప్పే సమాధానం ఇదే అనుకుంటాను.

లక్ష్మీనరసింహంగారు చాలవరకు శ్రీమద్రామాయణాన్నే అనుసరించారు. రామాయణ హృదయాన్ని 'తన తెలుగు'లోకి పరివర్తించకుండా ఇంచుమించు శ్లోకాలకు దండాన్వయం వ్రాశారు. ఇందువల్ల ఒక పేరా అంతా ఒకే వాక్యంగా ఏర్పడడం ఉంటుంది. (చూ. పుట 114 మొదటిపేరా) దానివల్ల మలచిన తెనుగువాక్యానికి సంస్కృత వాసన తప్పదు. అందువల్ల సాధారణపు తెలుగు పాఠకుడికి గ్రంథంమీద తాదాత్మ్యంతో కూడిన ఆత్మీయత ఏర్పడదు విషయం తెలుస్తుంది, కాని అది సరాసరి హృదయంలోకి ప్రసరించక ఏదో అడ్డుపడుతూన్నట్టుంది. పూర్వకవులు ఏ సంస్కృత రచననైనా తెనిగించారుగాని, అనువదించలేదు. ఆధునికులు చాలమంది ఈ భేదం గుర్తించలేదు.

లక్ష్మీనరసింహంగారు సాధ్యమైనంతలో దూరాన్వయం లేకుండా సులభ వ్యవహార వచనమే వ్రాసి పాఠకులను, సన్నిహితులను చేసుకున్నారనే చెప్పవచ్చు. అయితే తెనుగు చెయ్యడం ఒకకళ. మూలభావాన్ని హృద్గతం చేసుకొని అలతి అలతి వాక్యాలుగా తిక్కన్నగారిలా స్వంతబాణీలో వ్రాస్తే అది సంస్కృత గంధం విడిచి తెలుగులో వెలువడినట్టుంది. తెలుగు తావులు విరజిమ్ముతుంది. ఈరచయిత అపని పెట్టుకోలేదు. మూలవిధేయంగా వ్రాశారు.

రామాయణసుధా రచయిత ఒక్క వాల్మీకి భావాలనే కాక–ఎడనెడ రామకృష్ణ పరమహంస, వినోబాజీ మున్నగు ఉత్తమ పురుషులు రామాయణ పాత్రలకు సన్నివేశాలకు ఇచ్చిన వ్యాఖ్యలను కూడా వివరించి గ్రంథంవిలువను పెంచడం ప్రశంసనీయం.

పరిశీలించగా అక్కడక్కడ మూలంతో చిన్నచిన్న వ్యత్యాసాలు కనపడతాయి.

కుశలవులు సీత కుమారులని వాల్మీకి చెప్పలేదు. కుశలవులనే అన్నాడు. వారు అయోధ్యకు వెళ్లి ఆ వీధులలో పాడితే – ఋషులు పారితోషికాలిచ్చినట్టు రామాయణం వల్ల రుజువుకాదు. ఋషులవద్ద పాడింది, అరణ్యసీమలోనే. "మానిషాద, ప్రతిష్ఠాం అగమః" అంటే నీవు కలకాలం అప్రతిష్ఠ పొందుదువుగాక" అని కాదు, "ఓరీ నీకు చిరకాలం నిలకడ ఉండదురా" అని శాపం అంటే ఆట్టే రోజులు మన్నవు, మరణిస్తావు అని భావం. భాస్కరుడు ఇట్లాగే తెనిగించాడు.

రచయిత శబ్దప్రయోగ విషయంలో మరి కొంత శ్రద్ధవహిస్తే రచనకు ఇంకా వన్నె వచ్చేది. "హంతకి, వంశీకుడు, తపోఫలం శక్తివంతుడు" వంటి అపశబ్దాలు ఇట్టి ఉద్గ్రంథంలో ఉండకపోవడం మంచిది.

అచ్చులో కూడా తగినంత జాగ్రత్త వహిస్తే–సంస్కృత శ్లోకాలలో అన్ని తప్పులు పడిఉండేవి కావు. గోష్ఠి, నిష్ఠురాలు, వశిష్ఠ, ఎక్కడా 'ష్ఠ' లేకపోవడం వింత!

మొత్తంమీద ఈ నీహారలేశాలను విడిచిపెడితే — ఈ రామాయణసుధ సంస్కృత రామాయణం చదువుకోలేనివారికి, అర్థంకానివారికి, తెలుగుపద్యం అర్థంకానివారికి, వాల్మీకి రామాయణ కథా మాధుర్యాన్ని కరతల ఆమలకం చేస్తుందని నిస్సంశయంగా చెప్పవచ్చు.

— ఇంద్రగంటి హనుమచ్ఛాస్త్రి

ఎన్నో క్లిష్టసమస్యలతోను, అశాంతితోను బాధపడుతున్న మానవాళికి శాంతికిరణాలను ప్రసాదించి, వాళ్ల జీవితాల్లో ఆశారేఖలను ఆనందజ్యోతులను వెలిగించే మహనీయులు పుణ్యపురుషులు ఎందరో తరచు భారత దేశంలో జన్మిస్తూ వున్నారు. అట్టి అవతార పురుషుల రాకతో భారతదేశం పునీతం అయింది. అలాంటి సిద్ధపురుషుల కోవకు చెందినవారే శ్రీ షిర్డి సాయిబాబా.

ఈ అవతార పురుషుని గూర్చిన విశేష మేమంటే యీయన జన్మ, జన్మస్థలం బాల్యజీవితం-వీటికి సంబంధించిన వివరాలన్నీ యిప్పటికీ నిగూఢంగానే వున్నాయి. మహారాష్ట్రంలోని అహమ్మద్‌నగర్‌జిల్లా లోని ఒక కుగ్రామమయిన షిర్డీలో 16 సంవత్సరాల ప్రాయంలో తొలిసారిగా సాయిబాబా ప్రత్యక్షమైనాడు. అప్పటికే అధ్యాత్మిక సాధనలో పరిపూర్ణుడయిన యీ యువకునిలో ఎన్నో మానవాతీతశక్తులు గోచరించాయి. ప్రథమంలో బాబా ఒక వేప చెట్టు క్రింద కూర్చొని, కొంతకాలానికి దగ్గరలోని ఒక శిథిలమయిన మశీదుకు తన నివాసాన్ని మార్చాడు. ఈ మశీదుకే ఆయన 'ద్వారకామాయి' అని నామకరణంచేశాడు. ఇక్కడే ఆయన తాను దేహయాత్ర చాలించే వరకు నివసించాడు. (1918 అక్టోబరు 15 వ తేదీ వరకు)

సాయిబాబా ప్రేమ, దయ, కరుణలకు మూర్తిస్వరూపుడు. బీదల కష్టాలను బాపుతూ, రోగార్తులకు మందులిస్తూ ఆయన ప్రథమంలో మానవాళికి సేవ చేశాడు. తర్వాత ఆయన మశీదులోని పవిత్రాగ్నిని (ధునీ) వెలిగించి, అందులో విభూతి భక్తులకు పంచిపెట్టేవాడు. ఇప్పటికీ షిర్డీలోని ద్వారకామాయిలో ఆయనవెలిగించిన అగ్నిహోత్రం ఆరకుండా వెలుగుతూనే వుంది. ఆయన కరుణాదృష్టి పడగానే ఎందరో పాపులు పునీతు లయ్యారు. తలచుకుంటే ఎవరికయినా ఆయన సామ్రాజ్యాన్ని ప్రసాదించగలిగేవారు. కాని ఆయనమాత్రం ఫకీరువేషంలో భిక్షాపాత్రతో యాచించి,ఆ

షిర్డీసాయి

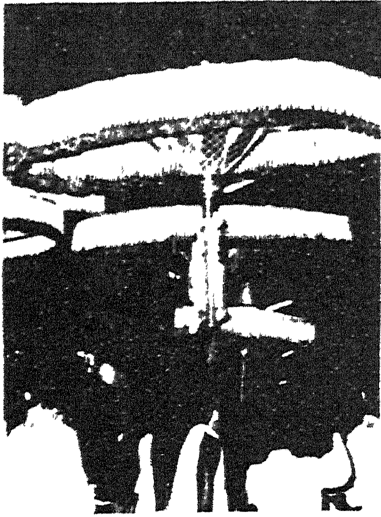
— శ్రీ ఎల్లంరాజు సుబ్బారావు

భిక్షాన్నంతోనే తాను తన భక్తులతోభుజిస్తూ జీవయాత్ర గడిపారు. ఆయన త్రికాలవేది, ఉత్కృష్ట మానవతావాది. నిజమయిన పరివ్రాజకుడు. నశ్వరమయిన వస్తువులపై ఆయన ఎప్పుడూ ఆసక్తి చూపలేదు ఎప్పుడూ ధ్యాననిష్ఠలోనూ, కేవల అద్వైతసుఖంలోనూ ఆయన కాలం గడిపాడు. ఆయన హృదయం అతిపవిత్రంగా నిర్మలంగా ఉండేది. భక్తులమధ్య ఆయన అమృతవాక్కులు కురిపించేవాడు. బంగారు రాయి, ధనికుడు-దరిద్రుడు, రాజూ-పేద వీరందరూ ఆయన దృష్టిలో సమానులు. నిందలను, ప్రశంసలను ఆయన సమదృష్టితో స్వీకరించాడు. సిద్ధపురుషులకన్నా అతీతమయిన స్థానాన్ని తాను పొందగలిగినా, ఆయన ఎప్పుడూ ఎలాంటి సిద్ధులను ప్రదర్శించి యెరుగడు. కాని అవసరమని తోచినపుడు భక్తుల అనుగ్రహార్థం కొన్ని మహిమలు చూపారు. ఇదికూడా భగవానుడు సర్వశక్తిమయుడని, సర్వజ్ఞుడని తెలుపగలందులకే ఆయన యీ దివ్యశక్తులను ప్రదర్శించాడు.

షిర్డీలోని వర్తకులు జ్యోతులు వెలిగించడానికి చమురు యివ్వడానికి నిరాకరించినా బాబా నీళ్లతోనే వత్తులు వెలిగించాడు. ఈ జ్యోతులు రాత్రంతా వెలుగుతూ వచ్చాయి. ఒకసారి షిర్డీలో పెనుతుఫాను వచ్చి ప్రజలంతా భయభీతులై ఆయన వద్దకు వచ్చి మొరలెట్టుకొన్నారు. సాయిబాబా బయటికి వచ్చి, ఉచ్చైస్స్వరంతో మేఘాల వంక చూస్తూ- "చాలు, చాలు, మీ ఉధృతాన్ని తగ్గించుకొని ప్రశాంతంగా సాగిపొండి" అని ఆదేశించాడు. వెంటనే పెనుగాలులు తగ్గి, వర్షమాగిపోయి ప్రశాంత వాతావరణం ఏర్పడింది. బాబా భక్తులనుండి కోరేవి రెండు మాత్రమే- నిష్ఠ (అచంచల విశ్వాసము), సబూరి (సహనం లేక ఓర్పు) గురువును త్రిమూర్త్యాత్మకంగా భావించి పరిపూర్ణమయిన విశ్వాసాన్ని ఉంచవలసినదిగా ఆయన భక్తులకు ఉపదేశ మిచ్చేవాడు.

భయంకరమయిన, నయంకాని దీర్ఘవ్యాధులను కూడా బాబా తమ దివ్యశక్తుల చేత నయం చేసేవాడు. భీమాజీపటేల్ చాల కాలంగా గుండె నొప్పితో బాధపడుతుండేవాడు. ఇదేచివరికి క్షయగా పరిణమించింది. అన్ని చికిత్సలు చేయించుకొని, విసిగి, నిరాశతో అతడు బాబాను ఆశ్రయించాడు. బాబా హృదయం ద్రవించింది. రెండు స్వప్నాలతో అతనివ్యాధిని నిర్మూలించాడు బాబా మరొక భక్తుడు డాక్టరు పిళ్లై నా కురుపులతో చాలా బాధపడుతుండేవాడు బాధ భరింపరానిదైనపుడు ఆయన బాబా వద్దకువచ్చి తన ప్రారబ్ధకర్మను రాబోయే పదిజన్మల్లో అనుభవించేటట్లు చేయమని ప్రస్తుతం తనబాధను వెంటనే నివారిం మని వేడుకొన్నాడు. బాబా యీ సంగ వినగానే "పదిజన్మలెందుకు? పదిరోజుల్లోనే పురాతన కర్మఫలితాలను అనుభవిస్తే స

ప్రకటన

గొడుగుల పంపిణీ

మైకు సెట్లువలెనే ప్రతి శాతం సబ్సిడీతో గొడుగుల జతను కూడా ఆలయాలకు రాశంగా ఇవ్వాలని తే 6-8-82 దిన రుమల తిరుపతి దేవస్థాన నిర్వాహక ండలిలో తీర్మానించటం జరిగింది మక గొడుగులు అవసరమైన ఆల మాల అధికారులు తమ అభ్యర్థనలు ంపుకొనవలసిందిగా కోరటమైనది. ొడుగుల జత సగం వెల రూ. 600/- వుతుందికనుక టి. టి. డి. కార్య ర్వహణాధికారి పేరిట ఆ మొత్తానికి మాండ్ డ్రాప్టు తీసుకొని ఆయా ల్లాల అసిస్టెంట్ దేవాదాయ కమిష ర్ల ద్వారా తమ దరఖాస్తులను పంపిన తంలో, అలాంటి వారికి గొడుగులు ంజూరు చేయబడుతవి.

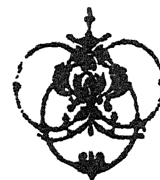
కార్యనిర్వహణాధికారి,
తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానములు,
తిరుపతి.

పోతుంది" అనిచెప్పి 10 రోజుల్లోనే డాక్టరు పిల్లని స్వస్థుడ్ని చేశాడు. భక్తులంటే బాబాకు వల్లమాలిన ప్రేమ. వారి బాధలను కష్టాలను తనపై వేసుకొని వారిస్థానే తానే ఆబాధలను అనుభవిస్తూ వుండేవాడు. బాబా దగ్గర ఒక మహిళా భక్తురాలు తన కుమారునితో ఉంటుండేది. ఆ పిల్లవాడికి ఒకసారి ప్లేగు తగిలి వళ్లంతా బొక్కలెక్కాయి చివరకు బొబ్బలప్లేగుగా మారింది. ఆ భక్తురాలు బాబాను ఆశ్రయించగానే ఆయన ఆమెకు అభయమిచ్చాడు. బాబా ధరించిన అంగీ తీసిచూస్తే ఆయన వంటినిండా బొబ్బలే. భక్తులకష్టాలను తనవిగానే భావించి వాటిని భరిస్తూ వుండేవాడు. భక్తుల ప్రాణాలను కాపాడడానికి తన ప్రాణాన్ని సహితం పోగొట్టుకొన్న ఉదంతం కూడా బాబా జీవితంలో మనకు గోచరిస్తుంది.

1918 సంవత్సరం అక్టోబరు నెలలో తాత్యాపటేల్ అనే భక్తుడు తీవ్రమయిన వ్యాధికి లోనయి, మరణశయ్య మీద ఉన్నాడు. అందరూ బ్రదకడని ఆశవదలుకొన్నారు. బాబా కూడా ఆ సమయంలో వ్యాధిగ్రస్తులై, జ్వరంతో బాధ పడుతున్నారు. కాని విజయదశమి రోజున ఒక విచిత్రమయిన సంఘటనజరిగింది. జ్వరంతో ఉన్న సాయిబాబా మహాసమాధిపొందారు, మరణశయ్యపై ఉన్నభక్తుడు తాత్యాపటేల్ కోలుకొన్నాడు. బాబా తరచు చెబుతూ వుండేవాడు—'భక్తుల ప్రాణాలను కాపాడడానికి నా శిరస్సునే అర్పిస్తాను,' అని చివరకు యిదే భక్తుల ప్రాణాలను కాపాడిన సంఘటనగా సాయిబాబా జీవితంలో మిగిలిపోయింది.

భౌతికంగా బాబా మన మధ్య లేకపోయినా, వాస్తవంలో బాబా మరణించలేదు. బాబా చిరంజీవి; సర్వాంతర్యామి. ఎన్నో రూపాల్లో భక్తులకు దర్శనమిస్తూ, ఎన్నో విధాలుగా వారిని ఆదుకొంటూ బాబా మన మధ్యనే సంచరిస్తున్నాడు. బాబా ప్రధాన లక్ష్యం—మానవాళి కష్టాలను, బాధలను తొలగించడం-భక్తులకు మంచి వస్తువులను ప్రసాదించడం, చివరకు వారిని జన్మ పరంపర నుండి, ప్రారబ్ధకర్మలనుండి విముక్తులను చేయడం. మనము చేయవలసినదల్లా ఆయనలో పరిపూర్ణమయిన విశ్వాసముంచి ఆయన్ను శరణు వేడడమే. బాబాసందేశం విశ్వజనీనం; విశ్వవ్యాప్తం. ఆయన దృష్టిలో రామ్-రహీమ్ ఒక్కరే. ఒకే భగవానుని వివిధరూపాలు. దేవాలయం-మశీదు రెండూ ఆయన నివాసస్థానాలే. గీత-కొరాను రెండూ ఆయన అనుగ్రహ గ్రంథాలే. బాబా జీవితకాలంలో షిర్డీలో హిందువులు శ్రీరామనవమి, ముస్లింలు గంధోత్సవం రెండూ ఒకేసారి జరుపుకొనేవారు; అది యీనాటికి జరుగుతున్నది. అన్ని మతాలు ఒకే లక్ష్యంకోసం ఏర్పడినవని, భగవంతుడు అందరికి ఒకడేనని సాయిబాబా తరచు చెబుతూ వుండేవారు. జాతీయ సమైక్యతాభావం కోసం ప్రయత్నించే నేటి సమాజానికి సాయిబాబా బోధనలే శిరోధార్యాలు; ఆచరణయోగ్యాలు.

శ్లో॥ నమః శ్రీ సాయినాథాయ, మోహ
తంత్ర వినాశినే ।
గురవే బుద్ధిబోధాయ, బోధమాత్ర
స్వరూపిణే ॥

(19 వ పేజీ తరువాయి)

దేహీ నిత్య మవధ్యోఽయం దేహే సర్వస్య భారత ।।
తస్మా త్సర్వాణి భూతాని న త్వం శోచితు మర్హసి ॥

అన్ని దేహాలలోనూ వుండే ఆత్మకు చావు అనేదే లేదు. అందువల్ల ఈ ప్రాణుల గురించి నీవు దుఃఖించ నక్కరలేదు.

స్వధర్మ మపి చావేక్ష్య న వికంపితు మర్హసి ।
ధర్మ్యాద్ధి యుద్ధా చ్ఛ్రేయోఽన్యత్ క్షత్రియస్య న విద్యతే ॥

నీ ధర్మాన్ని తెలుసుకొని అయినా నీవు జంకకు. ఎందు కంటే క్షత్రియుడికి ధర్మయుద్ధాన్ని మించిన మహాభాగ్యం మరొకటి లేదు.

యదృచ్ఛయా చోపపన్నం స్వర్గద్వార మపావృతమ్ ।
సుఖినః క్షత్రియాః పార్థ లభన్తే యుద్ధ మీదృశమ్ ॥

తెరచివుంచిన స్వర్గద్వారం లాంటి ఈ సంగ్రామం నీకు అప్రయత్నంగా లభించింది. ఇలాంటి సదవకాశం పుణ్యం చేసుకొన్న క్షత్రియులే పొందగలుగుతారు.

అథ చేత్త్వ మిమం ధర్మ్యం సంగ్రామం నకరిష్యసి ।
తతః స్వధర్మం కీర్తిం చ హిత్వాపాప మవాప్స్యసి ॥

నీవు ఈ ధర్మయుద్ధం చేయకపోతే నీ కులధర్మమూ, పేరు ప్రఖ్యాతులూ పాడుచేసిన పాపం కట్టుకుంటావు.

అకీర్తిం చాపి భూతాని కథయిష్యంతి తేఽవ్యయామ్ ।
సంభావితస్య చాకీర్తిః మరణాదతిరిచ్యతే ॥

అంతే కాకుండా నీ అపకీర్తిని ప్రజలు చిరకాలం చెప్పు కుంటారు. పరువు ప్రతిష్ఠలున్న వాడికి అపనిందకంటే మరణమే మంచిది.

భయా ద్రణా దుపరతం మన్యన్తే త్వాం మహారథాః ।
యేషాం చ త్వం బహుమతో భూత్వా యాస్యసి లాఘవమ్ ॥

ఇన్నాళ్లూ నిన్ను మహావీరుడిగా గౌరవిస్తున్న వాళ్లంతా భయపడి యుద్ధం మానేశావని భావించి చులకనగా చూస్తారు.

అవాచ్యవాదాంశ్చ బహూన్ వదిష్యన్తి తవాఽహితాః ।
నిన్దన్త స్తవ సామర్థ్యం తతో దుఃఖతరం ను కిమ్ ॥

నీ శత్రువులు నీ పరాక్రమాన్ని నిందిస్తూ అనరాని మాటలెన్నో అంటారు. అంతకుమించిన దుఃఖమేముంది?

హతో వా ప్రాప్స్యసి స్వర్గం జిత్వా వా భోక్ష్యసే మహీమ్ ।
తస్మా దు త్తిష్ఠ కౌన్తేయ! యుద్ధాయ కృతనిశ్చయః ॥

అర్జునా! ధర్మయుద్ధంలో మరణిస్తే స్వర్గం పొందు తావు. శత్రువులను జయిస్తే రాజ్యభోగాలు అనుభవిస్తావు. అందువల్ల కృతనిశ్చయంతో యుద్ధానికి నడుం బిగించు.

సుఖదుఃఖే సమే కృత్వా లాభాలాభౌ జయాజయౌ ।
తతో యుద్ధాయ యుజ్యస్వ నైవం పాప మవాప్స్యసి ॥

సుఖదుఃఖాలూ, లాభనష్టాలూ, జయాపజయాలూ సమానంగా భావించి సమరం సాగించు, అప్పుడు నీకు పాపం కలుగదు.

ఏసా తేఽభిహితా సాంఖ్యే బుద్ధిర్యోగే త్విమాం శృణు ।
బుద్ధ్యా యుక్తో యయా పార్థ కర్మబంధం ప్రహాస్యసి ॥

పార్థా! ఇంతవరకూ నీకు సాంఖ్యమతానుసారం ఆత్మ తత్వం గురించి చెప్పాను. ఇక సంసారబంధం వదులుకోవ డానికి సాధనమైన నిష్కామ కర్మయోగం గురించి చెబుతాను విను.

నేహాభిక్రమనాశోఽస్తి ప్రత్యవాయో న విద్యతే ।
స్వల్ప మప్యస్య ధర్మస్య త్రాయతే మహతో భయాత్ ॥

ఈ కర్మయోగం ప్రారంభించి పూర్తి చేయలేక పోయినా వృథాగా పోదు; దోషం లేదు. ఏ కొద్దిగా ఆచ రించినా ఈ యోగం దారుణమైన సంసారభయం నుంచి కాపాడుతుంది.

(సశేషం)

శ్రీ వేదనారాయణస్వామి ఆలయం, నాగలాపురం.

* సోమకాసురుని సంహరించి వేదములను బ్రహ్మకిచ్చిన పుణ్యదేశం.

ఆలయ కార్యక్రమములు

ఉదయము

సుప్రభాతము	6.00 గం॥ నుండి	
	6.30 గం॥ వరకు	
విశ్వరూపదర్శనము	6.30 గం॥ నుండి	
	8.30 గం॥ వరకు	
తోమాలసేవ	8.30 గం॥ నుండి	
	9.00 గం॥ వరకు	
సహస్రనామార్చన	9.00 గం॥ నుండి	
	9.30 గం॥ వరకు	
మొదటిగంట, బలి,	9.30 గం॥ నుండి	
శాత్తుమొర	10.00 గం॥ వరకు	
సర్వదర్శనము	10.00 గం॥ నుండి	
	11.30 గం॥ వరకు	
అష్టోత్తర నామార్చన	11.30 గం॥ నుండి	
రెండవగంట	12.00 గం॥ వరకు	
తీర్మానము	మ. 12.00 గంటలకు	

సాయంత్రము

సర్వదర్శనము	4.00 గం॥ నుండి
	6.00 గం॥ వరకు
తోమాల, అర్చన	6.00 గం॥ నుండి
రాత్రికైంకర్యములు	7.00 గం॥ వరకు
సర్వదర్శనము	7.00 గం॥ నుండి
	8.45 గం॥ వరకు
ఏకాంతసేవ	8.45 గం॥ నుండి
	9.00 గం॥ వరకు
తీర్మానము	రాత్రి 9.00 గంటలకు

ఆర్జిత సేవలు

అర్చన — రూ. 2.00

హారతి — రూ. 1.00

గమనిక: శ్రీ వేదనారాయణస్వామివారి అర్చన టిక్కెట్టు 1980 మే 23 వ తేది నుండి మూడురూపాయల నుండి రెండురూపాయలకు తగ్గించట మైనది. భక్తులు గమనించగలరు.

పేష్కారు

స్థానికఆలయాలు

[29 వ పేజీ తరువాయి]

ఆ ముగ్ధమోహనుడు దగ్గరికి వచ్చాడు. ఆ దివ్యమంగళ రూపునికి శరీరమంతా నఖ క్షతాలు, దంతక్షతాలు.

గోపకాంతకు కోపతాపాలు అతిశయించాయి. మనసు ఉడికింది, మమత ఉలికింది.

"దనుజ మర్దనా! మొలక కెంపులు పెదవినెవ్వాతె ఉంచెరా? చిత్తగించక, జీరు వారను కత్తిగోరుల చెక్కిలెవ్వాతె నొక్కెరా? నిన్న రాతిరి చవికలోపల నీవు, చెలి కూడుం టిరా? ఉన్న మార్గములన్నియును నేనొకతె చేతను వింటిరా? విన్నమాత్రము గాదురా నిను కన్నులారా వీధిలో కను గొంటిరా?"

సాక్ష్యాధారాలతో పట్టుపడ్డాడు. తప్పించు కోలేడు. గుక్కతిప్పుకోలేడు.

జిలుగు దుప్పటి విప్పించింది. శరీర మంతా ముల్లుమోపగ సందులేనన్ని మోవి కెంపులు గప్పినవి.

"తెల్లవారినదాక ఎక్కడ తిరుగులాడితి కల్లలాడక చెప్పరా?" అని నిలేసింది.

ఏదో చెప్పబోయాడు, చెప్పనిస్తుందా? ఆ ధూర్త గోపాలుని విషయం తనకు తెలియదూ?

"నీ మీద ఒట్టు! నేనేమీ ఎరగను" అని అన్నాడు.

"నాకు తెలుసును లేరా! దబ్బులన్నియు తెలుసుకొంటిని. తప్పుబాసలు సేయకు. మబ్బుదేరెడి కన్నుగవతో మాటిమాటికి డాయకు. తత్తరంతో ఒడలిపై చెయి వేయకు" అని వారిస్తుంది.

తమ గత స్నేహాన్ని తలచింది. "అండ బాయక కూడి యుంటిమి, నేడిట్లాయెను. కదలిబో ఎప్పటి చోటికి" అని తరిమింది.

కాని మనసు లాగింది.

ఆ దివ్యాకర్షణనుండి బయటకు రాగలదా?

"ఉండరా నీ మాటలకు నేనోర్వజాలను మాటికి" అని లోంగింది.

కృష్ణుడి ఒడిలో వాలింది.

ఇప్పుడామె మరుని చేతిబంతి.

కోపతాపాలు పోయాయి. మదన గోపా లుని చేతి రాజిలుక అయింది.

కొనగోటన్నియు దిద్దుకొంటివి
నాగుణము తెలిసే శయ్యనూ
అనురాగంగే పలికితివి పిలవాడి
పూవుల శయ్యనూ
మనసకేలికి పిపే జాణవు మాటనేమిటివెయ్యనూ:
కదియరారా! ... ...

ఇదీ, తర్వాతిపద్యం రెండూ శృంగార పద్యాలు. అందునా సంభోగ శృంగారం. కాని 'శయ్య' అనే పదానికి 'హృదయ శయ్య' అని అన్వయించుకుంటే ఈ పద్యా లకు తాత్త్వికార్థం అవగత మవుతుంది.

కవి ఏ కామితమాశించి ఈ పద్యాలు వ్రాశాడో ఈ క్రింది పద్యంలో తెలుస్తుంది.

జంట నేత్రము లంటి చూచితె
జాజిపూవులు పూచెరా
మింటి క్రోవను జూచుచుండగ
మేఘవర్ణము గప్పెరా
కంటిలో నొకపండు వెన్నెల
కాయుచున్నది యేమిరా!
కంటిలేరా! ... ...

తన కనులను ఆ దేవదేవుని కనులతో కలిపితే, జాజిపూవులు పూసినవట. అంటే జ్ఞానజ్యోతి వెలిగినదని అర్థం. ఆ మేఘ శ్యాముని చూడగా చూడగా విశ్వమంతా మిథ్య, మాయ అని మేఘవర్ణము చెప్పింది.

ఎప్పుడైతే జగన్మిథ్యాభావన ద్యోతక మైందో, బ్రహ్మసత్యం అనే సత్యం తెలిసి బ్రహ్మ సాక్షాత్కారం కలిగింది.

అందుకే 'కంటిలో ఒకపండు వెన్నెల కాయుచున్నది'-అంటే మనోనేత్రం విచ్చు కొని, జ్ఞానజ్యోతిప్రకాశం కనుపించింది అని అర్థం.

దానిని నేను చూచాను, అంటుంది ఆ గోపిక.

ఇదే ఈ సుప్రసిద్ధమైన అష్టక పరమార్థం

తెలుగు మాటల తేటలతో, హృద యావర్జక మయేట్లు మనోహరంగా వ్రాసిన పద్యనీరాజనమిది.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల ప్రచురణలు

తెలుగు

ఆర్షధర్మ వైశిష్ట్యాన్ని వివరించే క్రింద గ్రంథాలను పాఠకులకు అందుబాటు ధరలతో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన ప్రచురణ విభాగం అందజేస్తున్నది.

ఆచారములు – ఆడంబరములు	శ్రీ కల్లూరి చంద్రమౌళి	0–20
ఆండాళ్ వైభవము	,,	0–20
అహల్య	శ్రీ సాంప్రతి సురేంద్రనాథ్	0–50
ఆళ్వారుల దివ్యవైభవము	శ్రీ టి. రాఘవయ్య	2–50
అన్నమాచార్యులవారి అధ్యాత్మ	స్వరరచన:	
శృంగారసంకీర్తనలు (స్వరసహితము)	శ్రీ మంచాళ జగన్నాధరావు	35–00
సంపుటి 1	సంపాదకుడు:	35–00
సంపుటి 2	శ్రీ వాద్రేవు పురుషోత్తం	35–00
సంపుటి 3		
ఆర్షసంస్కృతి	శ్రీ కల్లూరి చంద్రమౌళి	4–00
అన్నమాచార్య సాహితీకౌముది	డా॥ ముట్నూరి సంగమేశం	0–75
అన్నమాచార్య చరితం (హరికథ)	విద్వాన్ కనుములూరి శివరామయ్య	1–50
భక్తపురందరదాసు	శ్రీ ఎస్. బి. ఎస్. భట్టాచార్య	0–50
భగవత్ స్తోత్రరత్నమాల		1–00
భగీరథుడు	కరుణశ్రీ	0–50
ధృవుడు	శ్రీ డి. నాగసిద్ధారెడ్డి	0–50
దాక్షాయణి	శ్రీ ఆర్వీఎస్ సుందరం	0–50
దయాశతకము	శ్రీ కోశియాలం శఠకోపాచార్యులు	9–00
కల్యాణసంస్కృతి	డా॥ ఎక్కిరాల కృష్ణమాచార్య	1–75
కోదండరామ సుప్రభాతం	డా॥ ఎస్. బి. రఘునాథాచార్య	0–50
ఉషశ్రీ భారతం		
1 వ భాగము	ఉషశ్రీ	4–00
2 వ భాగము	,,	5–00
భారతీయ తత్త్వశాస్త్రము	డా॥ సర్వేపల్లి రాధాకృష్ణన్ గ్రంథానికి శ్రీ బులుసు వేంకటేశ్వర్లు అనువాదం	5–00
హనుమంతుడు	డా॥ ప్రసాదరాయకులపతి	0–50
మదాలస	శ్రీ సముద్రాల లక్ష్మణయ్య	0–50
మన సమస్యలకు భగవద్గీత పరిష్కారములు	డా॥ ఎస్. బి. రఘునాథాచార్య	1–25
మన ఆలయముల చరిత్ర	శ్రీ గోపీకృష్ణ	7–00
మహర్షులచరిత్రలు	శ్రీ బులుసు వేంకటేశ్వర్లు	3–50
నమ్మాళ్వార్	డా॥ పి. శౌరిరాజన్	0–50
నాదయోగి త్యాగయ్య	శ్రీ తిరుమూరు సుధాకరరెడ్డి	1–00
పురుషసూక్తం	**డా॥ ఎక్కిరాల కృష్ణమాచార్య**	1–00
పద్మావతీ శ్రీనివాసం	**శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి**	0–20

పుష్కరవేణి		సంకలనం: డా॥ ఎస్. బి. రఘునాథాచార్య	0_50
ఋగ్వేదం	1వ భాగము	శ్రీ నేమాని వెంకటనరసింహశాస్త్రి	100_00
	2వ భాగము		100_00
శ్రీ వేంకటేశ్వర సుప్రభాతం		శ్రీ పి. బాలకృష్ణమూర్తి	0_50
శృంగార సంకీర్తనలు	సంపుటం 22	పరిష్కర్తలు: రాళ్ళపల్లి అనంతకృష్ణశర్మ, గౌరిపెద్ది	5_00
	,, 23	శ్రీ పి. టి. జగన్నాథరావు	5_00
	,, 24	శ్రీ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ	5_00
	,, 25	,,	5_00
	,, 26	,,	5_00
	,, 27	,,	5_00
	,, 28	,,	5_00
శ్రీరామచంద్రుడు		శ్రీ టి. నరసింహాచార్యులు	1_00
శ్రీ వేంకటేశ్వర శతకం		ముకుందదైవజ్ఞులు	0_25
స్తోత్రరత్నములు			2_00
సువర్ణపుష్పమాల		డా॥ ఎస్. బి. రఘునాథాచార్య	0_25
శ్రీమద్భాగవత పురాణపరిశీలనము		శ్రీ డి. నాగసిద్ధారెడ్డి	1_00
శ్రీ వేంకటేశ్వర మాహాత్మ్యం (వచనం)			2_00
,,	శ్లోకాలు 1		5_00
,,	శ్లోకాలు 2		4_25
శ్రీసూక్తం		డా॥ ఎక్కిరాల కృష్ణమాచార్య	0_70
షోడశరామాయణ రహస్యాలు		శ్రీ గుంటూరు శేషేంద్రశర్మ	5_00
శ్రీనివాస బాలభారతి కథామంజరి			4_00
సుందరకాండ		ఉషశ్రీ	4_25
సావిత్రి		శ్రీ సముద్రాల లక్ష్మణయ్య	0_50
తత్త్వదీపిక		శ్రీ చిన్న శ్రీమన్నారాయణ రామానుజజీయర్ స్వామి	0_75
త్యాగరాజకీర్తనలు	సంపుటి 1	సంకలనం:	35_00
	సంపుటి 2	కళాప్రవీణ శ్రీ మంచాల జగన్నాథరావు	35_00
	సంపుటి 3	,,	35_00
	సంపుటి 4	,,	35_00
వేదములు		శ్రీ కల్లూరి చంద్రమౌళి	0_50
వ్యాసరాయలు		శ్రీ సుదర్శనభట్టర్	0_50
వైరాగ్యశతకం		శ్రీ ఏనుగు లక్ష్మణకవి	0_20
వేదకల్పతరువు		శ్రీ మహావాది వేంకటరత్నము	5_00
విష్ణుసహస్రనామం		ఆర్గస్ సెంట్రల్ ఎంటర్‌ప్రైజెస్	1_00
శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి		,,	1_00
బుద్ధిశాలిమంత్రికథలు		,,	1_00
హరిశ్చంద్ర		,,	1_00
తాళ్ళపాకకవుల కృతులు		డా॥ వేటూరి ఆనందమూర్తి	30_00
,,	పదకవితలు	,,	45_00
వేంకటేశ్వర సహస్రనామ్		శ్రీ యామిజాల పద్మనాభస్వామి	3_00
బాలకృష్ణుడు		అమరచిత్రకథా ప్రచురణలు	2_00
భగవద్గీత		,,	2_00
కృష్ణుడు - నరకాసురుడు		,,	2_00

అన్నమయ్య లోకజ్ఞత

అన్నమయ్య వైష్ణవమత భక్తిసిద్ధాంతాల్ని పండితులకేగాక పామర జనుల లోను,ఆయా వృత్తులవాళ్ళలోను ప్రచారం చేయతలపెట్టాడు. అందుకు వారి వృత్తి విశేషాల్నే ఆధారంగా తీసుకొని భగవదంశాల్ని ప్రబోధిస్తూ సంకీర్తన రచన గావించాడు. ఈ వృత్తిపాటల్లో వర్తక వ్యాపారానికి సంబంధించిన నేతబేహారి, ఓడ బేహారి, వడ్డీవ్యాపారి, వైద్యుడు, పూత వృత్తులవాళ్ళు, చల్లఅమ్మకపుగొల్లెత, సోదె చెప్పే ఎరుకత, కమ్మరి, కుమ్మరి మొదలైన వృత్తుల విశేషాలు కన్పిస్తాయి. ఈ వృత్తులవాళ్ళంతా ఒకచోటనే స్థిరపడి బ్రతికే వాళ్ళుకాక ఒక ప్రదేశం నుంచి ఇంకొక ప్రదేశానికి సంచరిస్తూ జీవనం సాగిస్తారు. కాబట్టి వీళ్ళద్వారా భక్తితత్త్వాలు కూడ సులభంగా వ్యాప్తం కాగలవనే దృష్టితో అన్నమయ్య ఈ వృత్తుల్ని సంకీర్తన రచనకు వినియోగించుకున్నాడు. ఈ వృత్తి గేయాల్లో కొన్నింటికి ఉదాహరణ:

నేతవృత్తి :

వ్యవసాయం తర్వాత అతిముఖ్యమైంది నేతవృత్తి. మనిషి జీవించడానికి అత్యవసరమైన వాటిలో ఆహారం ప్రధానమైందికాబట్టి అన్నమయ్య వ్యవసాయవృత్తిని ఎక్కువగా వర్ణించాడు. అన్నమయ్య జీవించిన ప్రాంతంలోను, దానికి చుట్టుప్రక్కల ప్రాంతాల్లోను నేతపరిశ్రమ వ్యవసాయం తర్వాత విరివిగా సాగుతుండేది. అందుకే అన్నమయ్య వస్త్రోత్పత్తికి ఆధారమైన నేతపనికి ప్రాధాన్యమిస్తూ అందలి అంశాల్ని భగవత్పరంగా పోల్చిచెప్పాడు.

"వాడలవాడల వెంట వాఁడెవో వాఁడెవో
నీడనుండి చీరలమ్మే నేత బేహారి"

ఈ కీర్తనలో పంచభూతాల్ని పలువన్నె నూలుగా, గుణాలు, కర్మాలు, చేతల్ని నూలుకండెలు, కుచ్చులుగా పోల్చికర్మాన్ని వెలకట్టి మైలసంతలో భగవంతుడు నేత వ్యాపారం చేయడం కన్పిస్తుంది.

"పమ్ముల రాట్నము నిలువక గుండ్రము నిల్పునా
వమ్మనీయవ్వణ లేక భవముల మానవా"

ఈ అంశాల్ని ఆధారంగా తీసుకొని భగవంతుడు లేనిదే లోకాలు నిలువవని ఉద్బోధించాడు.

కమ్మరి :

మానవజీవితానికి నిత్యావసరమైన వృత్తులలో అతిముఖ్యమయింది వ్యవసాయం. ఈ వ్యవసాయానికి అవసరమైన ఇనుప పనిముట్లను, కొయ్యపనిముట్లను తయారు చేసేవాళ్ళు కమ్మరివాళ్ళు. వీళ్ళనే కంసాలెవాళ్ళు అని కూడా అంటారు. వీళ్ళలో లోహపు పనివాళ్ళు కొయ్యపనివాళ్ళు అని ఇరువర్గాలున్నారు. అన్నమయ్య లోహపు పనివాళ్ళను ఆధారంగా తీసుకొని ఆ పనిలోని అంశాల్ని ఆధ్యాత్మిక విషయాలతో జోడించి చెప్పాడు.

అన్నమయ్య ఎంతటి రసజ్ఞుడో అంతటి లోకజ్ఞుడు కూడా! అన్నమయ్య కీర్తనలో కానవచ్చే వివిధ వృత్తుల ప్రజల జీవితానుశీలనమే అందుకు సాక్ష్యం.

"మెఱ్ఱగాఁ గ్రూరత్వ మెప్పుడుఁ గొలిమిలో
కఱ్ఱు వలెనెకడఁగాఁగిని"

క్రూరత్వం రాక్షస కృత్యం. అందుకే క్రూరత్వాన్ని కొలిమిలో కాల్చబడే కఱ్ఱుతో పోల్చి చెప్పాడు. ఇలాంటి కీర్తనలు అన్నమయ్య రచనలలో చాల కన్పిస్తాయి.

కుమ్మరి :

మట్టితో పాత్రల్ని తయారుచేసి వాటిని అమ్ముకొని బ్రతుకును సాగించేవాడు కుమ్మరి. ధనవంతులు విలువైన లోహపు పాత్రలను కొనగలరు. కానీ సామాన్య ప్రజలకు మట్టి పాత్రలే శరణ్యం. అయినా వేసవికాలంలోను వివాహ సమయాల్లోను, వ్యక్తిమరణానంతర కార్యాదుల్లోను ఈ మట్టిపాత్రల ప్రాధాన్యమెట్టిదో అందరికీ తెలిసిన విషయమే. పైగా అనంత అష్టైశ్వర్యాలతో తులతూగుతున్న స్వామివారికి ప్రతి నిత్యమూ నైవేద్యమిచ్చేది కూడ మట్టిపాత్రతోనే. అందుకు కారణం మట్టిపాత్ర నిర్మలత్వానికి, పవిత్రతకు సూచకమని చెప్పుకోవచ్చు. ఒక కుమ్మరి భక్తుడు నిర్మల మనస్కుడై మట్టిపూలను సమర్పిస్తే భగవంతుడు వాటినే స్వీకరించాడు కానీ అహంకార చిత్తంతో బంగారు పుష్పాలు సమర్పించిన భక్తుని అనుగ్రహించలేదు. ఈ దృష్టితో అన్నమయ్య కుమ్మరి దాసుల భక్తి తత్పరతను వర్ణించి వీళ్ళ జీవనాధార వృత్తిలోని అంశాల్ని ఆధారంగా తీసుకొని భగవద్విషయాల్ని వ్యక్తం చేశాడు. దీనివల్ల తన కాలంలో కుమ్మరి వృత్తికి ఎంతటి ప్రాధాన్యత వుండేదో తెలుస్తుంది.

"ఇన్నైన పాపంబు లెన్నవలసినఁ బ్రాణి
పమ్మతంబునఁ జేయఁజాలఁగాకేమి
కుమ్మరి నొక యేడు గుడియ కొకనాఁడౌను
వమ్మితలఁచిన విష్ణునామంబు చేత"

కుమ్మరి ఎన్నో రోజులు శ్రమించి మట్టి పాత్రల్ని తయారుచేసినా వాటిని గుదియతో ఒక్కరోజులో పగలగొట్టవచ్చు. అలాగే జీవుడు ఏండ్లకొద్దీ ఎన్నిపాపాలు చేసినా విష్ణునామ స్మరణచే అన్నీ క్షణ కాలంలో పరిహారమౌతాయని ఈ కీర్తనలోని సారాంశం.

"కుమ్మరవాఁడు లేక కుండ వాఁబుట్టీనా
నెమ్మి నీవు పుట్టించక నేనే పుట్టితినా"

అనే కీర్తనలో కుమ్మరివాడు మట్టిపాత్రలను సృష్టించినట్లు భగవంతుడు జీవుల్ని సృష్టిస్తాడని భగవంతునికి, కుమ్మరికి సమన్వయం చేయడం కన్పిస్తుంది.

సోదివృత్తి

సోది అనేమాట శోధన శబ్దభవం కావచ్చు. శోధనమంటే అన్వేషించి సత్యాన్ని తెలుసు

పోవడం. సోది చెప్పేవారు అంతరంగిక మైన రహస్యాల్ని తమ అనుభవం చేత గాని, దైవకృప వల్లగాని గుర్తించి ఇత రులకు చెప్తుతారు.

"ఎదుకచెప్పే పేయిప్పుయెల్లా నెరుంగుదు
మెరుగైన సొమ్మరిచ్చి మెచ్చవయ్యనన్ను"

ఈ కీర్తనలో సోది చెప్పించు కొనేవాడు శ్రీ వేంకటేశ్వరుడు. వేంకటేశ్వరుని వల చింది పద్మావతి. శ్రీ వేంకటేశ్వరుని దివ్య మంగళాకారాన్ని వర్ణించడం ఈ కీర్తనలోని బాహ్యార్థం. పూతనసంహారం, కాళీయ మర్దనం మొదలైన అవతార విశేషాల్ని కీర్తించడం అంతరంగిక విషయం.

చల్ల అమ్మకం

అన్నమయ్య కీర్తనల్లో ఈ చల్ల అమ్మ కపు పాటలు చాలా ఉన్నాయి.

" పిల్లగ్రోవి పట్టమంటా పెరరేచీని మా
గొల్లవారి పిల్లంగ్రోవి కోరోచల్ల"

ఈ కీర్తనలో చల్ల అమ్మకపు వృత్తిచేసి జీవించే ఒక గొల్లపడుచు వీధులవెంట పాట పాడుతూ చల్ల అమ్మడం కన్పిస్తుంది.

చేతివృత్తులు

లౌకిక, అధ్యాత్మిక విషయాలతో సమ న్వయించి చెప్పబడిన చేతివృత్తుల అంశా లతో కూడిన పాటలుకూడ అన్నమయ్య రచనలలో కన్పిస్తాయి.

లలన జవ్వనాలు లక్కపూసకపురులు
శ్రీకాంతునిపై జేయని భక్తులు
చెంబుమీఁది కనకపుఁబూత

పై కీర్తనల్లో లక్కపూస కపురులు, కన కపుపూత మొదలైన చేతివృత్తుల ప్రస క్తులు ఉన్నాయి. దీనివల్ల తన కాలంలో అన్ని వృత్తులతోపాటు పూతపనులు, పూసల అల్లికలు మొదలైనవికూడా ఉండే వని తెలుస్తుంది.

వర్తకం

వర్తకం సముద్రవర్తకమనీ, భూమి మీద వర్తకమని రెండు రకాలు ఉంటాయి.

వ్యాపారం కాలానుగుణంగా సాగుతుం టుంది. సముద్ర వ్యాపారంలో రేవుల్లో సరుకులు దించుకొంటూ, వస్తువుల ధరలు గమనించుకొంటూ వ్యాపారం సాగించాలి. ఈ విషయాల్ని ఆధారంగా తీసుకొని అన్నమయ్య—

"శాంతం మానవనేటి కరవట్నాలకు దిగె
మంతనాన జీవుడనే మంచి మరకాడు"

అనే కీర్తనలో వర్ణించాడు. సంసార సాగ రంలో దేహమనే ఓడపై పాపపుణ్యాలనే సరుకుల్ని నింపుకొని జీవుడనే మరకాడు గమ్యాన్ని చేరడాన్ని గూర్చి, నిట్టూర్పులనే తుఫాను గాలులు వీస్తున్నప్పుడు కోరికలనే చావలెత్తి భగవన్నామంతో బరువుగా చేసు కొని ఓడను జాగ్రత్తగా నడపడం మొద లైన అంశాల్ని పారమార్థిక జీవితానికి పోల్చాడు.

ఓడ వ్యాపారస్థుడు ధనాన్ని దాచు కొన్నట్లు జీవిని భగవంతుడు దాచుకోవా లని –

''వోడబేరమాడేవాఁడు వోకదరి చేరిచి
కూడిన యర్థముగాచుకొనినట — అంటాడు

వడ్డీవ్యాపారాన్ని ఆధారంగా తీసుకొని—

"కూడఁగానే ఆసలెక్కి కోరిన నీ రతులను
వాడికెఁగూడి వచ్చిన వడ్డీవలెను

అని నాయకుని శృంగారరతుల్ని వర్ణిం చాడు. ఇనుమడించిన వలపు వడ్డీలాగా అధికంగా లభించేదని –

"కలసి నీ విద్దరినిఁగఁగిలించు కొనవయ్య
వలపు లినుమడించి వడ్డీవచ్చెనీకును

అని పోల్చాడు. ఇలా వ్యాపారానికి సంబం ధించిన పాటలు అన్నమయ్య రచనల్లో అనేకం కన్పిస్తాయి.

వైద్యవృత్తి

శారీరక బాధల్ని ఆ బాధల నివారణను గూర్చి తెలియజేసేది వైద్యవృత్తి. రోగాల్ని నివారించడానికి ఔషధాలు, అను పానాలు, ఉపశాంతికర పదార్థాలు ఆయు ర్వేదంలో చెప్పబడినాయి. ఆయుర్వేదంలో భస్మాలు, లేహ్యాలు, చూర్ణాలు, రసాయ నాలు, కషాయాలనేవి రోగనివారణ మందులు. మందు పుచ్చుకొన్న తర్వాత దానివల్ల నయం కన్పించడం, రోగదోషాలు పోవడం, భయాదులు పోవడం జరుగు తుంది. ఈ వైద్యశాస్త్ర విషయాల్ని అన్వ యింప జేస్తూ అన్నమయ్య ఈ క్రింది కీర్తన వర్ణించాడు.

" శ్రీహరిపాద తీర్థమే చెడనిమందు
మోహపాశాల గోసిమోక్షమిచ్చేమందు"

శ్రీహరి పాదతీర్థమనే మందు భస్మాల వలె కారమైంది కాదని చల్లనిదని, చూర్ణాల వలె నూరని, కాచని నున్ననిమందని కషా యాల్లోలాగా వేరు వెల్లంకులు కలపనిదని మందుల లక్షణాల్ని ఆధారంగా తీసుకొని శ్రీహరి పాదతీర్థమనేమందు సమస్త బాధల్ని నివారిస్తుందని వర్ణించాడు.

"కొనరో కొనరో మీరు కూరిమిమందు
వునికి మనికి కెల్లా నొక్కటేమందు"

అనే కీర్తనలో కూడ వైద్యవృత్తి ఆధా రంతో భగవన్మహిమను కీర్తించడం కన్పి స్తుంది. ధ్రువుడు, ప్రహ్లాదుడు, నారదుడు మొదలైన భక్తాగ్రేసరులందరు కొన్నటు వంటి ఉత్కృష్టమైన మందునే కొనండి అని పామర ప్రజలకు ఉద్బోధించాడు. భౌతికమైన మందులు మనిషికి శారీరక రోగాల్ని నయం చేయవచ్చుకాని భగవ ద్భక్తి అనే మందు జననమరణాలనే రోగాల్ని నశింపజేసి శాశ్వత సౌఖ్యాన్ని ప్రసాదిస్తుందని ఈ కీర్తనలోని అంతరార్థం ఇలాంటి కీర్తనలు అన్నమయ్యరచనలలో చాలా కన్పిస్తాయి.

ఇలా పరిశీలించినట్లతే భక్తునికి కుల భేదాలుగాని, వృత్తిభేదాలుగాని లేవని చెప్పడం అన్నమయ్య ఉద్దేశ్యమని తోస్తుంది. అంతేగాక కవికి అవసరమైన లోకజ్ఞత అన్నమయ్య రచనలలో పుష్క లంగా ఉందని తెలుస్తుంది. సమాజానికి వివిధ వృత్తులవాళ్ళు మూలస్తంభా లని నిరూపించడం వ్యక్తమవుతుంది. అన్నమయ్యలోని ఈ వృత్తులవాళ్ళ విశే షాంశాలన్నీ తర్వాత వచ్చిన వాగ్గేయకారు లందరికీ మార్గదర్శకాలైనాయని చెప్ప వచ్చు.

— కుమారి పొన్నా లీలావతి

(15 వ పేజీ తరువాయి)

ప్రేమ, శాంతి, విశ్వమానవ సౌభ్రాతృత్వము, నిత్యపరిణామశీలములు నిసర్గ గుణములగుటచేతను "అహింసో పరమో ధర్మః" అను సూక్తి ప్రధానముగా కలిగిన బౌద్ధమునకు ఆశ్రయమిచ్చి, ఆదరించి అవలంబించి యుందురు.

బౌద్ధము — శిల్పకళ

బౌద్ధమత ప్రవక్తల ప్రబోధముకన్న ఆ మత ప్రచారమునకు ఆలంబనమై శిల్పకళ మిన్నగ ప్రజల నాకర్షించినది. భాషకన్న భావముమిన్న యనునది శిల్పముల విషయమున యధార్థముగ కన్పట్టును. ఈ శిల్పములు సజీవములు. ఇవి ప్రాణులుగాని ప్రాణులు, జీవులుగాని జీవులు, చిరాయువులు, అనిర్వచనీయ ఆనంద ప్రదాయకములు. శాంతి, దాంతి, అహింస, ప్రేమాదులు ఈ శిల్పములందు గోచరించును. ఇట్టి శిల్పశైలి అమరావతి శైలి యగుట ఆంధ్రులకు గర్వకారణము. శిల్పకళను సాధనముగ జేసికొని బౌద్ధులు తమ మత ప్రచారము గావించిరి. **లలిత కళలను సాధనములుగ జేసికొని తమ తమ అభీష్టములను సిద్ధింప జేసికొనుట ప్రాచీన కాలము నుండి కద్దు. పాల్కురికి సోమనాథుడు** కవిత్వమును సాధనముగ జేసికొని వీరశైవ మతమును ప్రచారము గావించెను. **కూచి**పూడివారు క్రీ. శ. 1506 లో సంబెట గురవరాజు దుష్కృత్యములను **వీరనరసింహ**రాయల సమక్షమున కేళికగ ప్రదర్శించి ప్రయోజనమును సాధించుట **పూర్వోక్త**ములు.

ఈ విధముగ బౌద్ధశిల్పములకు **తావై** చరిత్రకారులకు ఆధారముల నొసంగుచు సుప్రసిద్ధమైన చరిత్రను సృష్టించుకొనిన శిల్పకళాక్షేత్రము ఘంటసాల.

శ్రీకాకుళము :

పూర్వము నిశంభుడనే లోకకంటకుని పీడనుండి ఆంధ్రప్రాంతమునకు విముక్తి నొసంగిన ఒకానొక శాతవాహన ఆంధ్ర రాజునే అనంతరకాలమున దైవముగా భావించి కొలుచుచుండిరని ఒక గాథ కలదు. ఆ రాజు ఆంధ్ర నాయకస్వామి అనే తెలుగు వల్లభుడని, తెలుగురాయుడని, ఆంధ్రవిష్ణువని వ్యవహరింతురు. ఆంధ్రులకు రాజధానియయి ఆంధ్రమహావిష్ణువనబడు శ్రీకాకుళేశ్వర స్వామికి నివాసమైనది శ్రీకాకుళము. ఈ దేవాలయము దేవదాసీల ఆరాధనా నృత్యములకు రంగస్థలమైనది. స్వామి తిరునాళ్ల సమయముననేకాక ప్రతినిత్యము దేవదాసీ సమూహము 'నృత్యం దర్శయామి' యని తమ నృత్యముతో స్వామిని యారాధించిరని చరిత్రవలన తెలియుచున్నది. నేటికిని యిట దేవదాసీలు కలరు. సశాస్త్రీయ దేవదాసీ నృత్య సంప్రదాయమునకు పీఠమైనది శ్రీకాకుళము. కృష్ణవేణీ ప్రవాహతరంగముల వలని పావిత్ర్యము కలిగి అష్టోత్తర తిరుపతులలోను మహిమాన్వితమైన మహాపుణ్యక్షేత్రము శ్రీకాకుళము.

ఒకనాటి యాంధ్రుల రాజధానియయిన శ్రీకాకుళము నేడొక క్షుద్రగ్రామముగ మిగిలియున్నది. కాని శ్రీకాకుళేశ్వరస్వామి ఆలయము శతాబ్దముల తరబడియున్నను చెక్కుచెదరలేదు. నాటి రాజుల శిల్పకళాభిరుచికి; శిల్పుల నైపుణ్యమునకు ఉదాహరణముగ నిలిచియున్నదీ దేవాలయము. ఈ స్వామికి కోదండరామన్న దేశాయిగారు సుమారేడెనిమిది వందల ఎకరముల సుక్షేత్రమైన మాగాణి నిచ్చిరి. దీనికి చల్లపల్లి జమిందారులు ధర్మకర్తలు. ఈ పుణ్యక్షేత్రమున ముక్కోటి వైశాఖ పూర్ణిమ మహోత్సవములు నయనానంద దాయకములు. పుణ్యప్రదములు. ఈ తిరునాళ్లే శ్రీనాథ కవిసార్వభౌమునిచే వర్ణింపబడినవి. ఈ తిరునాళ్లలో స్థానిక దేవదాసీనుల నృత్యప్రదర్శనములే కాక కూచిపూడి భాగవతుల ప్రదర్శనములను వార్షికములుగ భక్తులకొఱకేర్పాటు చేయుదురు.

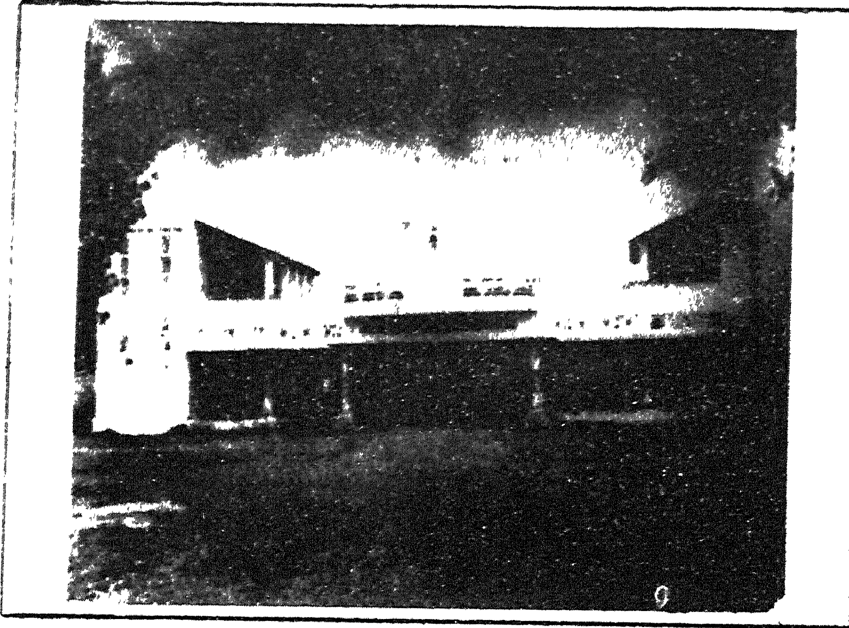

కూచిపూడి శ్రీ సిద్ధేంద్రయోగి ఆరాధ్యదైవం రాజగోపాలస్వామి

కొందరి శ్రీకాకుళము శ్రీకృష్ణదేవరాయలకు రాజధానియయినదని అందురు. ఏది ఏమైన శ్రీకాకుళము ఆంధ్రదేశములోని ఒక ప్రముఖ ప్రాచీన దేవదాసీ నృత్య సంప్రదాయమునకు ప్రతిభా సంపన్నులైన కవివరేణ్యులకు నివాసమై చరిత్ర ప్రసిద్ధమైనది.

గడ్డిపాడు : (హనుమంతరాయపురము)

సంగీత నృత్య నాటక యక్షగానములకు కూచిపూడి ఎట్లు ప్రసిద్ధి నొందినదో అటులే పగటివేషములకు (బహురూపక కళకు) ప్రసిద్ధమైనది గడ్డిపాడు. ఈ ఊరు కూచిపూడికి పశ్చిమదిశగ నాలుగు క్రోసుల దూరముననున్నది. ఇందలి బ్రాహ్మణులందరు వేదాధ్యయన పరులు. ఈ గ్రామమునందు కణుపూరివారు; కవులవారు; కూచివారు; పల్లావఝులవారు; బాపట్లవారు; బెల్లంకొండవారు; శ్రీకారంవారు; యిత్యాది వంశస్థులుండెడివారు. బ్రాహ్మభాగవతులు నివసించు గ్రామమగుటచే గడ్డిపాడు అగ్రహారమైనది. ప్రస్తుతము పైనపేర్కొనబడిన వంశములలో ఒకరు ఇద్దరు వినా మిగిలినవారెవ్వరు ఇందులేరు. వీరు కూడ ప్రస్తుత

శ్రీ సిద్ధేంద్ర నాట్య కళాక్షేత్రము — కూచిపూడి.

మీ ప్రదర్శన లిచ్చుటలేదు. గడ్డిపాడున పగటివేషములు నేతిబీరకాయ చందమున నున్నవి. ఈ గ్రామీణులా గ్రామనామమునే హనుమంతరాయపురముగ మార్పు జేసి కొనిరి.

ఈ గడ్డిపాడు పగటివేషధారులకు గురువు వల్లావఝుల వేంకటరామయ్య. వీరు మైసూరు ప్రాంతము నుండి వచ్చి గుంటూరు మండలములోని రేపల్లెలో స్థిర నివాస మేర్పరచుకొని గడ్డిపాడు బ్రాహ్మణులకు పగటివేషములు (బహురూపక కళ) ను నేర్పి ఖ్యాతిగాంచిరని కొందరు చెప్పుదురు. కాని గడ్డిపాడు భాగవతులీ బహురూపక కళను రూపక కళయందు నాట్యకళయందు నిష్ణాతులు కళావేత్తలు అయిన కూచిపూడి భాగవతుల నుండి అభ్యసించిరని కొందరందురు. ఏదిఏమైన గడ్డిపాడొక బహు రూపక కళాక్షేత్రమగుట నిర్వివాదాంశము.

కూచిపూడిలో నాట్య నాటక యక్షగాన విద్యలలో ప్రావీణ్యము లేనివారు సామాన్యమైన ప్రజ్ఞ కలవారగుటచే వారీ బహు రూపక కళను చేపట్టిరి. కూచిపూడి భాగవతులకేనాడీ భరత విద్య అబ్బినదో ఆనాటి నుండి పగటి వేషములును ప్రచారములోనికి వచ్చినవి. కూచిపూడివారు ప్రదర్శించు బైరాగి వేషకథ; బుడబుడక్కలవేషకథ; శక్తివేషకథ; యిత్యాది కథలనే గడ్డిపాడు వారు ప్రదర్శించెడివారు. ప్రస్తుతము గడ్డిపాడునందు పగటివేషముల మేళములులేవు. కాని కూచిపూడియందీకళ నేటికిని సజీవమై ప్రచారమగుచు ప్రజలకు విజ్ఞాన వినోదముల నందించుచున్నది.

ఈ విధముగ కూచిపూడికి పరిసర కళాక్షేత్రములైన మొవ్వ, ఘంటసాల, శ్రీకాకుళము, గడ్డిపాడు అన్నియు సుమారొక వదిమైళ్ళ పరిధిలో కేంద్రీకృతమై దివిసీమను దివ్యసీమగ చేయుచున్నవి. ఇట్టి మహాభాగ్యమొక దివిసీమకే దక్కినదనుట నతిశయోక్తిగాదు. ఈ కళాక్షేత్రములన్నింటికి కూచిపూడి కళాకేంద్ర స్థానమై రాజధానివలె విరాజిల్లుచున్నది. పైన పేర్కొన బడిన కూచిపూడి పరిసర కళాక్షేత్రములలో ఒక్క కూచిపూడిలో వినా లబ్ధప్రతిష్ఠులు అల్పముగ కన్పట్టుదురు. కూచిపూడి కళాకారులు శతాబ్దములు అవిచ్ఛిన్నముగ నాకళననుష్ఠించుచు మండలాంతరములకు, రాష్ట్రేతరములకు దేశాంతరములకు, ఖండాంతరముల వరకు గొనిపోయి అట ప్రతిష్ఠించి కూచిపూడి నాట్యకళా భారతిని ఆవిష్కరించి ప్రచారము గావించుచుండిరి. దక్షిణాదిలోని మేలట్టూరు నాట్య సంప్రదాయము కూచిపూడి నాట్య సంప్రదాయపు వారసత్వము కలిగినట్టిదే. కూచిపూడి కళాకారులలో కొందరు ప్రచారార్థమరిగి యట స్థిరపడిరి. కర్నూలు మండలములోని బనగానపల్లి నవాబు కోరికపై కొందరు అక్కడ స్థిరపడిరి. అచ్యుతప్ప నాయకుని ఆస్థానమున స్థానము సంపాయించి అక్కడ కొందరు స్థిరపడిరి. కూచిపూడి పరిసర కళాక్షేత్రములకేకాక ఆంధ్రుల సంస్కృతికి ఆంధ్రుల జాతీయ నాట్యకళకు కేంద్రస్థానమై తన కళాసురభిళములనుఖండాంతరములకు గొనిపోవుచున్నదనుటకు సాక్ష్యం కొద్దిమాసముల క్రిందటి డా. శ్రీ వెంపటి చిన్నసత్యంగారి అమెరికా దిగ్విజయ కళా జైత్రయాత్ర. అంతేకాదు. ప్రపంచములోని చాల ఖండములందు కూచిపూడినాట్య అకాడమీలు స్థాపించబడి శిక్షణతో ప్రదర్శనలతో ప్రచారము జరుగు చుండుట అవశ్యము ప్రశస్త్యమైన విషయము.

కూచిపూడి నర్తకి శ్రీమతి వి. బాల

(11 వ పేజీ తరువాయి)

డెంత వెదకిన దొరకదే
అది కంతు దివము జయంతుదే ॥ ఇంత ॥

కేశవ: కాంతలారా తొల్లి కొల్లాపి
క్రమ్మరం గనుగొంటినే నే
యింతికై తపముంటి నేడు
ఫలించె మిన్నుల నంటితిన్. ॥ కాంత ॥

కథక: అనుచు వెనుదీయక మేరమీరి దగ్గరికివచ్చు వారసి, బాలికామణు లాతని బొక్కపెట్టిన కిలకిలనవ్వుచు రాలి రుచ్చుటయు అశ్వరాజమ్ము మదనినంతట శ్రీనివాసుండును క్షతగాత్రుండై తూలిపడుచు వేతిఛల్లమ్ము నూడికొనుచు, అల్లినల్లన పర్వతాగ్రమ్ముచేరి మస్తక వ్యథాకలితుండై అన్నపానమ్ములుడిగియున్నంత-

సూత్ర: అవును, కుడిచికూర్చొక తనకెందుకు చెప్పు రాచబిడ్డతో సరసాలు?

కథక: అపుడు వకుళమాలిక చేరనరిగి.

(కమాన్ – జంపె)

వకుళ: ఏలరా యన్న నీ కిట్టి పాటు ఘటిల్లె
కూళలెవ్వరు నిన్ను రాలరువ్విరిరా ॥ ఏలరా ॥
పువువంటి నీమేను పుండ్లుగా గారింప
నెవరికి చేయాడె నేమిసేతునురా ॥ ఏలరా ॥
గతిమాలి ఇటుల నొక్కరి జోలికింబోక
బ్రతుకగా దైవ మోర్వకపోయెగా కొడుక ॥ ఏలరా ॥
విందుగా నా కనుల ముందు తిరిగే కూన
ఎందు కేగితి వేట కీపాటు కొరకేన? ॥ ఏలరా ॥

కథక: అని శ్రీనివాసుని యొడలెల్ల నిమిరి, సేదదీర్చి నివ్వరి యన్నము పాలలోమెదిపి తినిపింపబోవ, అతండు తినక శూన్యవిలోకనంబుల దిలకించుచు, నిట్టూర్చుచుండ, ఆ యవ్వ పెక్కుభంగుల నూరార్చుచు నేమనుచున్నది -

వకుళ: నాయన్నవుగా! నీ మనసు విప్పి చెప్పగదోయి కన్నయ్యా! ఇంత నివ్వెరపాటు నీకేలనయ్యా? కానలో బీతుగొంటివో, భూతం సోకిందో, కూడు నీళ్ళు మాని ఈ నిర్భాగ్యురాలిని హింసింపకోయీ! నీ మనసులో ఏమైనా తలచితివో! ఎవరినైన వలచితివో, ఏమరుపాటుమాని, ఇదిగో నా చెవిలో చెప్పరన్నా, నా కన్నవుగా -

కథక: అనుచు బుజ్జగింప ఎట్టకేల కాతండు నడచిన వృత్తాంత మెల్ల వినిపించి ఏమనుచున్నాడు -

కేశవ: ఆ పద్మావతిని పెట్టబట్టనిదే నేను బ్రదుకనవ్వా! దానినెట్లు కూరుస్తావో నీదే భారం.

(సైంధవి – చాపు)

ఏమని చెప్పుదునే
ఆ భామ చక్కదనమేమని చెప్పుదునే
వామలోచన సుధామయ వీక్షలు
కామకోటి జనకము లతిలోకము లేమనిచెప్పుదునే ॥ఏ॥

సుదతి లేనగవు సొలపున విరజా
జడి వెలికమ్ములు కదలు పదిపదులు- ॥ ఏమని ॥

వకుళ: అయ్యో, కన్నయ్యా! ఎంతకోరిక కోరితివోయీ! రాచకూతురుపై బాళి నీకేల పుట్టిందిరా తండ్రీ! ఇల్లా? వాకిలా? నిరుపేదలం, మనమేడ? ఆ తల్లి ఏడ? ఆ తల్లినెట్లు తెత్తును? ఏమిసేతును?

కేశవ: అవ్వా, ఎందుకధైర్యపడతావు, నీకో రహస్యం చెప్పేను వినుకో.

ఆ తరలాక్షి కంటపడినప్పుడె అంబుధి దాటినట్లు, దు
ర్జాతుల దైత్యులం దునిమి సాధ్విని నేగయికొన్న
యట్లు, క
న్యాతిలకమ్ము నగ్నిశిఖలందు పరీక్షయొనర్చినట్లు, నా
కై తపియించి కన్నెయిటు లాయితమైనటులాయె
నెమ్మదిన్

సూత్ర: ఏమయ్యోయ్! మీ శ్రీనివాసమూర్తికి బొత్తిగా మతిపోయినట్లుందే? సముద్రం దాటడమేమిటి, కన్యను అగ్నిపరీక్ష చేయడమేమిటి? ఆ కన్య తనకోసం పుట్టడమేమిటి?

కథక: అవునవును. మీ రాక్షేపిస్తారనుకుంటూనేవున్నా నేను. ఆ తల్లి లక్ష్మీఅమ్మవారే అనుకున్నాగాని యీ దేవరహస్యం నాకుమాత్రం ఏం తెలుసు? ఆనాడు రావణాసురుడు సీతమ్మవారి నెత్తుకపోవడానికి వచ్చినపుడు, అగ్నిదేవుడు సీతమ్మవారిని తనలో దాచుకొని, వేదవతి అనే కన్యను రావణున కప్పగించాడు. రావణుడు సీతమ్మనే ఎత్తుకపోయా ననుకున్నాడు. శ్రీరాముల వారు రావణసంహారంచేసి విడిపించిందా వేదవతినే. ఆ కన్యనే అగ్నిపరీక్ష చేయబోతే అపుడు సీతాదేవివచ్చి యథార్థం మనవిచేసి, వేదవతిని భార్యగా గ్రహించ

వరించిందని వేడుకొంది. శ్రీరామచంద్రులవారన్నారు కదా! నేను ఏకపత్నీవ్రతుడ్ని. ఈ జన్మలో ఆమెను గ్రహించలేను. నేను వేంకటాద్రిపై వెలసి యామెను చెట్టబట్టుతామన్నారు. ఆవిడే యీ పద్మావతి. ఇదండీ కథ.

సూత్ర: ఏమో అనుకొన్నాను - నువ్వు గట్టివాడవే సుమా. ఎక్కడికక్కడి కేదో ముడిపెట్టుతూనే ఉన్నావు. సరే కానీ -

కథక: శ్రీనివాసు డీరహస్య మెరిగించినంత వకుళమాలిక వైష్ణవదాసి వేషమూని, నారాయణవనమ్మున కరిగె, నంత శ్రీనివాసుండు శిరసున గద్దెబుట్టతో, కరమున టింగుబుర్రతో, చంకను బుడుతనుదాల్చి, ఎరుకయై బయలుదేరెనట -

సూత్ర: మహానుభావుడాయన ఒకటికాదు. పదివేషాలు వేస్తాడు.

కథక: అచట నారాయణవనమ్మున పద్మావతీకన్య ఆరామమ్మున శ్రీనివాసుని కాంచి వచ్చినది మొదలుగా, విరాళిగొని కన్యాంతః పురమ్మున పూలసెజ్జ బొరలుచు తనలో దానేమని విలపించుచున్నది.

పద్మావతి :

పూవులతోట కేమిటికి బోయితి, పోయినదాన నచ్చటం
దీవయుయేల లెక్కి సుదతీమణులం గవగూడి
యూగితిన్,
పూవులతూపు వేల్పువలెబోయు యతండటకేల రావలెన్,
తీవరకత్తెనై అతని తేజిని రాల్గొని ఏల రువ్వితిన్ !

(కేదారగౌళ - మిశ్రగతి)

అయలరు విలుకాడొ అతని చెలికాడొ
బోయవలె వచ్చి కొనిపోయెనే నామనసు ॥అయలరు॥
మాయగా, నునులజ్జపాయగా, వెడకినుక
పూని పూవులరువ్వువాని రువ్వితి రాల ॥అయలరు॥
వట్టుకొనగాబోయి వట్టుపడినట్లాయె
అయ్యయో ఈగుట్టు అన్యులెరిగిన రట్టు ॥అయలరు॥
అకట రాచకొలమ్ము ఆమీద కన్యాత్వ
మెకసక్కెములకు పాలౌనేమొ నాబ్రతుకు ॥అయలరు॥

కథక: అనుచు కన్నీరుమున్నీరుగా, అన్నపానములుడిగి, కన్నవారిమోము గననొల్లక, నెచ్చెలులకు మారు పలుకక, తనలో దానులుకుచున్న కన్నియంగాంచి, నమ్మిన నెచ్చెలులు తమలో దా మెచ్చరించుకొని దరియజేరి ఏమనుచున్నారు -

చెలికత్తెలు :

1) అమ్మ చెల్లా! ఇవి భూతచేష్టలేనే
2) కానే, ఈసోకు పూలతోట లోదేనే
3) తాళవే, ఇది మృగఘాతం వలె ఉంది.
4) దీనికి శాంతి కంతు పూజలేనే -

కథక: అని మేలమాడు నెచ్చెలుల పద్మావతీ కన్య కసరికొట్టుచు కీల్గంటున దురిమిన పూలచెండ్ల విసిరికొట్టుచుండ చెలులు -

చెలికత్తె బృందం :

(జంఝూటి - త్రిశ్రగతి)

ఉన్నమాటయన్న ఇంత ఉలుకిదేలనే
కన్నెవయసు వలపు దాచుకొన్నదాగునే ॥ఉన్న॥

పాలవంటి కులము జున్నుబాల ప్రాయమూ
ఏల మనసు నమ్ముకొంటి వేమపాయమూ ॥ఉన్న॥

ఇంత వలపు ఇంతసిగ్గు నెందు జూడమూ
సుంత అతనిపే రిచెవి చెంత నూదుమూ ॥ఉన్న॥

కథక: అనుచు పలుగతుల మేలమాడుచుండ నంతకంత కగ్గలంబైన విరాళిం దాళజాలక పద్మావతి అలుకమాని వలవంతలపాలై - నిలుపోపలేక -

పద్మావతి :

(నాటకురంజి - మిశ్రచాపు)

తాళనే, మేలము లేలనే
ఓ చెలులారా చాలనే తాళజాలనే
తాళనే ఈ మందెమేలము చాలునే, పువుదోట కాతం
డేలవచ్చెనె, నా మనోధన మేల ముచ్చిలిపోయె
నయయో ॥తాళనే॥

ఏమి తలచిన వాని తలపే ఏమిచూచిన వానిరూపే
రామలారా ! ఇందరుండియు కామితము నీడేర్పరిది నా
నోము ఫలమొ మరేమి పాపమొ ॥తాళనే॥

సూత్ర: పాపం! పట్టి కసుగాయ, ఈ కన్నెవలపు ఎట్లా కడ తేరుతుందయ్యా మూర్తీ.

కథక: మీరుకూడా బెంగపెట్టుకోకండి మరి. స్వామి బయలు దేరారు కారూ! ఎరుకత వెషంతో - అదుగో -

(సశేషము)

అన్నమయ్య కవితలు - జానపద రీతులు

— ఆచార్య బి. రామరాజు

[గతసంచిక తరువాయి]

అన్నమయ్య కాలమున జంపెలు కేవలము పాటలుగనే యుండెననుటకు ఆయన పాడిన ఖండగతి సంకీర్తనములే సాక్ష్యములు. మరియును 'నిత్యాయ విబుధ సంస్తుత్యాయ, నిత్యాధిపత్యాయ, మునిగణ ప్రత్యయాయ' వంటి కీసపద్యపు పాటలీ విషయమును చక్కగా నిరూపించును. అన్నమయ్య గారి రచనములందు ఖండగతిలో దేశజముల వాడుకలోనున్న వరుసలు చాల కలవు.

'కాయము మోచితి గడన గడించితి
చేయార పుణ్యము చేసితినా'

యనునది చెంచిత పాట వరుసలో నున్నది.

ముఖారి

చూపులోపలి చూపు చూడకుర వోరీ నీ
పైపూత వలపులకు చాలైతిమోరి॥

యనుపాట

'ఈ యింటి గౌరమ్మ ఎవరాడు బిడ్డా
పాగొండ పత్తిగొండ దొరలాడు బిడ్డ'

యను విసురురాతి పాట వరుసలో నున్నది.

భూపాళం

'ఏమి చిత్రంబేమి మహిమలు యేమి నీ మాయా
వినోదము
వామనాచ్యుత నిన్ను దెలియగ వసుధలో
మా తరములా

యను సంకీర్తనమందలి పల్లవి

'మొనలు మీదుగ తలలు క్రిందుగ మొలచి'
యున్నది వృక్షమూ
మోదమలరగ మింటి మీదను మదగజము
విహరించెరా'

యను కాలజ్ఞానతత్త్వమువలె నున్నది. ఈ సంకీర్తన మందలి

'సకలలోకనివాస నాయకశౌరి మురహరి
నరహరి
ప్రకటమాయెను నీ గుణంబులు పొలముచ్చ
వటంచును'

వంటి చరణములు మాత్రము స్త్రీలు పాడుకొను

'వేడ్క వెలసిన మీ ప్రభావము విష్ణులోకము
నందునా
పల్లవించిన యింద్రలోకము బ్రహ్మలోకము
నందునా'

యని సాగిపోవు శ్రీశైల భ్రమరాంబికాష్టకము ధోరణిలో నున్నవి.

ఖండగతి పాటల వలెనే అన్నమయ్య రచనములందు చతురశ్రగతి పాటలుకూడ అనేకములున్నవి. వీనిలో చాల వరకు

'కన్నులు దెరవక కమలబాంధవుడు
వెన్నెల రేణువు వెలయదిదే'

వంటి ఏకతాళి వరుసలే యక్షగానములందు ఏకతాళి గ్రంథ మర్యాదను పొందినది. ఐనను లోకమున వాడుకలోనున్న ఏకతాళి వరుసలోని యావృత్తములందన్నియు నక్షరము లుండవు.

'తొలకెడి జలముల తోడికన్నుగవ
తలచినడెందము తలకీని'

యని రెండవ పాదములో దీర్ఘము (రాగము) తీయుటకు అనుకూలముగా అక్షరము జారిపోయినది. పండితుల కీర్తనలు నిబంధపు నిండును సాధించుటకై నిండుగా నక్షరములు నింపుకొనును. తొలిదినములందీ లక్షణమధికముగా కానుపించును, యక్షగానములందలి అర్థచంద్రికలు, త్రిపుటలు ఏకతాళములు, అక్షరములతో పిటపిటలాడుటయే దీనికి నిదర్శన మనుకొందును. అన్నమయ్య ప్రథమ సంకీర్తనాచార్యుడు మరియు పదకవితాపితామహుడు. ఆయన మనుమడు చెప్పినట్లు 'సంకీర్తన పరిశుద్ధిన్ .... చేయబూనినవాడు. ఈ పరిశుద్ధి స్వామివారి కంకితమగుటతో సగమును, పూర్తియైన నిబంధ పదమును మలచుటలో కడమ సగమును సాధింపబడినదని నమ్మెదను. పదఛందోరీతి నతిక్రమించిన పొట్టిపాదములు దేశి లేదా జానపద ప్రభావమేయని యనుమానించి వెదకి వెదకి వానినే యిట జానపద దేశి వరుసలుగా పేర్కొనుచున్నాము.

పాల్కురికి సోమనాథుడు పేర్కొన్న చాగుభళా పాటలకు ఉదాహరణముగా అన్నమయ్యగారు.

పాడి

చక్కని తల్లికి చాంగుభళా తన
చక్కెరమోవికి చాంగుభళా

యనెడు పల్లవముతో పాట రచించినారు.

శ్రీపాదరాజులనుండి 'తందానమ్మయ్యకుర్' అను మాటలలోని తందానలనుగూర్చి గొప్పచెప్పుచున్నావే పూజలను చూచి పదములైనట్లు కనుడును. తెలుగుదేశమందంతటను నేడు వినబడు తందాన పదములేందుకు సాక్ష్యములు. కానిపైన పేర్కొన్నవి తందానలాట. 'వాడు తాని తందానలాడు తున్నాడు' అను మాట దీనివలననే పుట్టినదను కొందురు. తందాన పదములు భక్తివేదాంతములకేకాక శృంగారమునకు జాతులకును అంకితమైనవి కలవు. ఇట్టి జాతుపదములను తెల్ల పదములందురు కూడ.

తాకెల్లే కెల్లేల తక్కతాకెల్లే కెల్లేల ॥ తా ॥
కెల్లెలమ్మా పేరు లేతమామిడి పూత
పూసియు కాతగాసేనయా ॥ తా ॥

ఈ తెల్లతందానపాట వరుసలో అన్నమయ్య వేదాంత పరమైన తందాన పాటను రచించినారు.

బౌళి

తందనాన ఆహి తందనాన పురె
తందనాన భళా తందనాన ॥
బ్రహ్మ మొకటె పరబ్రహ్మ మొకటె పర
బ్రహ్మ మొకటె పరబ్రహ్మ మొకటె

జానపదుల భక్తిగేయములలో మేలుకొలుపులు ముఖ్య మైనవి. స్త్రీలు పురుషులు తమతమ యిష్టదైవతముల పేరుతో ప్రాతఃకాలమున మేలుకొలుపులు పాడుచు పరాత్పరుని లీలా విభూతిని కొనియాడుదురు. ప్రాతతరములవారు రాలిపోవు కొలది ఈ యలవాటు మన యిండ్ల నుండి జారిపోవు చున్నను ఆకాశవాణివారి ప్రభాత సేవా కార్యక్రమముల ప్రసారము కొంత యూరట కల్పించుచున్నది. పాల్కురికి సోమనాథుడు పేర్కొన్న ప్రభాతపదములు మేలుకొలుపులై యుండవలెను. గుడిగోపురములందు ప్రభాతసేవలో మేలు కొల్పులు పాడెడు నలవాటిప్పటికిని కలదు. ప్రారంభముననో పాఠాంతముననో మేలుకో యను మాటలుండుటచే నివి మేలు కొల్పులైనవి. వీనిని భూపాళములందురు కూడ. భూపాళ రాగమున పాడుటచే నివి భూపాళములైనవి. పండిత గాయ కుల బౌళికి జానపదుల భూపాలమునకు పోలికలున్నవట.

మేలుకొనవే చంద్రశేఖర–మేలుకొనవే ఇంద్ర
వందిత
మేలుకొనవే ఫాలలోచన–నీలకంఠహరా:
....
కేశవయని నిన్ను వాసిగభక్తులు–వర్ణింపు
చున్నారు లేవరా
వాసవ వందిత వసుదేవనందన–వైకుంఠపుర
వాస లేవరా
బంగారు చెంబుతో పన్నీరు పట్టుక–
పడతి రుక్మిణి వచ్చె మేలుకో
రంగైన బంగారు కెంగేల బూనుక–తరుణి
సత్యవచ్చె మేలుకో
....
మేలుకొనవే రామతులసీ–మేలుకొనవే లక్ష్మి
తులసి
మేలుకొనవే కృష్ణరాయల - లక్ష్మితులసమ్మా -
తులసీ మేలుకొనవే.

యనునవి తీరుతీరు మేలుకొలుపు పాటల కుదాహరణములు. ఇటులే అన్నమయ్యగారు కూడ తీరుతీరు గతులలో మేలు కొల్పులు పాడినారు. ఉదాహరణమునకు–

మేలుకో శృంగారరాయ–మేటిమదనగోపాల
మేలుకోవే నా పాలముంచిన నిధానమా ॥
మిన్నక వేసాలుమాని మేలుకోవయ్యా
సన్నల నీ యోగనిద్రచాలు మేలుకోవయ్యా
.... టూ
విన్నపాలు వినవలె వింత వింతలూ
పన్నగపు దోమతెర పైకెత్త వేలయ్యా
తెల్లవారె జామెక్కె దేవతలు మునులు
అల్లనల్లనంతనింత నదివో వారె
చల్లని తమ్మిరేకుల సారసపు గన్నులు
మెల్లమెల్లనె విచ్చి మేలుకొనవేలయ్యా ॥
....
పాలయలుక నిద్దుర భోగించదొరకొంటి
అలరవడి మేల్కొనవె యఖిలేశ్వరా ॥
....
ఎందాక నిద్ర నీకిదె తెల్లవారెగదె
యిందిరారమణ నీవిటు మేలుకొనవే ॥
....
ఏకాంతలో నిన్నెనసి తలచిరని. లేకలు వచ్చెను
లేవయ్యా
శ్రీకాంతుడనగు శ్రీవెంకట నాళీక దళాక్షుడ
లేవయ్యా ॥

అన్నమయ్యగారి ఈ మేలుకొల్పుల వరుసలు వేరైనను అన్నియు భూపాళరాగమందే యుండుట గమనింపదగిన విషయము.

జానపదములు తెలిసియో తెలియకో కాలక్షేపమునకో కర్మపరిపాకమునకో పాడుకొనెడు కాలజ్ఞానతత్త్వములు వేదాంతభజన కీర్తనలు మున్నగువానిని పోలిన పాటలు అన్నమయ్యగారనేకము రచించినారు. ఇవి తుమ్మెదా చిలుకా, హంసా, కర్మమా యను సంబోధనములతోగాని పాదాంతపదములతోగాని యుండును. పాల్కురికి సోమనాథుడు తుమ్మెదపదములను పేర్కొనెను.

'శివశివయనమేలు తుమ్మెదా-శివుడంటేనె
విననమేలు తుమ్మెదా
శ్రీకంఠుడను పూవు తుమ్మెదా-మూడు లోకమ్ము
లాయెను తుమ్మెదా

యను ఏగంటివారి తత్త్వమును,

'ఏ వూరు ఏపల్లి తుమ్మెదా-యెక్కడికి యెల్తావు
తుమ్మెదా'॥

యను దుందుడుకు కోడలిని వర్ణించు పల్లెపాటయును

'ఓయీ భామల్లార తుమ్మెదా-పండిన వరిచేలు
తుమ్మెదా॥

యను పొలముకోత పాటయును సాగిన వరుసలోనే అన్నమయ్యగారు

శ్రీరాగం ఏకతాళి

తొల్లిటివలెగావు తుమ్మెదా యింక
నొల్లవుగా మమ్మునో తుమ్మెదా
తోరంపు రచనల తుమ్మెదా కడు
దూరేవు గొందులే తుమ్మెదా
దూరిన నెరగవు తుమ్మెదా మమ్ము
నోరగ జూడకు వో తుమ్మెదా॥

యను తుమ్మెదపాటను రచించిరి.

ఆహిరి

జీవాత్ముమై యుండు చిలుకా నీ
వావలికి బరమాత్ముడై యుండు చిలుకా

యను అన్నమయ్యగారి పాట

'కాలయముడు మనకు పొరుగింటి వాడనుచు,
కలకాలమును దెలియు చిలుకా
కలకాలమును దెలిసి కళనంటి నాగురుని.
కంటి నడుమను జూడు చిలుకా'

యను తత్త్వమును బోలినది. ఇట్టిదే

శ్రీరాగం

ఎన్నిబాధలబెట్టి యేచెదవు నీవింక నెంతకాలము
దాక కర్మమా
మన్నించుమనుచు నీ మరుగు జొచ్చితిమి
మానాటాలకించవో కర్మమా'

యను అన్నమయ్యగారి సంకీర్తనము

ఆహిరి

పారకుమీ వో మనసా, పంతము విడువకుమీ
మనసా
పారిన నీవే బ...గయ్యెదవు, చేరువనాడే చెప్పవే
మనసా॥

యను అన్నమయ్యగారి పాట

'ఎంతని వేడుదు పంతమునాపై, సుంతయు
దయ రాదేలనయా
ఝుమ్మను ప్రణవనాదము లోపల, గ్రమ్మిన
వెన్నెల కాంతివయా'

యను తత్త్వమును బోలినట్టిది.

'శివ శివ యని భజియించెడి వారికి చిత్తము
నిలపై నెక్కడిదీ
అవివేకంబున దిరిగెడివారికి ఆత్మ విచారం
బెక్కడిదీ'

యను జ్ఞానబోధ అధ్యాత్మ కీర్తనము. ఇదే తీరు నడకలో ఏకతార ధ్వని ననుసరించుచు అన్నమయ్యగారొక గొప్ప సంకీర్తనము వ్రాసినారు.

రామప్రియ

ఓహోడేండేం వొగి బ్రహ్మమిదియని
సాహసమున శ్రుతి చాటెడిని॥

సామంతం

పాడైన యెరుకతో బంధమోక్షములొక్క
గాడిగట్టుట తెలివిగానకే కాదా॥

యను అన్నమయ్యగారి సంకీర్తనము యాగంటివారి

'పటులింగతేజ స్వత్వాబి గాకుంటేను
చెట్టుమీద నొకరాయి చిక్కినటుగాదా
అటు దేహ బహురూపమిటు గానకుంటేను
వట్టిగుడిలో నమశ్శివాయనుట గాదా'

యను పాటను బోలినది.

జానపదసంకీర్తనలతోపాటు జానపదుల భాషను వారి యాసలను సంప్రదాయమును ఆదరించుచు అన్నమయ్యగారు అనేక సంకీర్తనములు రచించెను. ఉదాహరణమునకు

ఆహిరి

చిగురుమంచివాడె చినకావి చింత
చిగురమ్మ గోరిదె చినవాడి

ఆహిరి

సిరుత నవ్వులవాడు సిన్నెకా
వెరపెరుగడు సూడవె సిన్నెకా

మేచబౌళి

సిన్నెక నీవె సెలువుని తా
వెన్నెలు నవిరాను వెన్నుని తా॥

భైరవి

పిన్నవాడవని నమ్మిసెల్లదు నిన్ను
సిన్నెన్నెన యాబదెల్ల సిక్కుసిరై పోయెను

సంగీతరత్నాకరము మొదలుకొని సంకీర్తన లక్షణము వరకున్న గ్రంథములలో దేశీగానమునుగూర్చి ముచ్చటించు నపుడు ఏలల ప్రసక్తి కానవగును. జానపదగేయ రీతులలో ఏలలదొక విశిష్టస్థానము. ఎత్తుగడలోను, మధ్య సంబుద్ధిలోను, ముక్తాయింపులోను ఏలలను త్రిభంగి ధనుస్సుతో పోల్చవచ్చును. మొదటి పాదపు ఎత్తుగడలలో విల్లెక్కుబెట్టి, మధ్య పాదపు సంబుద్ధితో బాణము సంధించి, నారి సారించి, మూడవ పాదపు ముగింపుతో ఎదుటివారి గుండెగూడులందు భావములను బాణములను నాటవచ్చును. అవి భక్తి భావములు కానిండు రక్తిభావములు కానిండు. ఆ రెండింటికిని కావలసినంత శక్తి ఏలపాటయను విల్లునుండి లభించును. 'ఏలల వెట్టుచు నింపు సొంపార బసవపురాణమును జరిపెడువారు పాల్కురికి సోమనాథుని కాలమందుండిరి. కందుకూరి రుద్రకవి తన సుగ్రీవ విజయము యక్షగానములో

'భాను వంశమునబుట్టి – దానవకామిని గొట్టి
మౌనివరులు సన్నుతింపగా – ఓ రామచంద్రా
పూని మఖము నిర్వహింపవా'

యను ఏలపాటను రచించెను.

'సన్నంపూ దిడ్డీవాకిట – పున్నమా వెన్నెల బైటా
కిన్నెరాల నాద మింటిరా – ఓ యాగంటి లింగా
వినగ వినగ వింతలాయెను రా'

యనునది ఏగంటివారి ఏలపాట

'నాయకాహ్వాన పూర్వమై నయముగలిగి
ప్రేమ పరిభాష దగి రాగ మిళితమైన
యేలపాట పదంబు నా నిలఁజెలంగు
మహిత నాయక సంబుద్ధి మధ్యమగుచు'

అన్నమయ్యగారును ఆయన మనుమలు చిన తిరుమలాచార్యులును ఏలా లక్షణము నింతగా చెప్పి లక్ష్యమేల రచింపరైరోయని ఒకప్పుడను కొంటిని. నేను నా పిహెచ్‌డి సిద్ధాంత వ్యాసము రచించునాటికి (1955) గాని, దానిని ముద్రించునాటికి (1958) గాని అన్నమయ్య యేలలు నాకంట పడలేదు. అందుకే 'ఏలల నిర్మాణము అన్నమయ్య అభిమానించిన నిబంధపదముల నిర్మాణమున కందక పోవుట చేతకాబోలు ఏలలాతని రచనములందు ఇప్పటికి ముద్రితమైన వానిలో లేవు. ముందు ముందు ప్రకటింపబోవు వానిలో లభించునో యేమో వేచి చూడవలె'నని ఒడలు దగ్గర పెట్టుకొనియే అనుమానముతో నాథీసిస్‌లో వ్రాసితిని. నా యనుమానము నిజమైనది. 1960 లో అచ్చైన అన్నమాచార్యుల వారి సంకీర్తనల పదమూడవ సంపుటములో దేసాళం రాగమున నొక గొప్ప యేలపాట (సంఖ్య 223) అచ్చైనది. దానిలో 25 పదములు లేదా చరణములున్నవి.

దేసాళం

మేడలెక్కి నిన్నుజూచి – కూడేననే యాసతోడ
వాడుదేరి వుస్సురందురా – వెంకటేశ
యాడనుంటి విందాకానురా

ఇందులోని సంబుద్ధి 'వేంకటేశ' యని మాత్రమున్నది. 'ఓ వేంకటేశ' యన్నచో మరికొంత నిండుగా నుండును. ఐనను 'వేంకటేశ' యని అన్నమయ్యగారు నాడు పిలిచిన మాత్రమున 'ఓ' యనుట స్వామివారి వంతై యుండును. అందుకే దాని యవసరము లేకపోయినది.

కేవలము జానపదుల బాటలు కొన్ని మాత్రము గుర్తు పెట్టుకొని పదకవితా పితామహులు తెలుగునాట పారించిన మార్గ-దేశి సంగీత భాగీరథికి దోసిలెత్తిన నా సాహసము సంగీత విద్వాంసులు నా భక్త్యంజలిగా భావించవలెనని కోరుచు విరమించుచున్నాను.

(సమాప్తం)

మహిళాభ్యుదయానికి మార్గం

— శ్రీమతి శిష్టా వసుంధరాదేవి

సృష్టికి కారకురాలు స్త్రీ. స్త్రీ లేనిది అసలు సృష్టేలేదు. ఆమె ప్రాణశక్తి, ప్రణయామృతాన్ని అందించే ప్రణయరాజ్ఞి. ఆమె మనస్సు పూవుకన్నా మృదువు ప్రేమ కరుణలకు నిలయం, ఆమె హృదయం. మమతానురాగాలు పంచిఇచ్చే మాతృమూర్తి. చల్లని సంసార జీవిత నౌకకు చుక్కాని. మనస్సులో బడబాగ్ని చెలరేగుతున్నా, కన్నులలో వాత్సల్యం, ప్రేమ కురిపించగల అమృతమూర్తి స్త్రీ. ఆమె మనస్సు ఎంత మృదువో, ఎంత సున్నితమో అంత వజ్రకఠినం. ఆ మనస్సునెదుర్కొనే ఏ దుష్టశక్తి ఐనా పగిలి ముక్కలుకాక తప్పదు. అనంతమైన సృష్టిని అల్లకల్లోలం చేయగల కాలస్వరూపిణి. దుర్మార్గులకు, వంచకులకు ప్రళయశక్తి ఆమె.

కళలకు, కావ్యాలకు ఆధారం స్త్రీ. నవరస భావాలకు నాయిక. ఓర్పు, నేర్పు ఆమె సొత్తు. స్నేహభావం, క్షమ, శాంతి వీటన్నికీ నిలయం స్త్రీ హృదయం. అలాంటి మహత్తర శక్తి స్వరూపిణి స్త్రీ. పవిత్రమైన ఇతిహాస పురాణకాలంలోని భారతీయ సంస్కృతీ సంప్రదాయాలకు, ఆనాటి ప్రత్యక్ష రూపం అది.

ఏ యుగాలలోనైనా, ఏ కాలంలోనైనా సద్గుణవతి, వినయవతి ఐన స్త్రీ యుగయుగాలలోనూ కీర్తించబడుతుంది. పూజించబడుతుంది.

స్త్రీ ఉన్నతురాలు కావడానికి ఉన్న ఒకే ఒక ధర్మం పాతివ్రత్యధర్మం. జీవితం దేశ కాలపరిస్థితులకు లోనైనా అన్ని కాలాలలోనూ స్త్రీ అనుసరించవలసిన ధర్మం అది. ఆ ధర్మం అనుసరించిన స్త్రీకి సాధ్యం కానిదేమీ ఉండదు. ఆ ధర్మాన్ని అనుసరించే సీతామహాసాధ్వి అగ్నిలోనుండి అజేయురాలై తిరిగివచ్చింది. ఆ ధర్మం చేతనే సావిత్రి భర్త ప్రాణం కాపాడుకో గలిగింది. ఆ ధర్మం అనుసరించడం వలననే అనసూయ త్రిమూర్తులను పసిబిడ్డలుగా మార్చగలిగింది. సతీసుమతి సూర్యోదయం ఆపగలిగింది ఆ ధర్మం అనుసరించడం వలననే వారికా శక్తి కలిగింది.

ఐతే యుగాలు మారాయి. కాలం మారింది. కాలం మారినా, యుగంమారినా స్త్రీకి సౌశీల్యం అవసరం అన్న విషయం మాత్రం సత్యం.

ప్రస్తుత నాగరిక సమాజంలో అవన్నీ కట్టుకథలుగానే ప్రచారం కాబడుతున్నాయి. ఈనాటి విద్యావంతులైన స్త్రీలలో కనీస ధర్మాధర్మ విచక్షణాజ్ఞానం లోపిస్తున్నదనడానికి ఏమాత్రం సంశయంలేదు.

భర్త కురూపియైనా, దుష్టుడైనా, మూర్ఖుడైనా, మనసా వాచా అతనినే భగవంతునిగా భావించి, సేవించడం వెనుకటి కాలంలోని స్త్రీ ధర్మంగా భావించేది.

ఈనాడు భర్తలో ఏదైనా లోపం ఉంటే సర్దుకుపోయే సహనశక్తి ఈనాటి స్త్రీలలో నశించి పోతున్నదనే చెప్పాలి. అసలు భర్తకు ఎందుకు లొంగి ఉండాలి? నేను తక్కువ ఏమిటి? అతను ఎక్కువ ఏమిటి? ఈనాటి స్త్రీ వాదన ఇది. పైగా, భార్యాభర్తలు విడిపోవడం, పునర్వివాహం అన్న విషయాలు సర్వసామాన్యమై పోయాయి.

పరభాషావ్యామోహంలో కూరుకుపోతూ విదేశీ సంస్కృతీ సంప్రదాయాల మోజులో మునిగిపోతున్న ఈనాటి నాగరిక సమాజంలోని మనుష్యులకు మన భారతీయ వివాహ వ్యవస్థ గురించి వివాహ ధర్మాలను గురించి ఎంతమందికి తెలుసు? తెలుసుకోవాలని కనీసం ఆసక్తినైనా ఎంతమంది కనపరుస్తున్నారు?

కష్టసుఖాలనేవి మనిషి జీవితధర్మాలు. అవి ప్రతి ఒక్కరికీ తప్పవు. జీవితంలో కష్టనష్టాలు ఎదురైనా మనిషి తన ధర్మం తప్పక సంచరించినప్పుడే ఆ మనిషి జన్మ సార్థకమౌతుంది. మనోనిగ్రహం కోల్పోయినప్పుడు వ్యక్తి ధర్మం తప్పడానికి అవకాశం ఉంటుంది. ఆ మనో నిగ్రహం కలగాలంటే, ఆధ్యాత్మిక చింతన అవసరం. మనస్సుకు ప్రశాంతత స్వాంతన లభించేది ఒక్క ఆధ్యాత్మిక చింతన వలననే. అందువలన మనోబలం, మనోనిగ్రహం కలిగి ఉండటం కోసం, పూజా పునస్కారాలు ఏర్పరచబడినాయి. ముఖ్యంగా స్త్రీకి కూడా అవి సదా ఆచరింప దగినవి. ఈ ఆధ్యాత్మిక చింతన బాల్య దశనుంచీ రావాలి. అలా రావాలంటే, ప్రతితల్లీ తాను ఆచరించి తన పిల్లలకు ఆ చింతన కలగజేయాలి.

నేటి సమాజంలో స్త్రీ ఒక విలాస వస్తువుగా భావింపబడుతోంది. స్త్రీపై గౌరవాభిమానాలు తరిగిపోయాయి. ఇలా ఎందుకు జరుగుతున్నదో, ఈ పరిస్థితికి కారణం ఏమిటో, అందులో తన బాధ్యత ఎంత ఉన్నదో ప్రతి స్త్రీ ఆలోచింప వలసి వున్నది.

స్త్రీ, పురుషునితో సమానహక్కులకోసం, పోరాడటం ఎంత దయనీయమైన పరిస్థితి. పురుషునికంటే పరిపూర్ణ ఉన్నతురాలు స్త్రీ. తర్వాతనే పురుషుడు. అతనికామె ఆరాధ్య దైవం.

స్త్రీ అలా భావింపబడాలంటే ఈనాటి స్త్రీ మన భారతీయ సంస్కృతీ సంప్రదాయాలను, ధర్మాలను అనుకరిస్తూ, అనుసరిస్తూ, అనుసరింపజేస్తూ ఉండాలి. అప్పుడే పవిత్రమైన మన ఇతిహాస పురాణకాలంలోని భారతీయ సంస్కృతీ సంప్రదాయాలకు ప్రత్యక్షరూపమైన ఆనాటి భారతీయ స్త్రీరూపం, ఈనాటి స్త్రీలోనూ రూపుదిద్దుకుంటుంది. అలాంటి మార్పు అందరిలో రావాలని, వస్తుందని ఆశిద్దాం.

నేను నాస్తికురాలినా?

'నాలో కొద్దిగా హేతువాదభావాలు వున్నమాట వాస్తవమే! కానీ నేను నాస్తికురాల్ని కాను. హేతువాదం వేరు, నాస్తికత్వం వేరు. నేను నాస్తికురాల్ని అనటం కేవలం దుష్ప్రచారం మాత్రమే!' శ్రీమతి నన్నపనేని రాజకుమారి అన్నమాటలివి– తిరుమల తిరుపతి దేవస్థాన నిర్వాహక మండలిలో తమను సభ్యురాలిగా నామినేట్ చేసిన సందర్భంలో తల ఎత్తిన విమర్శలకు సమాధానంగా ఆమె పై ప్రకటన చేశారు. టి. టి. డి. ఆధ్వర్యంలో తిరుపతి శ్రీ అన్నమాచార్య కళామందిరంలో ఏప్రిల్ 20వ తేదీన జరిగిన నన్నమయ జయంత్యుత్సవాలకు ప్రధాన అతిథిగా హాజరయిన శ్రీమతి రాజకుమారి అనేక విషయాలపై తమ అభిప్రాయాలను నిర్ద్వంద్వంగా సభాముఖంగా ప్రకటించారు–

"నేను మూఢనమ్మకాలకు వ్యతిరేకిని. పసిపిల్లలలో అంటువ్యాధులు ప్రబలినప్పుడు పల్లీయులు ఆధునికవైద్యం చేయించక వేపమండల ప్రయోగాలకు పాల్పడటం నన్ను విపరీతంగా కలవరపెట్టింది. దీనిని, మరికొన్ని ఇటువంటి అంధవిశ్వాసాలను ఖండిస్తూ మూడేళ్ళ క్రితం నేను కొన్ని సభల్లో ప్రసంగించాను – దాన్ని అడ్డంపెట్టుకొని నన్ను నాస్తికురాలినిగా చిత్రించేందుకు ఇప్పుడు కొందరు ప్రయత్నించడం హాస్యాస్పదం" అన్నారు శ్రీమతి రాజకుమారి. తాను పుట్టింది ఆస్తికుల కుటుంబంలోనేనని తమ పినతల్లి శ్రీమతి చావరాల అన్నపూర్ణమ్మ శిక్షణలో తాను బాల్యంలోనే భక్తిభావాలు అలవరచుకొన్నానని చెబుతూ ఆమె ఇంకా ఇలా అన్నారు.

"మా పినతల్లి నా చేత 'రుక్మిణీ కల్యాణం' చదివిస్తూ వుండేది. అందులో 'నమ్మితి నా మనంబున సనాతనులైన ఉమామహేశ్వరీ' అనే పద్యాన్ని ప్రతి రోజూ పారాయణంచేయవలసిందనీ, అలా చేస్తే నాకు మంచి భర్త లభిస్తాడని ఆమె చెప్పింది. ఆమె చెప్పిన ప్రకారం పంతొమ్మిది ఏళ్ళు వచ్చేవరకు ఆ పద్యాన్ని ప్రతి నిత్యం పఠిస్తూనే వున్నాను – దాని ఫలితంగానే కాబోలు నాకు ఏ దురలవాట్లూ లేని ఉన్నతుడైన, విద్యాధికుడైన భర్త లభించారు. వారి ప్రోత్సాహమే నన్ను ఇంతదానిని చేసింది. మావారి పేరు శ్రీ ముకుందరావు, నాకొడుకు పేరు రఘురామ్

దేవస్థాన పాలకమండలి సభ్యురాలు, సత్తెనపల్లి నియోజకవర్గ శాసనసభ్యురాలు శ్రీమతి నన్నపనేని రాజకుమారి.

ఇలా మా కుటుంబ సభ్యులపేర్లు పరిశీలిస్తే అవి చాలావరకు దేవుడిపేర్లుగానే కనిపిస్తాయి –ఇంతెందుకు? ఆ స్వామివారి అనుగ్రహం నాకు లేకపోతే నాకీ గౌరవం లభించి వుండేదేకాదు. మనశ్శాంతికి మనోస్థైర్యానికి దైవభక్తి ఎంతైనా అవసరమని నేను నమ్ముతున్నాను", అంటూ మన పురాణాలలోని స్త్రీలపాత్రలను గురించి కూడా శ్రీమతి రాజకుమారి తమ వైఖరిని వివరించారు.

'మన పురాణాలలోని స్త్రీల పాత్రలను పరిశీలిస్తే వారికి చాలా అన్యాయంజరిగినట్లు అనిపిస్తుంది. కానీ మన సమాజంలో నేటి స్త్రీకి జరుగుతున్న అవమానాలను, అపచారాలను పరిశీలిస్తే అనాటి సీతకు, ద్రౌపదికి జరిగిన అన్యాయం ఏపాటిదని ఆశ్చర్యపోవాల్సి వస్తుంది. ఆనాటి సీతమ్మ విముక్తికి ఒక రాముడు, ద్రౌపదీ మాన సంరక్షణకు ఒక కృష్ణుడు అండగా నిలిచారు. కాని దైవభక్తి, పాపభీతి లోపించిన నేటి సమాజంలో ఆధునిక స్త్రీకి బాసటగా నిలిచేవారెవరు? కేవలం చట్టాలూ, కోర్టులూ తప్ప" అంటూ ఆమె తమ నిర్వేదం వెల్లడించారు.

హిందూధర్మరక్షణకై జరుగుతున్న ప్రయత్నాలను సమర్థిస్తూ ఎవరి మతాన్ని, ఎవరి సంప్రదాయాన్ని వాళ్ళు కాపాడుకోవాలనుకోటంలో తప్పేమిలేదని ఈ విషయంలో క్రైస్తవులు చేస్తున్న కృషిని మనం గమనించాలని అన్నారామె – ధర్మరక్షణ కార్యక్రమాలకై మనం నిస్వార్థంగా పని చేయకపోవటం పట్ల ఆమె తమ బాధని వ్యక్తంచేశారు. భగవంతుడి సొమ్ము దుర్వినియోగం కానంతవరకు మనం మన ధర్మప్రచారానికి ఎంత వ్యయం చేసినా తప్పులేదని ఆమె నొక్కి చెప్పారు.

మన సమాజంలో వేదపండితులు తదితర విద్వాంసులకు నానాటికి ఆదరణ తగ్గిపోయి వారిజీవితాలు దుర్భర పరిస్థితులకు లోనుకావటం శోచనీయమని చెబుతూ "దేవస్థాన పాలకమండలి సభ్యురాలిగానే గాక ఒక శాసన సభ్యురాలిగా కూడా నేను ఈ విషయంలో చొరవతీసుకునేందుకు సిద్ధంగావుంటానని, ఈవర్గాలవారి అభివృద్ధికి జరిగే ప్రయత్నాలకు తాము మద్దతు నివ్వగలమని" హర్షధ్వానాలమధ్య ప్రకటించారు శ్రీమతి రాజకుమారి.

— సుధాకర్

నిర్వాహకమండలి నిర్ణయాలు

[తే 18-4-1983 దిన తిరుపతిలో టి.టి.డి. పరిపాలనాభవనంలో దేవాదాయశాఖ ఇన్ ఛార్జి కమీషనర్ శ్రీ ఎల్. సుబ్బయ్య ఐ.ఏ.ఎస్. అధ్యక్షతన జరిగిన టి. టి. డి. పాలకమండలి సమావేశంలో ఆమోదం పొందిన కొన్ని ముఖ్యనిర్ణయాలు.]

* టి. టి. డి. బోర్డు అధ్యక్షులయిన శ్రీ బి. నాగిరెడ్డి, సభ్యులయిన శ్రీ ఓ. సత్య నారాయణగార్లు తమ పదవులకు రాజీ నామాలు చేసిన సందర్భంలో దేవస్థాన సంస్థల అభివృద్ధికి వారు చేసిన ఉత్తమ సేవలను శ్లాఘించడమైనది.

* దేవస్థాన పర్యవేక్షక సంఘాల ఖాళీల లోకి ఈ క్రింది ట్రస్టుబోర్డు సభ్యులను నామినేట్ చేయడమైనది.

(ఎ) వేలంపాటల కమిటీ
– శ్రీ జి. మాధవరెడ్డి ఎం.ఎల్.ఏ.
– శ్రీ టి. రుద్రయ్య ఎం.ఎల్.ఏ.

(బి) నిర్మాణాలసంఘం
– దేవాదాయశాఖ కమీషనర్

(సి) బాలమందిర్, పూర్ హోమ్, బధిరాంధపాఠశాలల పర్యవేక్షక సంఘం
– శ్రీ టి. రుద్రయ్య ఎం.ఎల్.ఏ.

(డి) టి.టి.డి. కళాశాలల పాలకసంఘం
– శ్రీమతి నన్నపనేని రాజకుమారి ఎం.ఎల్.ఏ.

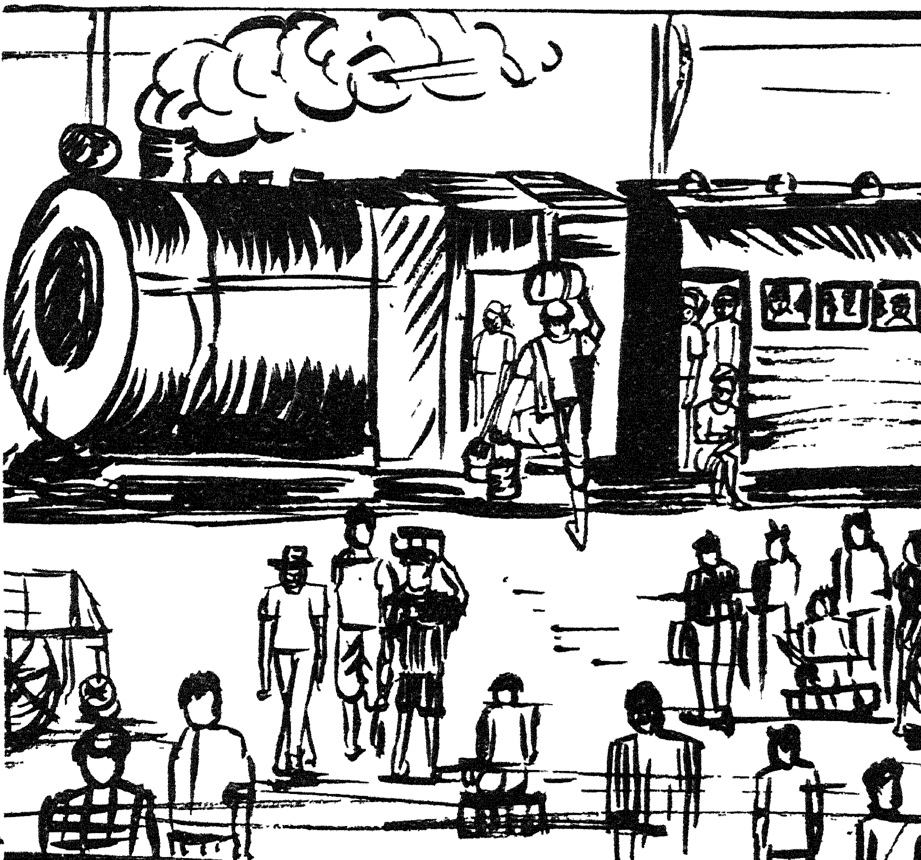
(ఇ) శ్రీ పద్మావతీ స్త్రీలపాలిటెక్నిక్ విద్యార్థుల ఎంపికసంఘం
– శ్రీ టి. రుద్రయ్య ఎం.ఎల్.ఏ.

* తిరుమల, తిరుపతి ప్రాంతాలలోని టి. టి. డి. ఉద్యోగులకు వారి మూల వేతనంపై 10 శాతం మొత్తాన్ని యాత్రి కుల భత్యంగా మంజూరు చేయాలన్న టి. టి. డి. ఉద్యోగుల సంఘంవారి కోర్కెను ప్రభుత్వ ఆమోదానికి పంపడ మైనది.

* న్యూఢిల్లీలోని శ్రీ వేంకటేశ్వర కళాశాల పాలకసంఘంలోని టి.టి.డి. ట్రస్టుబోర్డు సభ్యుల ఖాళీలకు శ్రీమతి ఎన్. రాజ కుమారి, శ్రీ జి. మాధవరెడ్డిగార్లను నామినేట్ చేయడమైనది.

* నెల్లూరులోని శ్రీ వేంకటేశ్వర కస్తూర్బా కళాకేంద్రం ఆడిటోరియం పాలకసంఘా నికి టి. టి. డి. ప్రతినిధులుగా శ్రీమతి ఎన్. రాజకుమారి, శ్రీ టి. రుద్రయ్య గార్లను నామినేట్ చేయడమైనది.

(48 వ పేజీలో)

మీమాట (2 వ పేజీ తరువాయి)

మీటర్‌గేజ్ ద్వారా తిరుపతినుండి రామేశ్వ రందాకా ప్రయాణం చేయగలిగే సౌకర్యం వుంది. ఈ సౌకర్యానికి భంగం రాకుండా ఈ కొస్తదూరం ప్యార్లల్ లైన్‌వేస్తే, రామేశ్వరండాకా లైను మార్చేవరకూ జనా నికేవిధమైన ఇబ్బందీ లేకుండా రెండులైన్ల పైనా ప్రయాణం చేయవచ్చు. ఇప్పటి మధుర ఎక్స్‌ప్రెస్‌ను తిరుపతి-రామేశ్వరం ఎక్స్‌ప్రెస్‌గా మార్చి మధురకును ఒకటి రెండు పెట్టెలు వేయవచ్చు మరి.

ఇవన్నీ ఎవరికీ తెలియనివీ, ఇదివరకు చెప్పనివీ కాదు. అనగా, అనగా- ఎవరన్నా వింటారేమోననీ, నరసేవే నారాయణ సేవ అంటున్న ఈ రోజుల్లో నరులంటే నాడాలు చిమ్మగల్లా దొరలేకాదనీ, నాట్యమైన మన స్సుతో నారాయణసేవకు పరుగులెత్తి వస్తున్న పామరులుకూడాననీ—అంతే!

'వాచరాజ్'

వార్తాలహరి

తిరుపతి పరిసరాలలోగల టి.టి.డి. దేవాలయాలను కలుపుతూ యాత్రికుల సౌకర్యంకోసం దేవస్థానం ప్రారంభించిన 'కాంట్రాక్ట్' బస్‌కు శ్రీ జి. కుమారస్వామిరెడ్డి ప్రారంభోత్సవం చేశారు.

అన్నమాచార్య వర్ధంతి

పదకవితకు ప్రథమాచార్యులైన శ్రీ తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులవారి 480 వ వర్ధంతి మహోత్సవాలు ఏప్రిల్ 10 వ తేది నుండి 12 వ తేది వరకు టి. టి. డి. ఆధ్వర్యంలో తిరుపతి శ్రీ అన్నమాచార్య కళామందిరంలో నిరాడంబరంగానూ సంగీత సాహిత్యాభిమానులకు సంబరంగానూ జరిగాయి. 10 వ తేది ఉదయం శ్రీ తాళ్ళపాక అన్నమాచార్యులు శ్రీ వేంకటేశ్వరస్వామి చిత్రపటాలను నగరసంకీర్తనతో ఊరేగింపుగా తీసుకురావటంతో వర్ధంతి ఉత్సవాలు మొదలయ్యాయి. ఆనాటి ఉదయం 8 గం॥ నుండి సాయంత్రం 4 గం॥ వరకు జరిగిన 'అఖండ ఆరాధన' లో అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు, ఎస్. వి. సంగీత నృత్య కళాశాల కళాకారులు ఎంతో భక్త్యావేశంతో పాల్గొని సంకీర్తన సభ నిర్వహించారు.

అఖండఆరాధన అనంతరం ఆనాటి సాయంత్రం జరిగిన శ్రీ మేడసాని మోహన్ అష్టావధానం ఈ వర్ధంతి ఉత్సవాలకు ఒక ప్రత్యేకాకర్షణగా నిలిచిపోయింది. ఎంతో సభారంజకంగా సాగిన ఈ 'సారస్వత సాముగరిడీ' కి డాక్టర్ మద్దూరి సుబ్బారెడ్డి (శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయ తెలుగు శాఖాధిపతి) గారు సంవిధానం నెరిపారు. పృచ్ఛకుల పంక్తిలో డాక్టర్ ఎస్. బి. రఘునాథాచార్య నిషిద్ధాక్షరిని, డా॥ పి. రాధాకృష్ణమూర్తి న్యస్తాక్షరిని, కుమారి భాస్కర వర్ణాంబ దత్తపదిని, శ్రీ కె. జయచంద్రారెడ్డి అప్రస్తుత ప్రశంసను, శ్రీ పి. వి. శ్రీనివాసమూర్తి సమస్యాపూరణాన్ని, శ్రీ సముద్రాల లక్ష్మణయ్య కావ్యపఠనాన్ని, శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి ఆశువును, శ్రీ కె. ఎం. డి. హెన్రీ ఘంటావాదనం నిర్వహించారు.

ఆనాటి సాయంత్రం జరిగిన సాహిత్య సాంస్కృతిక సభను శ్రీ డి. సుబ్బరాయులు (టి.టి.డి. సంయుక్త కార్యనిర్వహణాధికారి) ప్రారంభించారు. ముఖ్య అతిథిగా విచ్చేసిన డా॥ జె. చెన్నారెడ్డి అన్నమాచార్యుల ఆధ్యాత్మ సంకీర్తనలు, రెండవ సంపుటం (పునర్ముద్రణ) ఆవిష్కరించారు. వక్తగా విచ్చేసిన డా॥ కె.సర్వోత్తమన్ అన్నమయ్య భక్తితత్త్వాన్ని విశ్లేషిస్తూ అన్నమయ్యది రాజసభక్తి అని పేర్కొన్నారు. సభానంతరం జరిగిన శ్రీ డి. పశుపతి బృందం గాత్రకచేరి, శ్రీ జి. బాలకృష్ణప్రసాద్ బృందం లలితసంగీతం శ్రోతల్ని అలరించాయి.

రెండవరోజు కార్యక్రమంలో ఉదయం కుమారి జె. కృష్ణకుమారి హరికథ, సాయంత్రం శ్రీ పుదుక్కోటై ఆర్. రామనాథన్ వయొలిన్ కచేరి జరిగాయి. ఆరాత్రి శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి (టి.టి.డి. పౌరసంబంధశాఖాధికారి) అధ్యక్షతన అన్నమాచార్య వాఙ్మయంపై సదస్సు నిర్వహించబడింది. ఇందులో శ్రీ ఆర్. ఏ. జయంత, శ్రీ కోరాడ రామకృష్ణ, డా॥ కె. వాటి, శ్రీ జె. బాలసుబ్రహ్మణ్యం పాల్గొన్నారు. అనంతరం శ్రీ కె. ఆర్. గణపతి వేణుగానం, శ్రీమతి అరుంధతీ సర్కార్ బృందం గాత్రకచేరి వుండినవి.

చివరిరోజు ఉదయం శ్రీ కె. ఆర్. కృష్ణ వీణకచేరి జరపగా, సాయంత్రం శ్రీమతి జి. జానకీరమణ గాత్రసభను నిర్వహించారు. ఆరాత్రి జరిగిన సాహిత్య సదస్సులో డా॥ పి. రాధాకృష్ణమూర్తి అధ్యక్షతన అన్నమాచార్య వాఙ్మయ ప్రచురణ విశేషాధికారి శ్రీ గౌరిపెద్ది రామసుబ్బశర్మ ప్రసంగించారు. అన్నమయ్యలోని కవిహృదయాన్ని, భక్తుడి అంతరంగాన్ని ఆయన సోదాహరణంగా వింగడించారు. అన్నమయ్య రాజసభక్తుడనే అభిప్రాయాన్ని ఆయన ఖండించారు. అన్నమయ్య బాల్యానికి సంబంధించిన కొన్ని కథలను గాథలను ఇటీవల వెలుగులోకి తెచ్చిన శ్రీ మైనంపాటి సుబ్రహ్మణ్యకవిని శర్మగారు సభకు పరిచయం చేశారు. 'చిన్నచెంబుతో నీళ్ళు శీకాయ ఉదకంబు' అనే పద్యం అన్నమయ్య శతకంలోనిదని చెప్పేందుకు శ్రీ మైనంపాటి సుబ్రహ్మణ్యకవి దగ్గర ఆధారాలు ఉన్నాయని శ్రీ రామసుబ్బశర్మగారు వెల్లడించి సభను ఆశ్చర్యంలో ముంచివేశారు.

ఆరాత్రి సంగీత కార్యక్రమంలో విజయవాడ జి. వి. ఆర్. ప్రభుత్వ కళాశాల అధ్యాపకులు శ్రీ ఎం. వి. రమణమూర్తి, శ్రీ పి. సూర్యారావు బృందం గాత్రకచేరి ఒక ప్రత్యేకాకర్షణ. చివరి అంశంగా శ్రీమతి ఇందిరా కామేశ్వరరావు (విశాఖపట్నం)

బృందంవారి గాత్రంకూడా సభను ఆకట్టు కొంది- అన్నమాచార్య ప్రాజెక్టు పక్షాన శ్రీ డి. పశుపతిగారి వందన సమర్పణతో వర్ధంతి ఉత్సవాలు జయప్రదంగా ముగిశాయి.

నన్నయ జయంతి

భగవంతుడిపై విశ్వాసాన్ని పాదుకొల్పేందుకు మన పురాణ వాఙ్మయం ఎంతగానో ఉపకరిస్తున్నదని, అలాంటి వాఙ్మయ స్రష్టలను గౌరవించడం మన సంస్కృతికి కొలబద్ద అనీ పేర్కొన్నారు శ్రీమతి నన్నపనేని రాజకుమారి-

నన్నయ జయంత్యుత్సవాల సందర్భంగా తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల హిందూధర్మ రక్షణ సంస్థ స్థానిక కళాశాలల విద్యార్థులకు నిర్వహించిన వ్యాసరచన పోటీలలో విజేతలకు బహుమతులు అందజేస్తూ ఆమె పై విధంగా అన్నారు. 'నన్నయ కవిత్వతత్త్వం' అనే అంశంపై జరిగిన ఈ పోటీలో మొత్తం 56 మంది విద్యార్థినీ విద్యార్థులు అత్యంతాసక్తితో పాల్గొన్నారు. వారిలో శ్రీ పద్మావతీ మహిళా కళాశాల విద్యార్థిని కుమారి ఆర్. విజయ, శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయ కళాశాల విద్యార్థి శ్రీ ఎం. వి. రామనాథ్, శ్రీ వేంకటేశ్వర జూనియర్ కళాశాల విద్యార్థి శ్రీ ఎం. రమేష్ ప్రథమబహుమతులుగా శ్రీవారి రజత డాలర్లను గెలుచుకొన్నారు. మిగిలిన విద్యార్థులందరికీ దేవస్థానం ప్రచురించిన ధార్మిక గ్రంథాలను బహూకరించడం జరిగింది.

ఏప్రిల్ 19, 20 తేదీలలో తిరుపతి శ్రీ అన్నమాచార్య కళామందిరంలో జరిగిన నన్నయ జయంత్యుత్సవాలలో ఆచార్య దివాకర్ల వేంకటావధాని, డా॥ జె. హేమలత, శ్రీ ఎల్లంరాజు శ్రీనివాసరావు, శ్రీ చిట్టా దామోదరశాస్త్రి తదితరులు నన్నయ భారతంపై సాహిత్య ప్రసంగాలు కావించారు- టి.టి.డి. పౌరాణిక పాఠశాల ప్రిన్సిపాల్ శ్రీ మల్లాది చంద్రశేఖరశాస్త్రి పురాణ పఠన, ఉపన్యాస కార్యక్రమాలు నిర్వహించారు- టి. టి. డి. సంయుక్తకార్య నిర్వహణాధికారి శ్రీ డి. సుబ్బరాయులు చేత ప్రారంభింపబడిన ఈ కార్యక్రమాలు హిందూధర్మ రక్షణ సంస్థ ఇన్‌ఛార్జి కార్యదర్శి శ్రీ సముద్రాల లక్ష్మణయ్య వందన సమర్పణతో ముగిశాయి.

నన్నయ జయంతి సభలో శ్రీమతి నన్నపనేని రాజకుమారి.

ధర్మసమ్మేళనము

కడపజిల్లా కమలాపురంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానముల హిందూధర్మరక్షణ సంస్థ మార్చి 26, 27, 28 తేదీలలో మూడు రోజుల భక్తి కార్యక్రమములు ఏర్పాటు చేసినది. గీతాపారాయణము, హరిభజనలు హరికథలు, ధార్మికోపన్యాసములు వేంకటేశ్వర వైభవ చిత్రప్రదర్శనము ఏర్పాటు చేయబడినవి. ఈ కార్యక్రమమునందు హిందూమతమునకు సంబంధించిన అన్ని సంఘములు, హరిజనులు, పాల్గొన్నారు, స్థానిక దేవాలయముల ధర్మకర్తలు దేవతల సామూహిక ఊరేగింపు నిర్వహించారు.

ఈ భక్తి కార్యక్రమ సభలకు స్థానిక సర్పంచ్ శ్రీ జి. వి. సుబ్బారెడ్డిగారు అధ్యక్షత వహించారు. చిత్తూరుజిల్లా యల్లంపల్లి రామకృష్ణ సేవాశ్రమవాసులు శ్రీరామకృష్ణానంద స్వామీజీగారు భక్తి, ధర్మము, సత్యము అను విషయాలపై సమాజమునందు ధార్మికచింతన అవసరమును గురించి బోధించిరి. "స్వామి వివేకానంద"ను మార్గదర్శిగ తీసుకొని మానవులు నైతిక విలువలను పెంపొందించుకొని పారమార్థిక చింతన కలిగివుండవలెనని కోరారు.

హిందూధర్మ రక్షణసంస్థ నిర్వాహకులు శ్రీ కె. కృష్ణాజీ హిందువులందరు ఐక్యతతో సంస్కృతి, సత్ప్రవర్తన, సదాచారములు కలిగి బిడ్డలను సత్పౌరులుగా తయారుచేసి సమాజ శ్రేయస్సుకు అంకితము కావలెనని కోరిరి.

తిరుపతి వాస్తవ్యులు శ్రీషణ్ముగం భాగవతార్ మొదటిరోజు "రుక్మిణీ కళ్యాణము" రెండవరోజు "భక్తశిరియాళ" హరికథలు గానముచేసిరి. మూడవరోజు "శ్రీవారి వైభవము" చిత్రప్రదర్శన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమువారు ఏర్పాటు చేశారు హరిదాసును, రామకృష్ణానందస్వామీజీ గారిని పై దేవస్థానముల తరపున కృష్ణాజీ సన్మానించారు.

శ్రీ పద్మావతీ మహిళా పాలిటెక్నిక్ కళాశాల దినోత్సవము

తిరుపతి శ్రీ పద్మావతీ మహిళల పాలిటెక్నిక్ కళాశాల వార్షికోత్సవం ఏప్రిల్ 26వ తేది కళాశాల ఆవరణంలో జరిగింది.

పరకు శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయ రిజిస్ట్రార్ డాక్టర్ కె. చంద్రశేఖరరెడ్డి అధ్యక్షత వహించారు. ఆయన తన అధ్యక్షోపన్యాసంలో 'మహిళాశక్తి'ని గురించి చెప్పారు.

తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల పౌర సంబంధ శాఖాధికారి శ్రీ రావుల సూర్యనారాయణమూర్తి మహిళల నుద్దేశించి ప్రసంగిస్తూ పెరుగుతున్న విద్యావకాశాలను వినియోగించుకుని మహిళలు శాస్త్రీయ సాంకేతిక రంగాలలో గణనీయమైన సేవ చేసి తమ శక్తిసామర్థ్యాలను నిరూపించుకోవాలని ఉద్బోధించారు.

కళాశాల నిర్వహించిన వివిధ పోటీలలో గెలుపొందిన వారికి తిరుపతి జడ్జి శ్రీమతి వి. కె. సరస్వతి బహుమతులను అందజేశారు.

తొలుత విద్యార్థి సలహాదారు శ్రీ ఎస్.వి. నారాయణరావు స్వాగతం చెప్పారు. కళాశాల వార్షిక నివేదికను ప్రిన్సిపాల్ శ్రీ ఆర్. ఉదయభాస్కర్‌రెడ్డి చదివారు. శ్రీమతి చెంగాళమ్మ వందనసమర్పణ చేశారు.

కార్యక్రమం చివరలో సాంస్కృతిక కార్యక్రమాలు జనరంజకంగా జరిగాయి.

(45 వ పేజీ తరువాయి)

- కర్నూలులో టి. టి. డి. కల్యాణమండప నిర్మాణానికి ఆమోదించడమైనది. ఏలూరు, ఒంగోలు, తిరుచానూరు, జహీరాబాద్‌లలోకూడా కల్యాణమండపాలను నిర్మించాలని తీర్మానిస్తూ జహీరాబాద్‌లో 5 లక్షలతోనూ మిగిలినచోట్ల 15 లక్షలకు మించకుండా నిర్మించాలని నిర్ణయించడమైనది.
- తిరుమలలో శ్రీ బేడి ఆంజనేయస్వామి ఆలయం, టి. టి. డి. కేంటిన్ కాంప్లెక్స్‌లకు మధ్యగల స్థలంలో రూ. 1 కోటి 20 లక్షలతో ఒక ఆస్థానమండపం నిర్మించేందుకు తీర్మానించడమైనది.
- తూర్పుగోదావరిజిల్లా అంతర్వేదిలోగల సత్రాన్ని టి.టి.డి. స్వాధీనం చేసుకొనే ప్రతిపాదనను అంగీకరించడమైనది.
- హిందూధర్మరక్షణసంస్థ పాలకసంఘంలో సభ్యులుగా జగద్గురు కంచికామకోటి పీఠాధిపతులు శ్రీ జయేంద్ర సరస్వతి స్వామి, పెజావర్ మఠాధిపతులు శ్రీ విశ్వేశ తీర్థస్వామి, వామదేవాశ్రమాధిపతులు శ్రీమన్నారాయణ రామానుజ చిన్న జీయర్‌స్వామి వారలను తే 4-2-83 నుండి తే 4-2-86 ది వరకు మూడేళ్ళ పాటు పునర్నియమించడమైనది.
- దేవాదాయ ధర్మాదాయ శాఖవారి గుర్తింపును పొందిన ఆలయాలకు 8"×8" వైశాల్యం గల రాగిరేకు యంత్రాలను ఉచితంగా ఇచ్చేందుకు తీర్మానించడమైనది.
- తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానంవారి పౌరాణిక పాఠశాలలో తే 14-5-83 నుండి తే 13-5-85 వరకు రెండేళ్ళపాటు రెండవ విడత విద్యార్థులకు శిక్షణ ఇచ్చేందుకు పాఠశాల ప్రధానాధ్యాపకులు శ్రీమల్లాది చంద్రశేఖరశాస్త్రి పదవీకాలాన్ని మరో ఏడాది పొడిగించేందుకు అంగీకరించడమైనది.
- ప్రముఖ ఆయుర్వేద వైద్యులు శ్రీ బాలరాజ్ మహర్షి తిరుపతిలో నిర్వహిస్తూ వున్న ఉచితమూలికా వైద్య శిబిరాలకు ఆర్థిక సహాయం చేసేందుకు అంగీకరిస్తూ ఏడాదికి ఆరుశిబిరాలకు మించకుండా వుండాలని తీర్మానించడమైనది.
- తిరుపతి మైక్రోవేవ్ కేంద్రంవద్దగల రెండు ఎకరాల దేవస్థాన స్థలాన్ని దూరదర్శన్ రిలే కేంద్రం స్థాపనకోసం రాష్ట్ర ప్రభుత్వం ద్వారా భారత ప్రభుత్వానికి అప్పగించేందుకు అంగీకరించడమైనది.

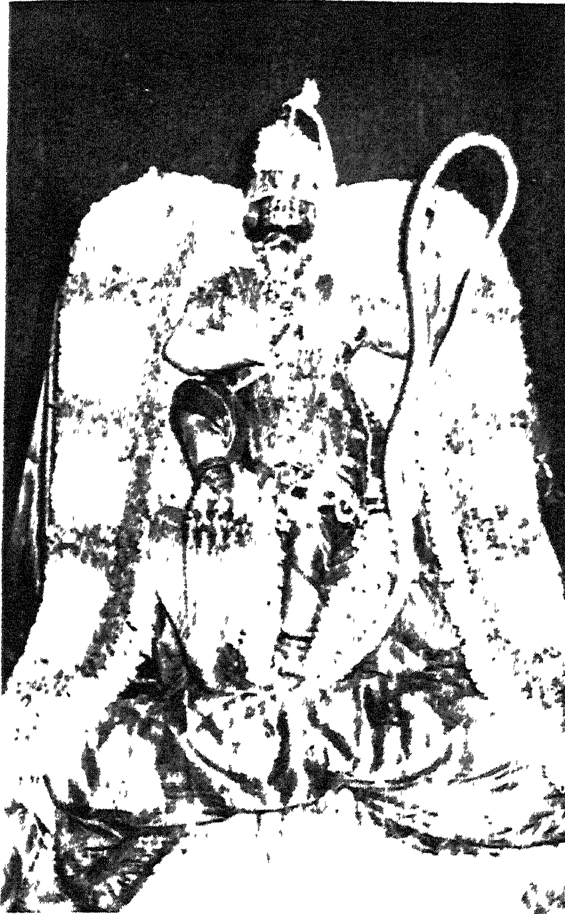
పౌరాణిక పాఠశాల

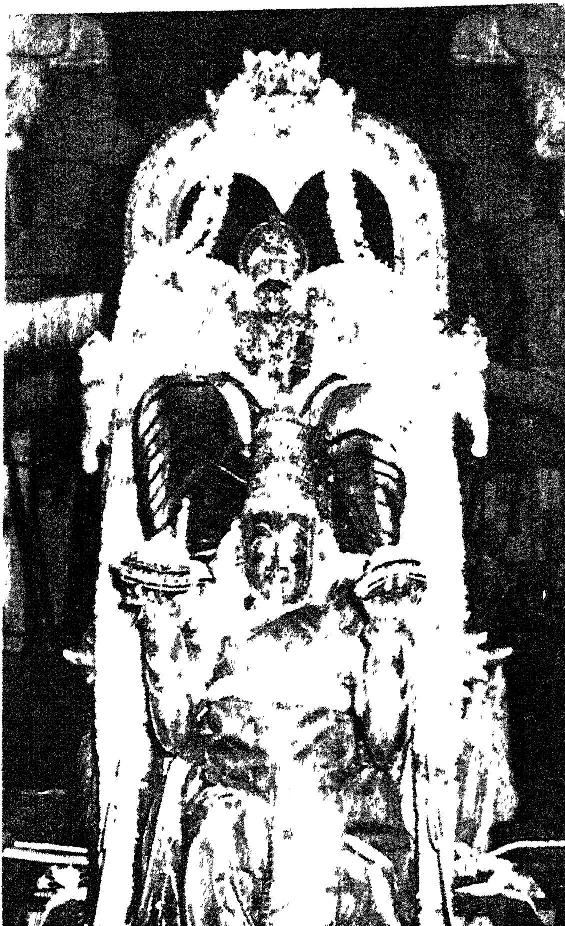
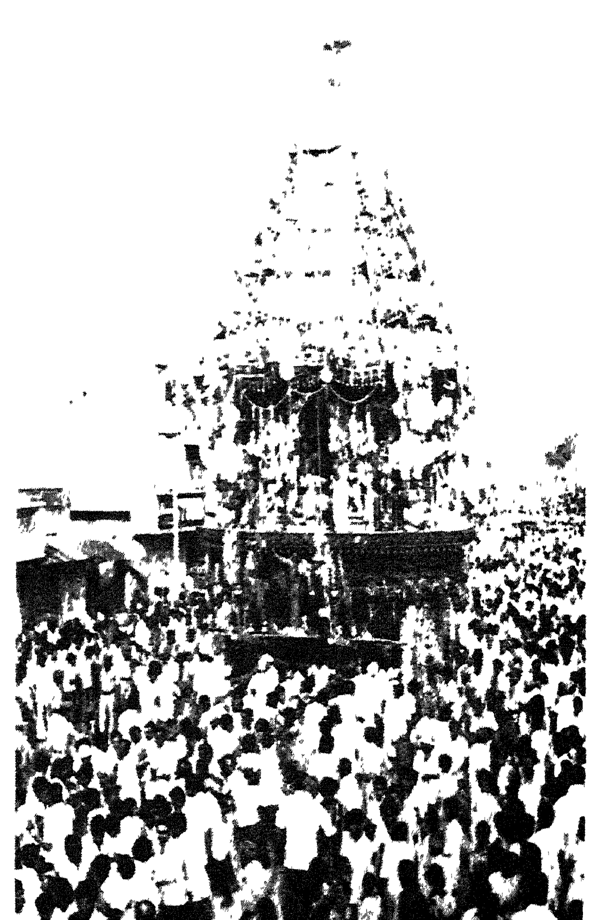
హిందువుల ఆధ్యాత్మిక వ్యాసంగాలలోనూ ధర్మప్రచార కృషిలోనూ పురాణ పఠనం ఒక ప్రత్యేక కళ–ఇది వంశపారంపర్యంగా వస్తున్న విద్యేతప్ప ఇదివరకు దీనికి ప్రత్యేక శిక్షణ సంస్థలంటూవుండేవి కావు. అందువల్ల ఈ కళ క్రమంగా క్షీణించి అంతరించిపోయే దశకు చేరుకోసాగింది. ఈ తరుణంలో తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానం ఈ కళకు ఆలంబనంగా నిలిచింది. రెండేళ్ళ క్రితం 1981 మేనెల 14 వ తేదిన దేవస్థానం ఆధ్వర్యంలో నెలకొన్న పౌరాణిక శిక్షణ పాఠశాలలో ఇప్పుడు మొదటి జట్టు విద్యార్థులు ఆరుమంది (నలుగురు యువకులు, ఇద్దరు యువతులు) తమ శిక్షణ పూర్తిచేసుకొని కొత్త పౌరాణికులుగా తమ పాత్రను సమర్థవంతంగా పోషించేందుకు సిద్ధంగా వున్నారు.

ప్రముఖ పౌరాణికులు శ్రీ మల్లాది చంద్రశేఖరశాస్త్రి ప్రధానాధ్యాపకత్వం నిర్వహిస్తున్న ఈ పౌరాణిక శిక్షణ పాఠశాలలో విద్యాప్రవీణ, భాషాప్రవీణవంటి ప్రాచ్య భాషాపండితులను వారి అర్హతలనుబట్టి చేర్చుకొని శ్రీమద్రామాయణ, భారత, భాగవత, భగవద్గీత, దేవీభాగవతం, శ్రీవేంకటాచల మాహాత్మ్యం తదితర పురాణాలను ప్రవచనంచేసే విధానం నేర్పుతున్నారు. ఈ శిక్షణ పొందినవారికి 'పౌరాణిక శిరోమణి' పట్టా బహూకరిస్తారు. శిక్షణ కాలంలో విద్యార్థులకు మొదటి సంవత్సరం రూ. 200-00 వంతున రెండవ సంవత్సరం రూ. 300-00 వంతున 'స్టైపండ్' ఇస్తున్నారు. ప్రస్తుతం ఈ పాఠశాలలో రెండవ విడత విద్యార్థులకు 'ప్రవేశాలు' జరుగుతున్నాయి. ఆసక్తిగలవారు కార్యదర్శి, హిందూధర్మ రక్షణ సంస్థ, తిరుపతి అనే చిరునామాకు తమ దరఖాస్తులను పంపుకోవచ్చును.

Edited and Published on behalf of the T. T. Devasthanams by K. Subba Rao, M.A., and Printed at T.T.D. Press, by M. Vijaykumar Reddy, L.P.T., Manager, T.T.D. Press, Tirupati.

Regd. No. H/TRP/13 విడిప్రతి రూ. 1/-

